

Tietoja osakkeenomistajille

Yhtiökokous

Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 28.4.1998 klo 16.00 yhtiön pääkonttorissa Lapinmäentie 1, Helsinki. Yhtiökokoukseen pyydetään ilmoittautumaan viimeistään perjantaina 24.4.1998 klo 16.00 joko henkilökohtaisesti osoitteessa Lönnrotinkatu 5, Helsinki, kirjeitse osoitteella Vakuutusosakeyhtiö Pohjola, osakkeenomistajat, PL 1068, 00101 Helsinki tai puhelimitse numeroihin 010 559 6771 ja 010 559 6830.

Osingon maksu

Hallituksen ehdotuksesta yhtiökokouksen vahvistama osinko maksetaan osakkaalle, joka osingonjaon täsmäytyspäivänä 4.5.1998 on merkittynä osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään omistajaluetteloon. Osingon maksupäivä on 7.5.1998.

Osakkeenomistajille, jotka eivät ole siirtäneet osakekirjoaan arvo-osuusjärjestelmään osingonjaon täsmäytyspäivään mennessä, osinko maksetaan osakkeiden arvo-osuusjärjestelmään siirtämisen jälkeen.

Pörssit

Pohjolan A- ja B-osake noteerataan Helsingin Pörssissä (vuodesta 1912) ja B-osake Lontoon Arvopaperipörssin yhteydessä toimivassa SEAQ-järjestelmässä.

Taloudellinen informaatio

Pohjola julkaisee suomeksi ja englanniksi vuosikertomuksen huhtikuussa ja osavuosi-katsauksen tammi-kesäkuulta elokuussa.

Tilinpäätöstiedote 1997
perjantaina 6.3.1998

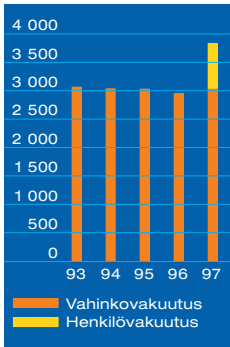
Vuosikertomus 1997
maanantaina 20.4.1998

Osavuosi-katsaus 1.1.-30.6.1998
perjantaina 28.8.1998

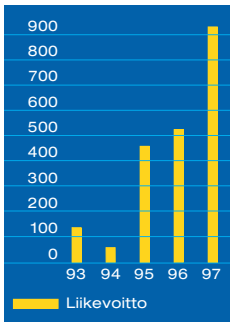
Sisältö

POHJOLA	
Pohjola lyhyesti	4
Pääjohtajan katsaus	5
Pohjolan osake	6
Vahinkovakuutus	10
Jälleen- ja ulkomaanvakuutus	12
Henkilövakuutus	14
Henkilöstö	17
Sijoitustoiminta	18
Työeläkevakuutus	22
TILINPÄÄTÖS	
Hallituksen toimintakertomus	24
Rahoituslaskelma	33
Konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelma	34
Konsernin ja emoyhtiön tase	36
Tilinpäätöksen liitetiedot	38
Tilintarkastuskertomus	66
Tunnuslukujen laskentakaavat	67
HALLINTO	
Hallitus	68
Hallintoneuvosto	68
Tilintarkastajat	69
Johto	69
POHJOLA-YHTIÖT	
Avaintietoja	71
Yhtiörakenne	72
Sijoituskanta	74
Merkittävimmät osakeomistukset	75
Kotimaassa	76
Ulkomailla	77
Yhteystiedot	78

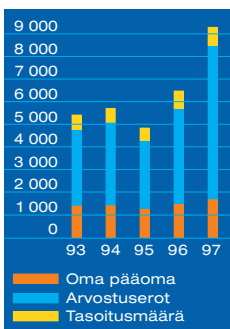
Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk

Liikevoitto Mmk

Vakavaraisuuspääoma Mmk

Pohjolan konserni lyhyesti

	1993	1994	1995	1996	1997
Kokonaisvakuutusmaksutulo					
Vahinkovakuutus	Mmk 3 110	3 041	3 015	2 958	3 076
Henkilövakuutus	Mmk				705
Liikevoitto	Mmk 131	61	461	526	929
Tunnusluvut					
Vahinkovakuutus					
Vahinkosuhte	% 103	92	88	95	94
Yhdistetty kulusuhde	% 123	111	108	117	115
Vastuunkantokyky	% 196	218	189	251	267
Henkilövakuutus					
Vakavaraisuusaste	%				26
Henkilöstö keskimäärin	2 512	2 533	2 359	2 255	2 816
Tulos/osake	mk 2,19	-0,47	5,03	7,32	13,63
Osinko/osake	mk 1,00	1,00	1,50	2,00	3,00 ¹⁾
Substanssi/osake käyvin arvo	mk 119,99	126,18	107,72	144,27	200,64
Oman pääoman tuotto käyvin arvo	% 33,84	6,02	-13,37	30,16	28,39
Osakeantioikaistu kurssi 31.12.					
A-sarja	mk 83,96	64,17	58,67	108,71	202,00
B-sarja	mk 82,76	52,16	54,63	103,63	200,88

¹⁾ Hallituksen ehdotus

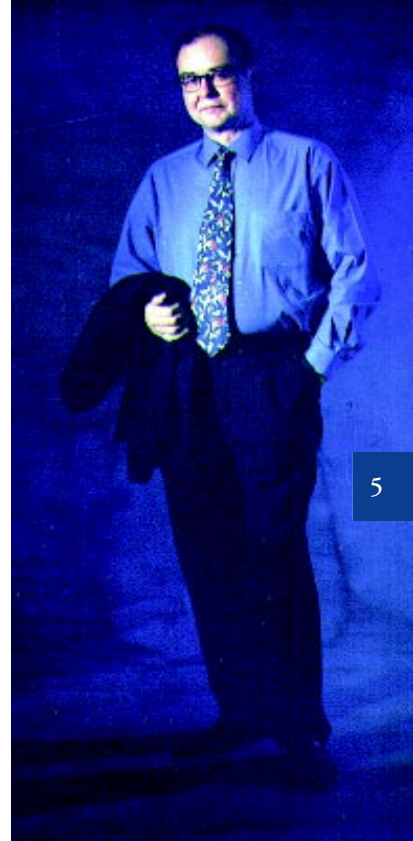
Vuosi 1997 Pohjolan historiassa oli merkittävä. Pörssiyhtiö Pohjolan liiketoiminta laajennettiin henkivakuutukseen ostamalla Henki-Pohjolaksi myöhemmin nimensä muuttanut Salama ja oikeus Suomi-yhtiön merkitsemään uuteen yksityistalouksien henkivakuutukseen. Näin Pohjolan vakavaraisuuspääoma saatiin entistä tehokkaampaan käyttöön.

Yhtiön hallintoneuvosto lakkautettiin, ja aiempi sisäinen hallitus korvattiin suurimpien omistajien nimeämällä ulkopuolisilla, yhtiön operatiiviseen johtoon kuulumattomilla edustajilla. Kaiken kaikkiaan vuosi merkitsi myös Pohjolassa siirtymistä aitoon omistajalähtöiseen johtamiskulttuuriin.

Omistajien ja sijoittajien suhtautuminen muutoksiin oli hyvin myönteinen, mikä näkyi Pohjolan osakkeen kurssin voimakkaana, yleistä tasoa selvästi suurempana nousuna.

Vahinkovakuutuksessa vuosi 1997 oli suurvahinkojen kasvanutta lukumäärää lukuunottamatta myönteinen. Maksutulo kasvoi 4 % ja tulos oli tyydyttävä, joskaan ei asettamiemme tavoitteiden mukainen. Kannattavuuden edelleen paranemiseen on hyvät mahdollisuudet mm. lakisääteisten vakuutusten hinnoitteluratkaisujen seurauksena. Myös näiden lajien vastuuvélkaperusteisiin tehdyt laskentaperiaatteiden muutokset parantavat kannattavuusmahdollisuuksia pitkäjänteisesti. Yhdistetylle kulusuhteelle asetettu tavoite 105 % on saavutettavissa.

Henki-Pohjolan ensimmäisen puolen vuoden maksutulo ei vastannut aivan odotuksia. Yhtiön koko vuoden tulos sen sijaan oli odotusten mukainen. Odotettua pienemmästä volyymista huolimatta hyvät edellytykset henkivakuutuksen pitkän aikavälin voimakkaalle kasvulle ovat edelleen olemassa. Jo keskimääräisen eurooppalaisen tason saavuttaminen merkitsee volyymin moninkertaistumista. Kasvua voivat jarruttaa vain jatkuvat puheet eläkevakuutuksen maksujen

”KAIKEN KAIKKIAAN VUOSI MERKITSI SIIRTYMISTÄ AITON OMISTAJALÄHTÖISEEN JOHTAMISKULTTUURIIN.”

Omistajalähtöinen johtamiskulttuuri etenee Pohjolassa myös tänä vuonna. Markkinoiden on saatava korkeatasoista ja läpinäkyvää tietoa Pohjolan oikean arvon määrittämiseksi. Tähän pyritään mm. selkeyttämällä organisaatorakennetta edelleen. Vahinkovakuutustoiminta, kenttätoiminnot, tietojärjestelmien suunnittelu ja tietojenkäsittely yhtiötetään. Liiketoiminta-alueiden roolien muuttuessa niiden strategiat täsmennetään vastaamaan omistajien taloudellisten tavoitteiden saavuttamista.

Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on parantaa edellytyksiä saada aikaan omistajille mahdollisimman hyvä taloudellinen lisäarvo. Sen on oltava ensisijainen tavoite omistajalähtöisesti toimivalle vakuutusyhtiölle niin vakuutus- kuin sijoitustoiminnassakin.

verovähennysoikeuden kaventamisesta. Tälle on vaikea löytää asiallisia perusteita. Eläketurvan omaehtoisen täydentämisen tarve on ilmeinen ja eläkevakuutus verotetaan nyt järkevällä tavalla vain kerran, kun aikanaan maksettava eläke on veronalaista ansiotuloa.

Parhaat kiitokseni tapahtumarikkaasta vuodesta osakkeenomistajille, asiakkaille, hallintoelimille ja työtovereille.

Iiro Viinanen

Pohjolan osakkeiden kurssikehitys oli markkinoiden yleiskehitystä parempi. Osakkeiden vaihtuvuus oli 59 prosenttia. Osakekohtainen tulos oli 13,63 markkaa, ja konsernin substanssiarvo osaketta kohden oli 200,64 markkaa. Pohjolalla on yhteensä 7 010 osakkeenomistajaa.

OSAKEPÄÄOMA

Pohjolan osakepääoma on 203 550 000 markkaa. Yhtiöjärjestyksen mukaan vähimmäispääoma on 162 840 000 markkaa ja enimmäispääoma 651 360 000 markkaa.

OSAKKEET

Osakkeet jakaantuvat A- ja B-sarjan osakkeisiin. Osakkeilla on yhtäläiset oikeudet yhtiön varoihin ja voittoihin. Osakkeiden nimellisarvo on viisi markkaa. A-sarjan osakkeilla on kymmenen ääntä osaketta kohden ja B-sarjan osakkeilla yksi ääni osaketta kohden. A-sarjan osake voidaan muuntaa B-sarjan osakkeeksi A-sarjan osakkeenomistajan vaatimuksesta. A-sarjan osakkeita oli 31.12.1997 muunnettu B-sarjan osakkeiksi yhteensä 342 252 kappaletta eli 1,66 prosenttia A-sarjan osakkeista.

Yhtiökokouksessa saa omasta puolesta tai toisen valtuuttamana äänestää enintään yhdellä kymmenesosalla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Mikäli osakkaina on useampi samaan konserniin kuuluva yhtiö, äänirajoitus koskee konserniin kuuluvien yhtiöiden yhteenlaskettua äänimäärää.

HALITUKSEN VALTUUTUS

Yhtiön hallituksella ei ole avoimia osakeanti-
valtuuksia, vaihtovelkakirjalainan liikkeeseen
laskuvaltuuksia eikä optio-oikeusvaltuuksia.

PÖRSSINOTEERAUS JA VAIHTO

Pohjolan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä.

Osakkeiden kurssikehitys oli markkinoiden yleiskehitystä parempi. Niitä vaihdettiin Helsingin Pörssissä 24,0 miljoonaa kappaletta (22,8 milj. kpl). Vaihtoarvo oli 3 892 miljoonaa markkaa (1 905 Mmk). Osakkeiden vaihtuvuus oli 59 % (56 %).

Pohjolan osakekannan markkina-arvo oli vuoden lopussa 8,2 miljardia markkaa (4,3 mrd. mk).

OSAKEKOHTAINEN TULOS

Konsernin osakekohtainen tulos oli 13,63 markkaa (7,32 mk).

Konsernin substanssiarvo nousi 8,2 miljardiin markkaan (5,9 mrd. mk) eli osaketta kohden laskettuna 200,64 markkaan (144,27 mk).

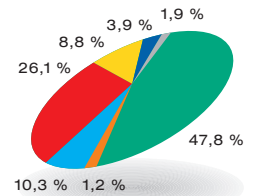
OSINKOEHDOTUS

Yhtiön hallitus ehdottaa, että osinkoa maksetaan 3,00 markkaa osaketta kohti eli yhteensä 122 130 000 markkaa.

Hallituksen ehdotuksen mukaan yhtiökokouksen vahvistama osinko on osakkaiden nostettavissa osingon maksupäivästä 7.5.1998 lukien.

Osakepääoma 31.12.1997

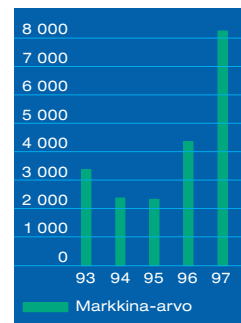
	Osake- pääoma	Osakkeiden lukumäärä	Osuus osake- pääomasta	Osuus äänistä
	mk		%	%
A-sarja	101 488 740	20 297 748	49,86	90,86
B-sarja	102 061 260	20 412 252	50,14	9,14
Yhteensä	203 550 000	40 710 000	100,00	100,00

**Osakkeiden omistus
31.12.1997**

- Ulkomaat ml. hallintarekisteröidyt
- Julkiset yritykset
- Yksityiset yritykset
- Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
- Julkisyhteisöt
- Kotitaloudet
- Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

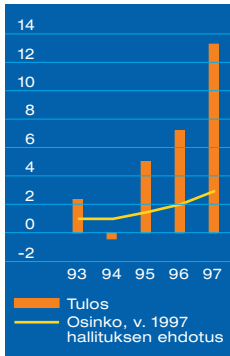
Osakeomistuksen jakautuminen sektoriluokittain 31.12.1997

	Osakkeenomistajia				Osakkeita				Yhteensä		Ääniä	
	Sarja A		Sarja B		Sarja A		Sarja B		Yhteensä		Ääniä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Yksityiset yritykset	103	2,2	210	3,7	3 669 752	18,1	508 050	2,5	4 177 802	10,3	16,7	
Julkiset yritykset	4	0,1	4	0,1	319 240	1,6	159 820	0,8	479 060	1,2	1,5	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	14	0,3	38	0,7	8 772 824	43,2	1 853 439	9,1	10 626 263	26,1	40,1	
Julkisyhteisöt	22	0,5	34	0,6	2 963 107	14,6	621 170	3,0	3 584 277	8,8	13,5	
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	98	2,1	139	2,4	445 104	2,2	331 717	1,6	776 821	1,9	2,1	
Kotitaloudet	4 417	94,1	5 179	91,7	815 615	4,0	793 675	3,9	1 609 290	3,9	4,0	
Ulkomaat ml. hallintarekisteröidyt	36	0,7	44	0,8	3 294 667	16,2	16 134 436	79,0	19 429 103	47,7	22,0	
Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	-	-	-	-	17 439	0,1	9 945	0,1	27 384	0,1	0,1	
Yhteensä	4 694	100,0	5 648	100,0	20 297 748	100,0	20 412 252	100,0	40 710 000	100,0	100,0	

**Osakekannan
markkina-arvo**

Osakeomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.1997

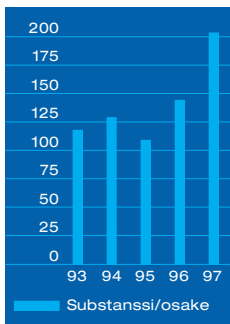
	Osakkeenomistajia				Osakkeita				Yhteensä		Ääniä	
	Sarja A		Sarja B		Sarja A		Sarja B		Yhteensä		Ääniä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1-50	2 323	49,5	3 130	55,4	64 710	0,3	59 020	0,3	57 659	0,1	0,2	
51-100	743	15,8	818	14,5	62 019	0,3	65 658	0,3	119 876	0,3	0,3	
101-500	1 185	25,2	1 170	20,7	274 926	1,4	285 954	1,4	533 494	1,3	1,3	
501-1 000	229	4,9	239	4,2	171 358	0,8	190 629	0,9	329 300	0,8	0,7	
1 001-5 000	153	3,3	200	3,5	312 698	1,5	438 074	2,1	778 064	1,9	1,7	
5 001-10 000	19	0,4	40	0,7	135 605	0,7	285 864	1,4	386 347	1,0	0,7	
10 001-50 000	26	0,5	38	0,7	693 538	3,4	786 691	3,9	1 412 894	3,5	3,1	
50 001-100 000	3	0,1	4	0,1	197 161	1,0	234 080	1,2	449 909	1,1	1,3	
100 001-1 000 000	8	0,2	5	0,1	2 195 206	10,8	717 983	3,5	2 486 131	6,1	7,7	
1 000 001-	5	0,1	4	0,1	16 173 088	79,7	17 338 354	84,9	34 128 942	83,8	82,9	
Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	-	-	-	-	17 439	0,1	9 945	0,1	27 384	0,1	0,1	
Yhteensä	4 694	100,0	5 648	100,0	20 297 748	100,0	20 412 252	100,0	40 710 000	100,0	100,0	

Tulos osaketta kohden
mk

8

Substanssi/osake
mk

10 suurinta osakkeenomistajaa 31.12.1997

Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän omistajaluettelon mukaan

	Osakkeet			Osuus	
	A-sarja kpl	B-sarja kpl	Yhteensä kpl	osakkeista %	äänistä %
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	8 642 595	1 523 476	10 166 071	24,97	39,37
Merita Oyj	2 764 596		2 764 596	6,79	12,38
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	1 078 147	1 374 028	2 452 175	6,02	5,44
Merita Oy:n Eläkekassa	2 111 915		2 111 915	5,19	9,45
Livförsäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	617 500	1 375 000	1 992 500	4,89	3,38
UPM-Kymmene Oyj	479 002	189 501	668 503	1,64	2,23
Neste Oy	308 040	154 020	462 060	1,14	1,45
Merita Oy:n Eläkesäätiö	300 000		300 000	0,74	1,34
Eläkesäätiö Polaris Pensionsstiftelse sr.	140 000	70 000	210 000	0,52	0,66
Nesteen Eläkesäätiö	124 000	59 080	183 080	0,45	0,58
Yhteensä	16 565 795	4 745 105	21 310 900	52,35	76,28
Hallintarekisteröidyt osakkeet	1 580 895	13 265 622	14 846 517	36,47	13,02

Suurimmat omistajaryhmät

Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän omistajaluettelon mukaan

	Osakkeet			Osuus	
	A-sarja kpl	B-sarja kpl	Yhteensä kpl	osakkeista %	äänistä %
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	8 642 595	1 523 476	10 166 071	24,97	39,37
Merita Oyj					
Merita Oy:n Eläkekassa					
Merita Oy:n Eläkesäätiö	5 176 511		5 176 511	12,72	23,17
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)					
Livförsäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	1 695 647	2 749 028	4 444 675	10,92	8,82

Osakkeenomistajat

Pohjolalla on yhteensä 7 010 osakkeenomistajaa.

Johdon osakkeenomistus

Hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan omistamien osakkeiden lukumäärä oli vuoden 1997 lopussa 2 815 kpl. Osuus osakkeista oli 0,007 % ja äänimäärästä 0,005 %.

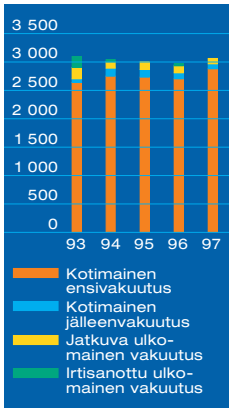
Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut

		1993	1994	1995	1996	1997
Osakekohtainen tulos	mk	2,19	-0,47	5,03	7,32	13,63
Osakekohtainen oma pääoma	mk	38,01	37,00	35,39	40,70	52,23
Osakekohtainen substanssi käyvin arvo konserniliiketoimintaa vähentämättä	mk	119,99	126,18	107,72	144,27	200,64
Osakekohtainen osinko	mk	–	–	–	–	215,72
Osakekohtainen osinko	mk	1,00	1,00	1,50	2,00	3,00 ¹⁾
Osinko tuloksesta prosentteina	%	45,69	–	29,82	27,33	22,00
Efektiiivinen osinkotuotto						
Sarja A	%	1,19	1,56	2,56	1,84	1,49
Sarja B	%	1,21	1,92	2,75	1,93	1,49
Hinta/voitto-suhde						
Sarja A		38,34	–	11,66	14,85	14,82
Sarja B		37,79	–	10,86	14,16	14,74
Osakkeiden osakeantioikaistu keskiparssi						
Sarja A	mk	71,13	83,37	61,49	95,95	170,95
Sarja B	mk	58,40	73,63	64,02	82,39	159,28
Osakkeiden osakeantioikaistu alin kurssi						
Sarja A	mk	46,00	55,00	49,50	57,00	104,00
Sarja B	mk	33,00	50,00	40,50	54,00	102,00
Osakkeiden osakeantioikaistu ylin kurssi						
Sarja A	mk	110,00	104,00	82,50	110,00	230,00
Sarja B	mk	95,00	102,00	83,50	106,90	229,00
Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12.						
Sarja A	mk	83,96	64,17	58,67	108,71	202,00
Sarja B	mk	82,76	52,16	54,63	103,63	200,88
Osakekannan markkina-arvo 31.12.						
Sarja A	Mmk	1 733	1 324	1 211	2 244	4 100
Sarja B	Mmk	1 661	1 047	1 096	2 080	4 100
Yhteensä	Mmk	3 394	2 371	2 307	4 324	8 200
Osakkeiden vaihdon kehitys						
Sarja A	1 000 kpl	2 709	735	3 059	1 906	5 753
keskimääräisestä lukumäärästä	%	13,13	3,56	14,82	9,23	28,08
Sarja B	1 000 kpl	12 939	9 097	16 600	20 902	18 258
keskimääräisestä lukumäärästä	%	64,47	45,33	82,71	104,15	90,64
Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä						
Sarja A	1 000 kpl	20 640	20 640	20 640	20 640	20 561
Sarja B	1 000 kpl	20 070	20 070	20 070	20 070	20 149
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	40 710
Osakkeiden lukumäärä 31.12.						
Sarja A	1 000 kpl	20 640	20 640	20 640	20 640	20 298
Sarja B	1 000 kpl	20 070	20 070	20 070	20 070	20 412
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	40 710

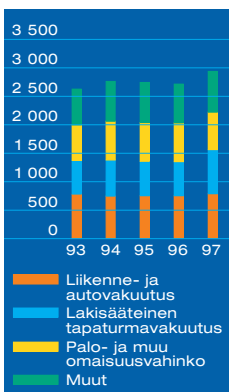
¹⁾ Hallituksen ehdotus

A- ja B-osakkeen kurssikehitys, mk

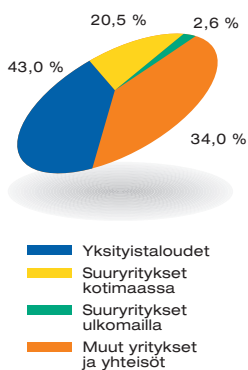

Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk

Ensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk

Kokonaisvakuutusmaksutulo asiakasryhmittäin, %

Kotimaisen vakuutuksen kokonaismaksutulo kasvoi selvästi inflaatiota nopeammin. Kilpailu kotimaisten vahinkovakuutusyhtiöiden kesken jatkui kireänä. Meklareiden välittämien vakuutusmaksujen osuus maksutulosta oli edelleen vain muutama prosentti. Vahinkojen määrä kasvoi.

MARKKINAT

Kotimaisen vahinkovakuutuksen kokonaismaksutulo kasvoi yli 4 % ja ilman luotto- ja takausvakuutusta yli 6 % eli selvästi inflaatiota nopeammin. Kasvu perustui pääasiassa lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa tehtyihin hinnankorotuksiin. Korotuksilla rahoitettiin mm. voimaantulleen yhteistakuujärjestelmän vaatimia varauksia. Uutta vakuutettavaa omaisuutta ei juurikaan syntynyt, mikä näkyi palo- ja muun omaisuusvakuutuksen maksutulon pysymisenä suurinpiirtein ennallaan. Auto- ja asuntokaupan sekä matkustamisen vilkastuminen heijastuivat vain lievästi vahinkovakuutuksen volyymin kasvuna.

Suurten riskien jälleenvakuutusjärjestelyssä ulkomaisten yhtiöiden kiinnostus edelleen lisääntyi. Kilpailu kotimaisten vahinkovakuutusyhtiöiden kesken jatkui kireänä erityisesti yritysten palo- ja muussa omaisuus- sekä autovakuutuksessa. Meklareiden välittämien vakuutusmaksujen määrä kasvoi, mutta niiden osuus kokonaismaksuista oli edelleen vain muutama prosentti. Hintatason nostotarvetta on edelleen erityisesti liikennevakuutuksessa ja yritysten palo- ja muussa omaisuusvakuutuksessa.

Lisääntyneen taloudellisen aktiviteetin vahinkojen määrää lisäävä vaikutus alkoi näkyä vuoden aikana. Liikennevahinkojen lukumäärä kasvoi loppuvuonna leudosta talvesta johtuneen suotuisan alkuvuoden kehityksen jälkeen. Koko vuonna liikennevakuutusyhtiöille ilmoitettujen liikenneva-

hinkojen määrä kasvoi 0,7 %. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa vahinkojen lukumäärä kasvoi 2,9 %. Myös palo- ja keskeytysvakuutuksissa vahinkojen lukumäärä kasvoi erityisesti suurvahinkojen osalta. Jos samansuuntainen kehitys jatkuu, paineet hintojen korottamiselle edelleen lisääntyvät.

YRITYSVAKUUTUSTEN MAKSUTULO KASVOI

Yksityistaloudet

Pohjolalla on asiakkaina yli miljoona kotitaloutta. Toiminnassa korostetaan kantaasiakkuutta. Kanta-asiakkaiden lukumäärä kohosi lähes 170 000:een. Keskittämisetujen piirissä on kaikkiaan 300 000 asiakastaloutta.

Yksityistalouksilta tuleva maksutulo kasvoi 5 % ja oli 1 275 miljoonaa markkaa. Kasvu oli peräisin lähinnä vapaaehtoisista tapaturma- ja sairausvakuutuksista sekä liikennevakuutuksesta, jossa myös maksutasoa korotettiin. Liikennevakuutuksen maksutaso on suotuisasta vahinkokehityksestä huolimatta edelleen riskitason edellyttämää alhaisempi. Koti- ja autovakuutuksen maksutulot olivat niin ikään edellisvuotta korkeammat.

Yksityistalouksien vahinkovakuutuksen tulos parani lievästi ja oli liikennevakuutusta lukuunottamatta lähes tyydyttävä.

Yritykset

Kilpailu pienten ja keskisuurten yritysasiakkaiden vakuutuksista jatkui edelleen kovana. Tästä huolimatta asiakasryhmän maksutulo kasvoi 8 % ja nousi ensimmäisen kerran yli miljardin markan. Maksutulo oli 1 008 miljoonaa markkaa. Nousu oli seurausta ennen kaikkea lakisääteisen tapaturmavakuutuksen hinnankorotuksista ja vakuutuskannan kasvusta. Myös moottoriajoneuvovakuutusten maksutulo kasvoi, palo- ja muun omaisuusvakuutuksen maksutulo pysyi ennallaan.

Vahinkokehitys säilyi suurvahinkoja lukuunottamatta kohtuullisena. Suuria vahinkoja kohdistui viime vuonna Pohjolan kantaan selvästi enemmän kuin edellisvuonna, jolloin suurvahinkojen määrä oli poikkeuk-

HÄNESTÄ VOI ISONA TULLA MITÄ
TAHANSA. METRIN MITTAINEN
PIKKU IHMINEN ON LADATTU
TÄYTEEN MAHDOLLISUUKSIA.

”KANTA-ASIAKKAIDEN LUKUMÄÄRÄ KASVOI LÄHES 170 000: EEN.
KAIKKIAAN KESKITTÄMISETUJEN PIIRISSÄ ON
KOLMESATAATUHATTA ASIAKASTALOUTTA.”

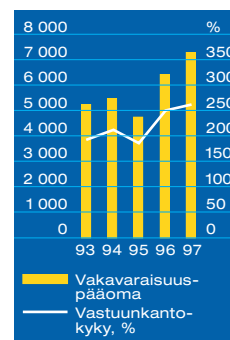
sellisen alhainen. Tämän seurauksena liikkeen tulos heikkeni ja oli epätydyttävä.

Suuryritykset

Suomalaisilta suurasiakkailta tuleva maksutulo oli 685 miljoonaa markkaa, edellisenä vuonna 651 miljoonaa markkaa. Kasvu johtui lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutulon noususta. Ulkomailta tuleva pääasiassa jälleenvakuutukseen kirjautuva suomalaisasiakkaiden vakuutusmaksutulo aleni edelleen lievästi aikaisempien vuosien supistamispäätösten takia ja oli 78 miljoonaa markkaa.

Kotimaassa vahinkokehitys oli suotuisa ja mm. suurvahinkojen määrä jäi alhaiseksi, mihin pitkäjänteinen vahingontorjunta- ja riskienhallintatyö on osaltaan vaikuttanut. Ostetun jälleenvakuutussuojan rakennetta rationalisoitiin. Liikkeen tulos pysyi kuitenkin suunnilleen edellivuoden tasolla ja oli tyydyttävä. Suomalaisasiakkailta tulevan ulkomaisen liikkeen tulos heikkeni aikaisempiin vuosiin kohdistuneiden vastuuvakuutusten korvausten takia.

Vakavaraisuuspääoma
Mmk

Pohjolan osakkuusyhtiöissä Baltiassa jatkui voimakas kasvu. Puolalaisen vahinkovakuutusyhtiö Wartan kanssa solmittiin yhteistoimintasopimus, jossa ovat mukana myös puolalainen pankki ja tanskalainen vakuutus konserni. Irtisanotun vakuutusliikkeen kannan hoidossa keskitytään sopimaan vakuutusten katkaisusta.

PUOLA

Pohjola solmi tammikuussa 1998 yhteistyösopimuksen Puolan toiseksi suurimman vahinkovakuutusyhtiön Wartan ja viidenneksi suurimman vähittäispankin PBK:n sekä johtavan tanskalaisen vakuutus konsernin Tryg-Baltican kanssa. Sopimuksen mukaan Pohjola ja Tryg-Baltica osallistuvat strategisina omistajina Wartan, yhteisen henkivakuutusyhtiön sekä yhteisen yksityistalouksien vahinkovakuutusyhtiön hallintaan ja kehittämiseen. Liiketoiminnan suunnittelu alkoi viime vuonna ja jatkuu edelleen. Pohjolan pääomasijoitukset Puolassa nousevat noin 60-70 miljoonaan markkaan vuoden 1998 loppuun mennessä.

KOTIMAINEN JÄLLEENVAKUUTUS

Pohjola merkitsee kotimaista jälleenvakuutusta suomalaisilta vahinkovakuutusyhtiöiltä ja pooleilta. Vuonna 1997 vakuutusmaksutulo oli 87 miljoonaa markkaa. Merkittävä osa liikkeestä irtisanottiin 1990-luvun alkupuolella. Tämä osa liikettä tuotti vielä vuonna 1997 tappiota. Voimassaolevan liikkeen tulos oli tyydyttävä. Kotimaisen jälleenvakuutuksen vakuustekninen kate oli 6 miljoonaa markkaa negatiivinen.

IRTISANOTTU LIIKE

Pohjolan irtisanotun ulkomaisen vakuutusliikkeen jäljellä oleva vakuustekninen vastuuvélka oli 874 miljoonaa markkaa 31.12.1997. Tästä noin 40 % liittyy lähinnä Pohjois-Amerikasta peräisin oleviin vastuuvakuutuksen jälleenvakuutus sopimuksiin.

ULKOMAINEN JÄLLEENVAKUUTUS

Pohjola merkitsee suomalaisasiakkailta tulevan liikkeen lisäksi myös muuta ulkomaista jälleenvakuutusta lähinnä Baltian osakkuusyhtiöiltä sekä yhteistyökumppaneilta. Tämän ulkomaisen jälleenvakuutuksen maksutulo oli 20 miljoonaa markkaa. Vahinkokehitys oli viime vuonna suotuisa ja liike tuotti 5 miljoonan markan vakuusteknisen katteen.

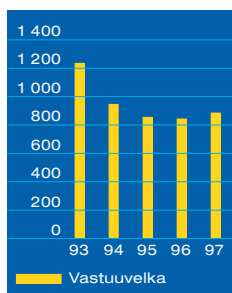
Viime vuonna katkaisujen tuloksena vakuustekninen vastuuvélka aleni 33 miljoonalla markalla ja muut velat 51 miljoonalla markalla. Kannan hoidossa keskitytään edelleen sopimaan vakuutusten katkaisusta.

Irtisanotun liikkeen valuuttavaikutuksista puhdistettu vakuustekninen kate oli viime vuonna 21 miljoonaa markkaa negatiivinen (edellisenä vuonna 77 Mmk negatiivinen). Korvausvastuita on vahvistettu suunnitelmallisesti ja tehdyn markkinavertailun perusteella vastuuvélka näyttäisi olevan konservatiivisesti arvioitu. Liikkeeseen liittyvä valuuttakurssipositio oli katettu, mikä kompensoi konsernitason valuuttakurssitappion.

BALTIA

Baltian osakkuusyhtiöissä jatkui voimakas kasvu ja kannattavuus oli tyydyttävä. Virossa käynnistettiin henkivakuustointi ja Liettuan vahinkovakuutusyhtiön perustamistoimenpiteet saatiin loppusuoralle. Venäjällä toiminta jatkui entisissä puitteissa, mutta toiminnan laajentamismahdollisuuksia tutkittiin.

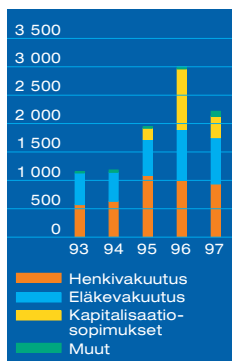
Omalla vastuulla oleva vastuuvélka, Mmk
Irtisanottu liike

KOTI ON PAIKKA, JOSSA HALUAA TEHDÄ JÄRKEVIÄ,
KAUKONÄKÖISIÄ JA KOKONAISEDULLISIA RATKAISUJA.
VAKUUTUS ON YKSI NIISTÄ.

Maamme henkilövakuutuksen maksutulo pysyi lähes edellisenä vuonna korkealle nousseella tasollaan. Säästämismarkkinoiden murros on lisännyt vakuutussäästämisen suosiota. Sysäyksen muutokseen antoivat pankkien pitkäaikaistalletusten verovapauden poistuminen, yleinen korkotason alentuminen sekä pankkien talletussuojan rajoittaminen.

Kokonaisvakuutusmaksutulo, Mmk

Henki-Pohjolan asiakashyvitykset ja laskuperustekorko, %

Myös työeläketurvaan tehdyt tarkistukset ja niiden mukanaan tuoma keskustelu ovat lisänneet kiinnostusta vapaaehtoisii eläkevakuutuksiin.

Säästöjen uudelleenjako on lisännyt kilpailua ja tuonut alalle pankkien vakuutusyhtiöt. Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden kiinnostus on niin ikään nousussa. Kilpailun lisääntyessä myös tuotteisto on monipuolistunut. Tuoteinnovaatiot ovat liittyneet vakuutussäästämiseen, jonka kasvu jatkuu useita vuosia. Keskimäärin eurooppalaisen tason saavuttaminen merkitsisi vakuutussäästöjen kolmin-nelinkertaistumista.

”SÄÄSTÄMISMARKKINOIDEN MURROS ON LISÄNNYT VAKUUTUSSÄÄSTÄMISEN SUOSIOTA. VAKAVARAISUUDEN ANSIOSTA HENKI-POHJOLAAN VOIDAAN RAKENTAA MONIPUOLINEN SIOITUSKANTA, JOKA ON TAKEENA HYVILLE ASIAKASEDUILLE.”

Voidakseen olla täysipainoisesti mukana kasvavilla vakuutussäästämisen markkinoilla Pohjola-yhtiöt toteutti henkilövakuutuksen uudelleenjärjestelyn. Vakuutusosakeyhtiö Pohjola osti 1.7.1997 myöhemmin Henki-Pohjolaksi nimensä muuttaneen Salaman koko osakekannan. Samassa yhteydessä Suomi-yhtiö luopui uusien vakuutusten myynnistä ja keskittyi olemassa olevan vakuutusosakekannan ja siihen liittyvän uuden maksutulon hoitamiseen. Tämän jälkeen Henki-Pohjolan toiminta käsitti Salaman mukana tulleen yritys- ja kotitalousvakuutusosakekannan ja uusien vakuutusten myynnin sekä kotitalouksille että yrityksille.

VAKUUTUSTOIMINNAN KEHITYS

Henkilövakuutuksen ensisijainen tavoite on kannattava kasvu. Toimintaa suunnataan niin, että eri tuotealueet ovat tasapainossa. Painopiste on kasvavilla vakuutussäästämismarkkinoilla ja pitkäaikaissäästämistä korostava. Jatkuvamaksuisten säästö- ja eläkevakuutusten osuutta pyritään lisäämään. Riskivakuutukset ovat perheen elinkaaren alkutaipaleen vakuutuksia ja edelleen tärkeä osa yksityistalouksien kokonaisvakuutusturvaa.

Pohjola on henkilövakuutus- ja eläketuotteiston eturivin uudistaja Suomessa. Loppuvuodesta otettiin käyttöön uusi moderni Tuottoturva. Kyseessä ei ole vain tuotekokonaisuus, vaan kokonaan uudistettu tapa toimia. Tuottoturvan varainhoitopalveluiden painopisteenä on sijoitusneuvonta sekä monipuoliset jatkuvan säästämisen ja kertsijoittamisen tarkoitettut vakuutuksille rakentuvat tehokkaasti hajautetut sijoitusratkaisut.

Perusajatuksena on tarjota vaivattomasti asiakkaan sijoitusvaihtoehtoja hänen hyväksymällään riskitasolla. Kansainvälistyminen ja asiakkaan sijoitusten hajauttamistarpeet otetaan ratkaisuihin kattavasti huomioon.

Asiakkaan käytettävissä on samassa sopimuksessa sekä Henki-Pohjolan sijoitusomaisuuteen kytketty tuotonmuodostamistapa että johtavien eri markkinoilla toimivien sijoitusrahastoyhtiöiden Tuottoturvaan valikoidut rahastot. Vaihtoehtoja muodostuu johdonmukainen kokonaisuus, jossa eri osat täydentävät tuottoriskisuhteessa toisiinsa. Ratkaisuja voidaan säästämisen aikana joustavasti muuttaa.

Pohjola-yhtiöiden henkilövakuutuksen kokonaismaksutulo oli 2 231 miljoonaa markkaa, josta Suomi-yhtiön konsernin osuus oli 1 526 miljoonaa markkaa ja pörssi-yhtiö Pohjolan tilinpäätökseen kirjautunut heinä-joulukuun osuus 705 miljoonaa markkaa.

Niin yksilöllisen kuin ryhmäläkevakuutuksenkin maksutulo kehittyi myönteisesti. Eläkevakuutuksen kokonaismaksutulo nousi 5 % eli 841 miljoonasta markasta 886 miljoonaan markkaan. Sijoitussidonnaisten (Unit Link) vakuutusten maksutulo oli 74 miljoonaa markkaa. Kapitalisaatiosopimusten maksutulo oli 445 miljoonaa markkaa ja tavanomaisten henkivakuutusten 748 miljoonaa markkaa.

MARKKINAOSUUS

Maksutuloista laskettu Pohjola-yhtiöiden kokonaismarkkinaosuus oli 19,8 % (25,2 %). Eläkevakuutuksessa markkinaosuus oli 25,4 % (30,6 %). Vakuutussäästöjen määrästä laskettu Pohjola-yhtiöiden markkinaosuus oli 30,4 % (32,1 %).

TULOS

Vuoden aikana tapahtuneet uudelleenjärjestelyt hankaloittivat henkilövakuutuksen tuloksen arviointia ja vertailua edellisiin vuosiin. Henkilövakuutuksen kokonaistulosta voi kuitenkin luonnehtia hyväksi.

Riskiliikkeen tulos oli ylijäämäinen ja kustannusliikkeen tulos oli tyydyttävä, vaikka liikekulut kohosivat vakuutusten myynnin voimakkaan kasvun ja kehittämispanostusten seurauksena. Vakuutusten kulut painottuvat vakuutusten alkuvuosiin. Tulot taas kertyvät pitkällä aikavälillä.

VAKUUTUSSÄÄSTÖJEN TUOTTO

Henki-Pohjola antaa vuodelta 1997 asiakkaidensa vakuutussäästöille 4,5 %:n perustekorona lisäksi parhaimmillaan 2,2 %:n asiakashyvityksen. Pohjolan tavoitteena on antaa yhtiön tulokseen sidotuille asiakkaiden vakuutussäästöille 1,5-2,0 %-yksikköä vastaavan pituisen riskittömän sijoituksen

tuottoa suurempi bruttotuotto (tuotto ennen liikekustannusten vähentämistä). Vuotuisten asiakashyvitysten suuruus ja jatkuvuus määräytyvät tämän tavoitteen pohjalta.

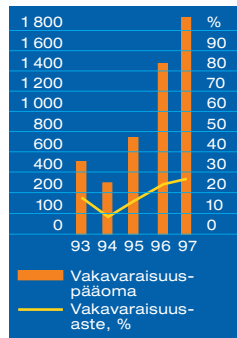
VAKAVARAISUUS

Pohjola-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus vahvistui merkittävästi. Vakavaraisuus on edellytys menestyksekkäälle kilpailulle. Vakavaraisuuden ansiosta voidaan rakentaa monipuolinen sijoituskanta, joka on takeena hyvälle asiakasedulle. Henki-Pohjolan sijoituskannan rakennetta on tarkoitus kehittää siten, että pitkällä aikavälillä yhtiön omaisuudesta vähintään 50 % on sijoitettu reaaliomaisuuteen, lähinnä osakkeisiin.

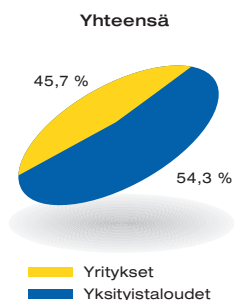
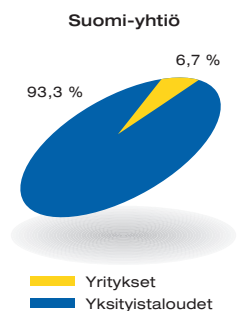
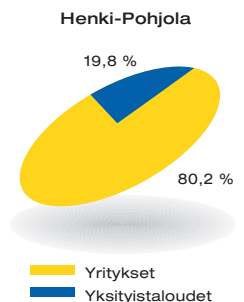
Omaisuserien arvojen vaihtelujen varalta Henki-Pohjolan suhteellinen vakavaraisuus pyritään pitämään suhdannevaiheesta riippuen 20-30 %:n tasolla. Henki-Pohjolan vakavaraisuuspääoma oli 31.12.1997 1 918 miljoonaa markkaa.

Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutussäästöihin oli 26 %.

Henki-Pohjolan vakavaraisuuspääoma Mmk

Kokonaisvakuutusmaksutulo asiakasryhmittäin, %

KUN JÄTTÄÄ VAKUUTUKSET TOISEN
AMMATILAISEN HUOLEHDITTAVAKSI, EI JÄÄ MUUTA
HITSATTAVAA KUIN TYÖASIAT.

Pohjola-yhtiöissä työskenteli vuonna 1997 keskimäärin 2 884 pohjolalaista ja 478 ilmarislaista. Etätöyssä oli 36 pohjolalaista. Pohjomalainen on keskimäärin 42-vuotias ja hänen palvelusaikansa on 16 vuotta.

HENKILÖSTÖSTRATEGIAN MUKAINEN TOIMINTA

Liiketoimintaa tukevan henkilöstöstrategian mukaisesti panostetaan esimiestyöhön, osaamiseen ja kannustavuuteen. Sisäinen yrittäjyys syntyy yhteisen suunnan ymmärtämisellä, kannustavalla vastuu- ja palkkiorakenteella sekä osallistavan johtamistavan käytöllä.

TYÖKYKYÄ YLLÄPITÄVÄ JA KEHITTÄVÄ TOIMINTA

Pohjolassa on pitkät perinteet työkykyä ylläpitävän ja kehittävän toiminnan osalta. Työkyky nähdään laajana käsitteenä, joka muodostuu fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä, osaamisesta ja motivaatiosta. Työyhteisön toimintatavat ja ilmapiiri vaikuttavat ratkaisevasti edellä mainittuihin tekijöihin.

Työkykyä ylläpitävään toimintaan kuuluvas- ta seurannasta huolehditaan Pohjolassa mm. 30-60-vuotiaille viiden vuoden välein tehtä- vin ikäryhmätarkastuksin.

Tähän tarkastukseen kuuluu työterveyshoi- tajan haastattelu, laboratoriotutkimuksia ja Pohjolassa kehitetty Mikä kunto -kysely, joka kartoittaa laajasti työntekijän tervey- dentilaa, somaattisia oireita, lääkärin diag- nosoimia sairauksia ja omaa arviota työky- vystä ja sen ennusteesta.

Noiin 2000 pohjolaiselle tehdyn osaamiskar- toituksen tietojen pohjalta on suoritettu aktiivista työkykyä kehittävää yksilöllistä tukea. Pohjolan kerhon mittava toiminta

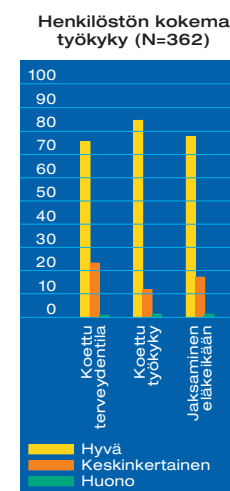
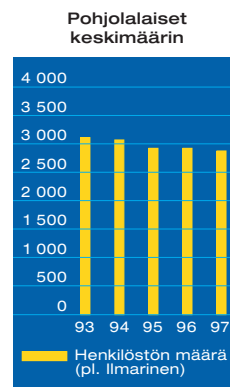
edistää sekä terveyttä että toimii motivaatio- tekijänä.

Työkykyyn investoidaan, koska sen kautta on mahdollista ratkaisevimmin kehittää asiakkaiden tyytyväisyyttä Pohjolan toimin- taan.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Henkilöstön peruskoulutuksen ja vankan vakuutusalan kokemuksen lisäksi Pohjolassa panostetaan vahvasti jatkuvaan työssä oppi- miseen liiketoimintastrategian ja toiminta- ympäristön asettamien tavoitteiden ja vaati- musten mukaisesti. Moniosaamista kehitet- tään. Peruskoulutustasoa on mahdollista nostaa myös oppisopimuskoulutuksen avulla.

Vuonna 1997 toteutettiin mittava henkilös- tön valmennus mm. vakuutusäästämisen osalta. Yli 800 pohjolalaista suoritti hank- keeseen liittyneen tutkinnon omien esimies- tensä valmentamana. Itseopiskelulla ja tietokoneavusteisella opiskelulla oli uusi merkittävä rooli valmennuksessa.

Ikäryhmätarkastuksessa kävi 1997 362 työntekijää. Heitä pyydettiin arvioimaan oma terveydentila, työkyky tällä hetkellä ja jaksaminen nykyisenkaltaisissa tehtävissä eläkeikään.

Pohjola supisti kiinteistösijoitusten määrää. Osakesijoitusten osuus kasvoi. Ulkomaisten sijoitusten määrää lisättiin. Tyhjätilat vähenivät tuntuvasti.

Pörssikurssit nousivat Helsingin Pörssissä 32 %. Osakkeiden hinnat vahvistuivat yleisesti myös muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Sen sijaan Japanissa ja Kaakkois-Aasiassa kurssit laskivat.

Yhdysvaltain keskuspankki korotti odotetusti keväällä lyhyitä markkinakorkoja. Sekä Suomen Pankki että Saksan keskuspankki korottivat samoin syksyllä lyhyitä korkoja. Kolmen kuukauden helibor-korko nousi vuoden aikana noin puoli prosenttiyksikköä 3,6 %:iin.

Maailmantalouden kasvu- ja samalla inflaatio-odotusten hidastuessa sekä kansainväliset että kotimaiset pitkät korot laskivat vuoden loppua kohden. Suomen valtion kymmenen vuoden joukkolainan korko laski edellisen vuoden lopusta vajaalla prosenttiyksiköllä noin 5,5 %:iin.

Kiinteistömarkkinoilla jatkuu suotuisa kehitys. Asuntomarkkinat toimivat normaalisti ja hintataso vakiintui. Kovasta kysynnästä johtuen asuntovuokrat nousivat selvästi. Toimitilamarkkinoilla aktiviteetti lisääntyi.

SIJOITUSKANTA

Vahinkovakuutus konserni

Vahinkovakuutus konsernin sijoituskannassa kiinteistösijoitusten määrää supistettiin realisoimalla yhteensä noin 400 miljoonan markan arvosta kiinteistösijoituksia. Osakesijoitusten osuus kasvoi pörssikurssien nousun seurauksena. Joukkolainojen määrää kasvatettiin edelleen.

Pääosa joukkolainoista on markkamääräisiä ja valtion riskillä. Valuuttamääräisiä joukkolainoja oli vuoden päättyessä yhteensä 1 311 miljoonaa markkaa, josta valtaosalla (noin 70 %) oli katettu valuuttamääräistä vastuovelkaa. Valuuttamääräisestä joukkolainakanasta AAA-riskiluokiteltujen liikkeeseenlaskijoiden osuus oli 70 %.

Valuuttamääräisten joukkolainojen valuuttajakauma:

USD	39 %	DEM	8 %
GBP	25 %	Muut	8 %
ECU	20 %		

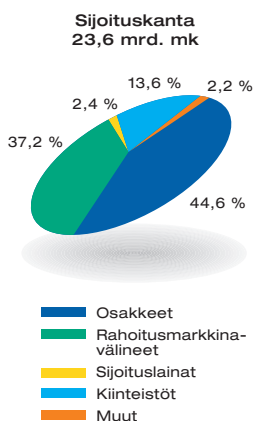
Sijoitusomaisuusosakkeita realisoitiin nettomääräisesti noin 240 miljoonalla markalla. Valuuttamääräisten osakkeiden ja osakesidonnaisten sijoitusten käypä arvo oli vuoden lopussa 1 727 miljoonaa markkaa, josta Skandian osakkeiden osuus oli 1 193 miljoonaa markkaa. Valuuttamääräiset osakesijoitukset jakautuvat maanosittain: Eurooppa 93 %, Kaukoita 6 % ja USA 1 %. Vajaa puolet Kaukoitaan tehdyistä osakesijoituksista on indeksisidonnaisia joukkolainoja.

Tyhjätilat vähenivät tuntuvasti. Niiden määrä oli 25 400 m² (49 200 m²), 5,7 prosenttia (9,2 %) koko kiinteistökanasta, 7,8 prosenttia (12,3 %) liiketoimintaa palvelevista tiloista.

Henkivakuutus konserni

Sijoituskanta kasvoi vakuutus säästöjen määrän lisääntymisen, osakkeiden hyvän arvonkehityksen ja osakepääoman korotuksen ansiosta.

Pääosa joukkolainoista on markkamääräisiä ja valtion riskillä. Valuuttamääräisiä joukkolainoja oli vuoden lopussa 774 miljoonaa markkaa, josta AAA-riskiluokituksen omaavien liikkeeseenlaskijoiden osuus oli 63 %.

Valuuttamääräisten joukkolainojen valuuttajakauma:

ECU	47 %	GBP	13 %
SEK	20 %	Muut	2 %
DEM	18 %		

Uusien sijoitusten painopisteenä olivat osakesijoitukset. Valuuttamääräisten osakkeiden ja osakesidonnaisten sijoitusten käypä arvo sijoituskannassa vuoden päättyes-

sä oli 840 miljoonaa markkaa, joka jakautui maanosittain: Eurooppa 81 %, Kaukoitää 17 % ja USA 2 %. Vajaa puolet Kaukoitään tehdyistä osakesijoituksista on indeksisidonnaisia joukkolainoja.

Tyhjien toimitilojen määrä oli vuoden päättyessä 4 400 m², 4,6 % koko kiinteistö-kannasta, 8,6 % liiketoimintaa palvelevista tiloista.

Vakavaraisuuden herkkyyshanalyysi (Vahinkovakuutus)

	Kanta käyvin arvoin 31.12.1997 Mmk	Riski- parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuus- pääomaan Mmk
Lainat reaalivakuudella	381	luottotappio	1 %	4
Joukkolainat	2 916	korko	1 %-yksikkö	107
Osakkeet ¹⁾	8 060	markkina-arvo	10 %	806
Kiinteistösijoitukset ²⁾				
asunkiinteistöt	551	markkina-arvo	10 %	55
toimitilakiinteistöt	997	käteistuotto- vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-120 142

Vakavaraisuuden herkkyyshanalyysi (Henkivakuutus)

	Kanta käyvin arvoin 31.12.1997 Mmk	Riski- parametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuus- pääomaan Mmk
Lainat reaalivakuudella	1	luottotappio	1 %	0
Joukkolainat	5 072	korko	1 %-yksikkö	215
Osakkeet ¹⁾	2 669	markkina-arvo	10 %	267
Kiinteistösijoitukset ²⁾				
asunkiinteistöt	307	markkina-arvo	10 %	31
toimitilakiinteistöt	329	käteistuotto- vaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-33 42

¹⁾ Sisältää vaihtovelkakirjalainat

²⁾ Ulkopuolisille vuokratut tilat 31.12.1997

VAKUUTUKSISSA JA LAAKEREISSA ON PALJON
YHTEISTÄ. KUN MOLEMMAT ON OIKEIN MITOITETTU,
KAIKKI SUJUU KUIN RASVATTU.

Kiinteistökannan arvo, tuotto ja vajaakäyttöaste 31.12.1997 (Vahinkovakuutus)

	Käypä arvo	Netto-tuotto	Potenti-aalinen netto-tuotto ¹⁾	Vuokrattava huoneisto-ala	Vajaa-käyttö-aste
	Mmk	%	%	m ²	%
Toimitilakiinteistöt					
liike- ja toimistokiinteistöt, joista	1 346	8,2	8,9	253 100	7,9
omassa sekä yhtiöryhmän käytössä	552	9,7 ²⁾	9,7 ²⁾	84 000	0,0
tuotanto- ja varastokiinteistöt	61	11,8	15,9	31 700	16,7
hotellit	142	8,7	8,7	42 100	0,0
Yhteensä	1 549	8,4	9,2	326 900	7,8
Asuinkiinteistöt	551	3,9 ³⁾	3,9 ³⁾	99 900	0,0
Erikoiskiinteistöt					
metsät	102	4,5	4,5	12 700 ha	
muut	39	1,4	1,4	6 500	0,0
Yhteensä	141	3,7	3,7		
Muut kiinteistöt ja tilat					
tontit	73	0,6	0,6		
kesken vuotta hankitut	39	10,5	10,5	10 000	0,0
Yhteensä	112	4,1	4,1	10 000	0,0
Kiinteistökanta yhteensä	2 353	6,9	7,4	443 300	5,7
Vähemmistöosuus ja lainat	57				
Kaikki yhteensä	2 410				

¹⁾ Sisältää tyhjiä tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 41 mk/m²/kk

²⁾ Sisältää omassa käytössä olevien tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 72 mk/m²/kk

³⁾ Sisältää valtion korkotukea yhteensä 2,1 Mmk

Kiinteistökannan arvo, tuotto ja vajaakäyttöaste 31.12.1997 (Henkivakuutus)

	Käypä arvo	Netto-tuotto	Potenti-aalinen netto-tuotto ¹⁾	Vuokrattava huoneisto-ala	Vajaa-käyttö-aste
	Mmk	%	%	m ²	%
Toimitilakiinteistöt					
liike- ja toimistokiinteistöt, joista	254	8,6	9,3	32 300	10,8
omassa sekä yhtiöryhmän käytössä	3	9,5 ²⁾	9,5 ²⁾	600	0,0
tuotanto- ja varastokiinteistöt	17	22,3	22,3	5 500	0,0
hotellit	61	6,3	6,3	2 700	0,0
Yhteensä	332	8,9	9,4	40 700	8,6
Asuinkiinteistöt	307	3,9 ³⁾	4,0 ³⁾	54 700	1,6
Erikoiskiinteistöt					
voimalaitokset	152	7,5	7,5		
Kiinteistökanta yhteensä	791	6,7	7,0	95 400	4,6
Vähemmistöosuus	4				
Kaikki yhteensä	795				

¹⁾ Sisältää tyhjiä tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 43 mk/m²/kk

²⁾ Sisältää omassa käytössä olevien tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 56 mk/m²/kk

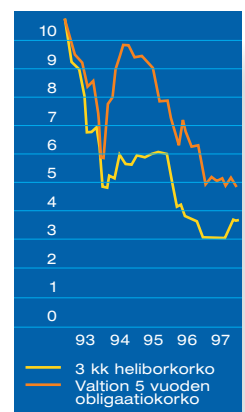
³⁾ Sisältää valtion korkotukea yhteensä 0,1 Mmk

Esitetyt kiinteistökohtaiset luvut on laskettu noudattaen suurten kiinteistönomistajien sopimia laskentaperiaatteita.

Pörssiosakkeiden kurssikehitys

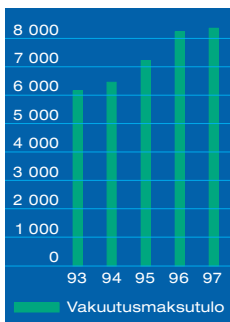

Korkotasot, %

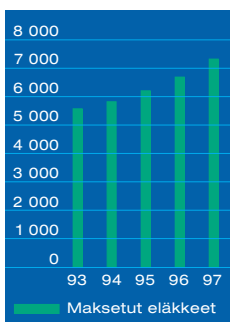

Työeläkeyhtiöiden uudet vakavaraisuussäännökset tulivat voimaan vuoden 1997 alusta. Uudistus pyrkii yhdessä muiden sijoitustoiminnan reunaehtoja koskevien uudistusten kanssa parantamaan eläkeyhtiöiden mahdollisuuksia monipuolistaa sijoituksiaan ja sitä kautta parantaa sijoitusten tuottoja.

Vakuutusmaksutulo
Mmk

Maksetut eläkkeet
Mmk

Vakavaraisuussäännösten mukaan yhtiöltä vaaditun toimintapääoman suuruus riippuu yhtiön sijoitussalkun rakenteesta.

Toimintapääomavaatimusten korottamiseen liittyy myös mahdollisuus kasvattaa toimintapääomia vuosien 1997-1999 aikana merkittäväällä osuudella sijoitustoiminnan tuotoista. Vuoden 1997 päättyessä Ilmarisen toimintapääoma oli tavoitevyöhykkeellä. Tavoitteen saavuttamiseen vaikuttivat Ilmarisen hyvä sijoitustulos, osakekurssien nousu ja korkotason lasku sekä siirtymäkauden säännökset.

Toukokuun alusta 1997 voimaan tulleella työeläkevakuutusyhtiölailla pyritään lisäämään työeläkevakuutusyhtiöiden toiminnan, erityisesti sijoitustoiminnan, itsenäisyyttä ja riippumattomuutta. Uuteen lakiin on sisällytetty myös 1.1.1997 voimaan tulleet työeläkeyhtiöiden vakavaraisuutta, varojen omistusta, omistajille maksettavaa tuottoa ja hallintoelinten paikkajakoa koskevat vakuutusyhtiölain säännökset.

ELÄKEPÄÄTÖKSET MUITA NOPEAMMIN

Ilmarisen tavoitteena on nopea, virheetön ja kustannuksiltaan tehokas eläkepalvelu. Eläkehakemusten käsittelyajat ovat Ilmarisessa kaikissa eläkelajeissa lyhyemmät kuin muissa eläkelaitoksissa keskimäärin.

Vuoden 1997 päättyessä Ilmarinen maksoi eläkettä 194 306 eläkkeensaajalle yhteensä 7 314 miljoonaa markkaa, mikä on 8,1 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Eläkkeensaajien lukumäärä kasvoi vuoden aikana 5,3 %.

VAKUUTUSMAKSUTULO JA MAKSUTASO

Ilmarisen vakuutusmaksutulo oli 8 378 miljoonaa markkaa eli 1,9 % edellisvuotista korkeampi.

Vuoden 1997 lopussa Ilmarisessa oli vakuutettuna yhteensä 283 000 tel-alojen työntekijää, mikä merkitsee 2,2 % kasvua.

Keskimääräinen tel-maksu oli 21,2 % palkasta. Työntekijän osuus siitä oli 4,5 ja työnantajan 16,7 prosenttiyksikköä. Vuonna 1998 maksu on keskimäärin 21,5 % palkasta.

Ilmarisen markkinaosuus vakuutusmaksuista on noin 33 %.

TULOS JA VAKAVARISUUS PARANIVAT

Työeläkevakuutusyhtiöiden toiminnan tehokkuutta mitataan ns. hoitokustannustuloksella. Se ilmoittaa kuinka paljon toimintakustannusten kattamiseen tarkoitetuista tuotoista jäi käyttämättä. Ilmarisessa tämä ylijäämä oli 47 miljoonaa markkaa (49 Mmk) eli 18 % (19 %).

Sijoitustoiminnan ylijäämä oli 941 miljoonaa markkaa (481 Mmk).

Ilmarisen vakavaraisuus vahvistui edelleen pörssikurssien nousun seurauksena. Toimintapääoma lisääntyi 3 039 miljoonalla markalla ja oli vuoden lopussa 7 904 miljoonaa markkaa.

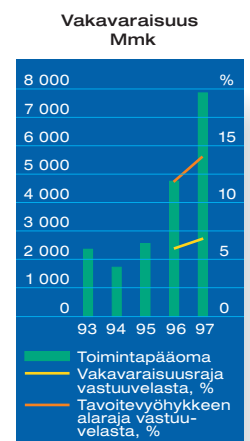
Yhtiön hyvä tulos mahdollisti erinomaiset asiakasedut. Tulevia asiakashyvityksiä varten siirrettiin ositettuun lisävakuutusrahastoon 265 miljoonaa markkaa.

”ELÄKEHAKEMUSTEN KÄSITTELYAJAT OVAT ILMARISESSA
KAIKISSA ELÄKELAJEISSA LYHYEMMÄT KUIN MUISSA
ELÄKEYHTIÖISSÄ KESKIMÄÄRIN.”

ELÄMÄSSÄ LAATU, VIIHTYVYYS
JA SEN KALTAISET ARVOT OVAT
YHÄ TÄRKEÄMPIÄ.

Ilmarinen lyhyesti					
	1993 ¹⁾	1994	1995	1996	1997
Vakuutusmaksutulo	6 247	6 487	7 215	8 222	8 378
Maksetut eläkkeet	5 660	5 928	6 229	6 767	7 314
Liikekulut	187	138	144	151	160
Sijoitustoiminnan nettotuotto	2 925	2 245	2 531	2 974	3 365
Vastuovelka	36 398	39 266	42 832	46 881	52 212
Toimintapääoma	2 374	1 743	2 626	4 865	7 904

¹⁾ Vanhan laskentakäytännön mukaan.

Konsernin tulos parani sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Vastuuelkatarkistukset ja valuuttakurssien muutokset rasittivat vakuutusliikkeen tulosta.

Liikevoitto nousi 929 miljoonaa markkaan (vuonna 1996 526 Mmk), joka oli liikevaihdosta 15,4 % (12,4 %). Konsernin tulos osaketta kohden oli 13,63 markkaa (7,32 mk).

Vahinkovakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo oli 3 076 miljoonaa markkaa (2 958 Mmk) ja henkivakuutuksen 705 miljoonaa markkaa.

Konsernin vakavaraisuus vahvistui tuloksen paranemisen ja pörssikurssien nousun seurauksena. Vakavaraisuuspääoma oli 9,3 miljardia markkaa (6,4 mrd. mk). Osakekohtainen substanssi oli 200,64 markkaa (144,27 mk).

VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLIIKE

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate oli -418 miljoonaa markkaa (-437 Mmk). Vahinkosuhte oli 94 % (95 %) ja yhdistetty kulusuhde 115 % (117 %). Vastuuelkatarkistukset ja valuuttakurssimuutokset pienensivät katetta yhteensä 257 miljoonalla markalla. Edellisenä vuonna näiden tekijöiden

katetta pienentävä kokonaisvaikutus oli 295 miljoonaa markkaa. Yhdistetty kulusuhde ilman vastuuelkatarkistuksia ja valuuttakurssimuutoksia oli 106 % (106 %).

Kotimaisen ensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo kasvoi 2 890 miljoonaa markkaan (2 711 Mmk) pääasiassa lakisäänteisen tapaturmavakuutuksen maksutasokorotuksen vuoksi. Markkinaosuus on ennakkotietojen mukaan hieman kasvanut. Vakuutustekninen kate oli -290 miljoonaa markkaa (-326 Mmk). Vahinkosuhte oli 90 % (92 %). Ilman vastuuelkatarkistuksia vahinkosuhte oli 84 % (83 %).

Lakisäänteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen (moottoriajoneuvonvastuu) vastuuelan kuolevuusperusteita tarkistettiin vakuutettujen odotettavissa olevan eliniän pitenemisen takia. Lisäksi näiden vakuutuslajien eläkevastuiden laskennassa käytettävää laskuperustekorkoa laskettiin yleisen korkotason alenemisen vuoksi. Tarkistukset kasvattivat vastuuelkaa 149 miljoonaa markkaa, mikä heikensi lajien tuloksia, jotka olivat kuitenkin parempia kuin edellisenä vuonna. Alkuvuonna molempien lajien maksuja korotettiin. Lakisäänteisessä tapaturmavakuutuksessa vuodelle 1998 vahvistettiin maksuihin sisältyvät vastuuelkatarkistuksia vastaavat maksunkorotukset.

Alus- ja kuljetusvakuutuksen sekä vastuuvakuutuksen tulokset paranivat edullisen vahinkokehityksen ansiosta. Vahinkojen lukumäärän kasvu sen sijaan heikensi autovakuutuksen (maa-ajoneuvot) tulosta. Suurpalokehitys oli edellisvuotista epäedullisempi, mikä näkyi palo- ja muun omaisuusvahinkovakuutuksen tuloksen heikkenemisenä.

Kotimaisen jälleenvakuutuksen maksutulo laski 87 miljoonaa markkaan (105 Mmk) eräiden sopimusten uudelleenjärjestelyjen seurauksena. Liikkeen tulos heikkeni edellisen vuoden poikkeuksellisen hyvältä tasolta.

Jatkuvan ulkomaisen vakuutuksen maksutulo oli 98 miljoonaa markkaa (121 Mmk).

Maksutulon kehitykseen on vaikuttanut tiukka merkintäpolitiikka. Vakuutustekninen kate oli -10 miljoonaa markkaa (-2 Mmk) ja vahinkosuhte 82 % (62 %).

Irtisanotun ulkomaisen liikkeen tappio pieneni. Tappio muodostui pääosin valuuttakurssimuutoksista, jotka olivat 91 miljoonaa markkaa (51 Mmk). Liikkeeseen liittyvä

valuuttaposition oli katettu, mikä kompensoi konsernitason valuuttakurssitappion.

Liikekulut kasvoivat 4 prosenttia 588 miljoonaan markkaan. Kulukehitykseen vaikuttivat vakuutusten hoitojärjestelmien kehityshankkeet, vuoden 2000 vaatimat järjestelmäm muutokset ja atk-työasemien poistoajan lyhentäminen. Kehittämismenot olivat

Konsernin tulos					
	1993	1994	1995	1996	1997
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot	2 732	2 658	2 576	2 568	2 755
Korvauskulut	-2 813	-2 433	-2 269	-2 440	-2 585
Liikekulut	-552	-518	-521	-565	-588
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-633	-293	-214	-437	-418
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	764	328	672	962	1 433
Muut tuotot ja kulut	1	-	-	1	4
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista	-1	26	3	-	1
Liikevoitto	131	61	461	526	1 020
Tasoitusmäärän muutos	-85	-160	-191	-141	-175
Sijoitusten arvonnkorotukset ja niiden oikaisut	-	141	3	-	1
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	46	42	273	385	846
Henkivakuutus (1.7. - 31.12.1997)					
Vakuutusmaksutulo					699
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset ja niiden oikaisut					147
Maksetut korvaukset					-236
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta					-549
Liikekulut					-76
Liiketappio					-15
Tasoitusmäärän muutos					-4
Lisäedut (asiakasedut)					40
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja					21
Liikearvon/konserniliikearvon poisto					-76
Vahinko- ja henkivakuutus yhteensä					
Liikevoitto	131	61	461	526	929
Voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	46	42	273	385	791
Satunnaiset tuotot	39	-	-	-	133
Satunnaiset kulut	-82	-8	-96	-24	-133
Voitto ennen varauksia ja veroja	3	34	177	361	791
Verot	24	-28	-69	-80	-236
Vähemmistöosuus	-2	-	6	-	-
Konsernin voitto tilikaudelta	25	6	114	281	555
Siirretään oman pääoman eriin:					
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero	-6	-46	-12	10	-21
Tilikauden voitto	31	52	126	271	576
	25	6	114	281	555

71 miljoonaa markkaa (32 Mmk), joista aktivoitiin 30 miljoonaa markkaa (8 Mmk).

Vuoden 1997 alussa tulivat voimaan lakisääteisten vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvät lait. Niiden mukaan lakisääteistä tapaturmavakuutusta, liikennevakuutusta ja potilasvakuutusta myöntävät yhtiöt vastaavat yhdessä selvitystilaan tai konkursiin joutuneen yhtiön korvauksista. Yhtiöiden on varauduttava ennakolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen varaamalla yhteistakuuerä vastuovelkaansa. Pohjolan vastuuelkaan varattu yhteistakuuerä oli 133 miljoonaa markkaa. Sitä kartutettiin liikennevakuutuksen osalta tasoitusmäärästä 47 miljoonaa markkaa sekä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta 50 miljoonaa markkaa vakuutusyhtiöiden yhteisesti vastattavista korvauksista ja 36 miljoonaa markkaa vakuutusmaksuista. Erät on esitetty tuloslaskelman satunnaisissa erissä.

HENKIVAKUUTUSTOIMINNAN OSTO

Pohjola osti 1.7.1997 Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Suomelta sen omistaman 92 % osuuden Henkivakuutusosakeyhtiö Salaman osakekannasta. Samalla ostettiin myös Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen ja A-Vakuutus keskinäisen yhtiön omistamat Salaman osakkeet. Kauppahinnat olivat yhteensä 835 miljoonaa markkaa. Salamasta tuli kauppojen seurauksena Pohjolan kokonaan omistama tytäryhtiö ja sen nimi muutettiin Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolaksi (Henki-Pohjola).

Heinäkuun alussa Suomi-yhtiö lopetti uuden vakuutusliikkeen merkitsemisen, mistä Henki-Pohjola maksoi 54 miljoonan markan korvauksen. Henki-Pohjola aloitti myös yksityistalouksien henkivakuutusten merkinnän.

Henki-Pohjolan toiminta sisältyy Pohjolan konsernilukuihin 1.7.1997 alkaen.

Konsernin vakavaraisuus

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Vahinkovakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen	1 506	1 465	1 379	1 576	1 623
Laskennallinen verovelka	36	21	18	22	16
Sijoitusten arvostuserot	3 415	3 699	2 982	4 253	5 686
Aineettomat hyödykkeet	-95	-53	-53	-67	-744
Muut erät	-	-	-	-20	-17
	4 862	5 132	4 326	5 764	6 564
Tasoitusmäärä	459	620	516	657	785
Vähemmistöosuus	29	29	24	26	20
Vakavaraisuuspääoma	5 350	5 781	4 866	6 447	7 369
Henkivakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen					381
Laskennallinen verovelka					2
Sijoitusten arvostuserot					1 004
Pääomalainat					550
Aineettomat hyödykkeet					-69
					1 868
Tasoitusmäärä					47
Vähemmistöosuus					3
Vakavaraisuuspääoma					1 918
Vahinko- ja henkivakuutus yhteensä	5 350	5 781	4 866	6 447	9 287

Konsernin taloudellinen kehitys

		1993	1994	1995	1996	1997
Yleiset tunnusluvut						
Liikevaihto	Mmk	4 443	4 099	4 413	4 231	6 046
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk	3 110	3 041	3 015	2 958	3 781
Liikevoitto	Mmk	131	61	461	526	929
liikevaihdosta	%	2,95	1,50	10,45	12,44	15,35
Voitto ennen satunnaisia varauksia ja veroja	Mmk	46	42	273	385	791
liikevaihdosta	%	1,04	1,02	6,19	9,08	13,07
Voitto ennen varauksia ja veroja	Mmk	3	34	177	361	791
liikevaihdosta	%	0,07	0,84	4,02	8,52	13,07
Oman pääoman tuotto käyvin arvo	%	33,84	6,02	-13,37	30,16	28,39
konserniliikearvoa vähentämättä	%					27,21
Kokonaispääoman tuotto käyvin arvo	%	14,12	5,20	-1,53	14,46	13,62
konserniliikearvoa vähentämättä	%					13,42
Omavaraisuusaste käyvin arvo	%	38,24	39,43	35,01	40,74	34,38
konserniliikearvoa vähentämättä	%					35,92
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä ¹⁾		2 512	2 533	2 359	2 255	2 816
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut						
Liikevaihto	Mmk	4 443	4 099	4 413	4 231	5 081
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk	3 110	3 041	3 015	2 958	3 076
Vahinkosuhte	%	102,96	91,56	88,09	95,03	93,82
ilman valuuttakurssieroja	%				92,01	89,92
Liikekulusuhte	%	20,23	19,48	20,21	21,99	21,34
Yhdistetty kulusuhte	%	123,19	111,04	108,30	117,02	115,16
ilman valuuttakurssieroja	%				114,00	111,26
Toimintapääoma	Mmk	4 862	5 132	4 326	5 764	6 564
Tasoituspääoma	Mmk	459	620	516	657	785
Vakavaraisuuspääoma	Mmk	5 350	5 781	4 866	6 447	7 369
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvasta	%	82,33	92,36	73,83	94,34	100,67
Vastuunkantokyky	%	195,84	217,51	188,90	251,05	267,44
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						2 640
Henkivakuutuksen tunnusluvut						
Liikevaihto	Mmk					965
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk					705
Liikekustannussuhte	%					236,78
Toimintapääoma	Mmk					1 868
Tasoituspääoma	Mmk					47
Vakavaraisuuspääoma	Mmk					1 918
Vakavaraisuusaste	%					26,15
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						176

¹⁾ Vuodet 1993-96 työmäärien suhteessa, 1997 työsuhteen perusteella.

Vuosien 1993-94 lukumäärää ei ole oikaistu osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta.

Maksetut palkat ja henkilömäärä

	Konserni pl. Ilmarinen	Emoyhtiö	Ilmarinen
Palkat, palkkiot ja luontoisedut			
Hallintoneuvostot	282 008,00	199 668,00	482 999,85
Hallitukset, toimitusjohtajat, isännöitsijät	6 838 004,00	5 032 254,00	2 199 879,68
Muu henkilöstö	511 608 227,00	500 430 220,00	83 938 498,42
Yhteensä	518 728 239,00	505 662 142,00	86 621 377,95
Osapalkkioita ei maksettu.			
Keskimääräinen henkilömäärä	2 816	2 640	478

Vahinkovakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo			
	1996 Mmk	1997 Mmk	Muutos %
Kotimainen ensivakuutus			
Lakisääteinen tapaturma	612	752 ⁽¹⁾	23
Muu tapaturma ja sairaus	221	233	6
Moottoriajoneuvonvastuu	403	447	11
Maa-ajoneuvot	369	376	2
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	219	191	-13
Palo- ja muu omaisuusvahinko	641	643	-
Vastuu	148	152	3
Luotto ja takaus	25	18	-25
Oikeusturva	11	13	12
Muu	62	65	5
Yhteensä	2 711	2 890	7
Kotimainen jälleenvakuutus	105	87	-17
Jatkuva ulkomainen vakuutus	121	98	-19
Yhteensä	2 937	3 075	5
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	21	1	...
Yhteensä	2 958	3 076	4

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate, vahinkosuhte ja yhdistetty kulusuhde						
	Mmk	1996 %	%	Mmk	1997 %	%
Kotimainen ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma	-182	124	130	-147	113	119
Muu tapaturma ja sairaus	-19	80	108	-8	74	104
Moottoriajoneuvonvastuu	-184	123	148	-111	104	126
Maa-ajoneuvot	57	64	84	40	70	90
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	26	64	84	36	46	75
Palo- ja muu omaisuusvahinko	-25	72	104	-82	82	114
Vastuu	-14	89	114	4	72	96
Luotto ja takaus	22	-54	-30	4	31	72
Oikeusturva	-8	129	169	-7	122	157
Muu	1	58	97	-19	131	163
Yhteensä	-326	92	113	-290	90	111
Kotimainen jälleenvakuutus	19	52	69	-6	91	110
Jatkuva ulkomainen vakuutus	-2	62	104	-10	82	119
Yhteensä	-309	90	112	-306	90	111
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	-128	-112
Yhteensä	-437	95	117	-418	94	115

¹⁾ Ei sisällä satunnaisierissä esitettyä maksutuloa, 36 Mmk

Valuuttakurssien vaikutus vahinkovakuutukseen		
	1996 Mmk	1997 Mmk
Vakuutustekninen kate	-78	-108
Sijoitustoiminnan nettotuotto	33	89
Tulosvaikutus yhteensä	-45	-19
Arvostuserojen muutos	54	121
Kokonaisvaikutus	9	102

HENKIVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLIIKE

Konsernin henkivakuutustoiminta tapahtuu tytäryhtiö Henki-Pohjolassa. Yhtiön koko vuoden 1997 tulos oli voitollinen, mutta sijoitustuottojen ajoittuminen tilikauden alkupuolelle ja vakuutusten hankintamenojen painottuminen loppupuolelle aiheuttivat sen, että konserniin yhdistyvä liikevoitto ajalta 1.7.-31.12.1997 näkyy tappiollisena. Myös lisätujen vastuun täydennys ja siirto asiakashyvityksiin ajoittuivat pääosin eri vuosipuoliskoille.

Kokonaisvakuutusmaksutulo heinä-joulukuulta oli odotettua pienempi, 705 miljoonaa markkaa. Pääsyyinä tähän oli kapitalisaatiosopimusten väheneminen. Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo oli 169 miljoonaa markkaa ja ryhmäeläkevakuutuksen 151 miljoonaa markkaa. Kiinnostus sijoitus- sidonnaisiin vakuutuksiin kasvoi ja on edelleen lisääntymässä. Niistä saatu maksutulo oli 45 miljoonaa markkaa.

Vuodelta 1997 Henki-Pohjola antaa yksilöllisen eläkevakuutuksen säästöille 2,2 %:n asiakashyvityksen. Ryhmäeläkevakuutuksissa ja yksilöllisissä henkivakuutuksissa vastaava

Henkivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulo

	1997 Mmk 7-12
Henkivakuutus	158
Kapitalisaatiosopimus	176
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	6
Eläkevakuutus	320
Sijoitussidonnainen vakuutus	45
Yhteensä	705

Henkivakuutuksen korvauskulut

	1997 Mmk 7-12
Maksetut korvaukset	
Henkivakuutus	106
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	4
Eläkevakuutus	90
Takaisinostot	39
Korvausten selvittelykulut	2
Yhteensä	241
Korvausvastuun muutos	78
Korvauskulut yhteensä	319

asiakashyvitys on 2,0 %. Näitä asiakashyvityksiä ja muita asiakasetuja varten lisätujen vastuuta kartutettiin koko vuodelta 135 miljoonalla markalla. Kertyneitä asiakashyvityksiä voidaan poikkeuksellisissa olosuhteissa käyttää laskuperustekorona ylläpitämiseen. Asiakashyvitysten lisäksi säästöjä hyvitetään yleensä 4,5 %:n (ryhmäeläkevakuutuksissa 4,25 %:n) perustekorolla.

Ryhmäeläkevakuutuksen vastuuvetkaa täydennettiin 64 miljoonalla markalla. Täydennys tehtiin lisätujen vastuusta, johon sisältyy erä tulevia asiakashyvityksiä ja laskuperustetäydennyksiä varten.

Liikekulut olivat 76 miljoonaa markkaa.

VAHINKOVAKUUTUKSEN SIOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotto lisääntyi edellisvuoden 962 miljoonasta markasta 1 435 miljoonaan markkaan pääasiassa kasvaneiden myyntivoittojen ansiosta. Myyntivoitot olivat 784 miljoonaa markkaa (359 Mmk). Myös käteistuotot ja palautuneet arvonalennukset kasvoivat. Käteistuotot lisääntyivät 646 miljoonaan markkaan (618 Mmk) lähinnä osinkotuottojen kasvun ansiosta. Osinkotuottoihin sisältyi myös 26 miljoonaa markkaa venture capital -rahastojen voitto-osuuksia.

Osakkeiden myynneistä saadut voitot olivat 539 miljoonaa markkaa (258 Mmk). Niitä saatiin lähinnä UPM-Kymmene Oyj:n, Nokia Oyj:n ja Werner Söderström Osakeyhtiö-WSOY:n osakkeiden myynnistä. Joukkolainoista saadut myyntivoitot olivat 69 miljoonaa markkaa (87 Mmk). Osakkeiden arvonalennukset olivat 67 miljoonaa markkaa (10 Mmk) ja palautuneet arvonalennukset 205 miljoonaa markkaa (124 Mmk). Joukkolainojen arvonalennukset olivat 8 miljoonaa markkaa (6 Mmk).

Korkotuotot laskivat korkotason alenemisen ja sijoituslainakannan supistumisen vuoksi.

Kiinteistö- ja sijoitustoiminnan käteistuotot pienenevät, kun kiinteistö- ja sijoitustoiminnan sisäisten veloitusten kirjaustapaa muutettiin.

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta 31.12.

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk	1997 %
Käypä arvo						
Kiinteistösijoitukset	3 808	3 757	3 002	2 923	2 410	17
Osakkeet	4 050	4 736	4 325	6 071	7 952	55
Joukkolainat	703	1 148	1 925	2 879	3 024	21
Muut rahoitusmarkkinavälineet	451	574	623	223	303	2
Lainasaamiset	1 628	1 317	994	747	548	4
Muut sijoitukset	331	152	202	179	199	1
	10 971	11 684	11 071	13 022	14 436	100
Arvostusero						
Kiinteistösijoitukset	1 109	1 042	720	721	555	
Osakkeet	2 271	2 652	2 197	3 412	4 948	
Joukkolainat	35	5	65	120	183	
	3 415	3 699	2 982	4 253	5 686	
Kirjanpitoarvo yhteensä	7 556	7 985	8 089	8 769	8 750	

Yhteistoimintayhtiöiltä veloitetut vuokrat 10 miljoonaa markkaa sisältyvät tuloslaskelmasa muihin tuottoihin. Kiinteistösijoitusten myyntivoitot olivat 176 miljoonaa markkaa (14 Mmk). Suunnitelmapoistojen lisäksi tehtiin lisäpoistoja ja arvonalennuksia 34 miljoonaa markkaa (16 Mmk). Kiinteistöjen käypiä arvoja ei ole korotettu, vaikka asuin-kiinteistöjen hinnat ovat yleisesti nousseet.

HENKIVAKUUTUKSEN SIOJITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotto oli 147 miljoonaa markkaa. Korkotuottojen määrä oli 176 miljoonaa markkaa. Myyntivoittoja saatiin sekä osakkeista että joukkolainoista kummastakin erikseen 10 miljoonaa markkaa. Arvonalennuksia kirjattiin osakkeista 45 miljoonaa markkaa ja johdannaissopimuksesta 6 miljoonaa markkaa.

Kiinteistösijoitusten käteistuotot olivat 25 miljoonaa markkaa. Kiinteistöistä tehtiin tavanomaiset suunnitelmapoistot.

HENKILÖSTÖ

Vakuutusosakeyhtiö Pohjola on ollut Ilmarisen erillishenkilöstöä lukuunottamatta Pohjola-yhtiöiden koko henkilöstön työsuhdeyhtiö 30.6.1997 saakka. Heinäkuun alussa siirtyi tehtävien mukaisesti 180 henkilöä Henki-Pohjolan ja 60 henkilöä Pohjolan Atk-palvelu Oy:n palvelukseen.

Henkilövakuutuksen sijoituskanta 31.12.

	1997 Mmk	1997 %
Käypä arvo		
Kiinteistösijoitukset	795	9
Osakkeet	2 538	28
Joukkolainat	5 203	57
Muut rahoitusmarkkinavälineet	241	3
Lainasaamiset	25	
Muut sijoitukset	188	2
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset	136	1
	9 126	100
Arvostusero		
Kiinteistösijoitukset	110	
Osakkeet	608	
Joukkolainat	286	
	1 004	
Kirjanpitoarvo yhteensä	8 122	

Alkuvuonna konserniin työsuhhteessa oli keskimäärin 2 885 henkilöä, loppuvuonna 2 816 henkilöä.

TOIMINTA ITÄMEREN YMPÄRISTÖSSÄ

Baltian strategia on täsmentynyt ja sitä varten Pohjolalla on verkosto osakkuusyhtiöitä. Virossa ovat vahinkovakuutusyhtiö Seesam International Insurance Company Limited ja henkivakuutusyhtiö Seesam Life Insurance Company Limited ja Latviassa vahinkovakuutusyhtiö FAMLAT –First International Insurance Company of Latvia.

Sijoitustoiminnan nettotuotto							
	1993	1994	1995	1996	1997	1997	1997
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
					Vahinko- vakuutus	7-12 Henki- vakuutus	Yhteensä
Käteistuotot							
Korot	363	249	280	328	305	176	481
Osingot	48	64	120	170	232	3	235
Kiinteistötuotot	117	136	117	113	92	25	117
Muut tuotot/kulut	20	-56	-16	7	17	1	18
Yhteensä	548	393	501	618	646	205	851
Arvonmuutos tuloslaskelmassa							
Myyntivoitot/tappiot	248	365	686	359	784	20	804
Arvonlennukset	-88	-293	-247	-43	-94	-51	-145
Palautuneet arvonalennukset	262	69	29	136	211	1	212
Poistot kiinteistöistä	-137	-165	-258	-70	-80	-6	-86
Arvonkorotukset/oikaisut	-	141	3	-	1	-	1
Yhteensä	285	117	213	382	822	-36	786
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-51	-23	-23	-18	-15	-20	-35
Sijoitusten hoitokulut	-18	-18	-16	-20	-19	-2	-21
Yhteensä	764	469	675	962	1 434	147	1 581
Osakkuusyrietykset	-1	26	3	-	1	-	1
Satunnaiset tuotot/kulut	32	-8	-13	-	-	-	-
Yhteensä	795	487	665	962	1 435	147	1 582

Ilmarinen		
	1996	1997
	Mmk	Mmk
Tulosanalyysi		
Ylijäämän lähteet		
Riskiliikkeen tulos (korko ml.)	543	463
Sijoitustulos	481	941
Hoitokustannustulos	49	47
Ylijäämä yhteensä	1 073	1 451
Arvostuserojen muutos	2 026	1 269
Yhteensä	3 099	2 720
Tuloksen käyttö		
Vakavaraisuuden lisäykseen		
Tasoisvastuuseen	543	463
Varauksiin	108	98
Osittamattomaan		
lisävakuutusvastuuseen	113	618
Omaan pääomaan	6	-
Arvostuserojen muutos	2 026	1 269
Yhteensä	2 796	2 448
Siirto asiakashyvityksiin	300	265
Ehdotettu voitonjako	3	7
Yhteensä	3 099	2 720
Vakavaraisuus		
Toimintapääoma		
Oma pääoma	136	137
Varaukset ja poistoero	591	689
Osittamaton lisävakuutusvastuu	113	1 780
Sijoitusten arvostuserot	4 042	5 311
Muut erät	-17	-13
Yhteensä	4 865	7 904
Toimintapääoman tavoite- vyöhykkeen alaraja		
	5 600	6 867
Tasoisvastuu	1 928	2 391

Puolassa on hankittu osuus henkivakuutusyhtiö Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie "WARTA VITA" S.A.:sta ja vuoden 1998 alussa osuus sen emoyhtiöstä vahinko- ja jälleenvakuutusyhtiö Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji "WARTA" Spółka Akcyjna.

ILMARINEN

Konsernin työeläkevakuutus hoidetaan Ilmarisessa. Ilmarisen tietoja ei työeläkevakuutusyhtiölain mukaan saa yhdistää Pohjolan konsernitilinpäätökseen.

YHTIÖJÄRJESTYS

1.7.1997 voimaan tulleen yhtiöjärjestyksen muutoksen mukaan hallintoneuvostoa ei enää ole, A-sarjan osakkeet voidaan muuntaa B-sarjan osakkeiksi ja äänestysrajoitus (yhtiökokouksessa saa äänestää osakkeenomistajaa kohden enintään 10 %:lla äänistä) laajeni koskemaan myös konsernikohtaista omistusta.

YRITYSJOHTO

Yhtiöjärjestyksen muutoksen tultua voimaan 1.7.1997 Pohjolan hallintoneuvosto lakkasi ja samanaikaisesti uusi, yhtiön ulkopuolisista jäsenistä muodostettu hallitus aloitti toimintansa.

Hallitukseen kuuluivat 30.6.1997 saakka pääjohtaja Iiro Viinanen, toimitusjohtaja Jukka Rantala, johtaja Pirkko Alitalo, johtaja Jorma Hämäläinen, johtaja Hannu Ketola, johtaja Jukka Peltola ja johtaja Kari Puro. Uuden hallituksen jäsenet ovat: vuorineuvos Tauno Matomäki (puheenjohtaja), kansleri Aatto Prihti (varapuheenjohtaja), vuorineuvos Jaakko Ihamuotila, professori Olavi Nevanlinna, toimitusjohtaja Lars-Eric Petersson ja toimitusjohtaja Pertti Voutilainen.

Hallitus käsittelee konsernin toiminnan kannalta laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat, joita ovat konsernin perusteelliset strategiat, budjetti, toimintasuunnitelma, suuret investoinnit ja suuret omaisuuden myynnit.

Hallitus nimittää toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajan ja muut toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän työehdoistaan.

Pohjolan hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä. Jäsenet valitsee yhtiökokous, joka myös valitsee hallituksen puheenjohtajan.

Nykyinen hallitus kokoontui 5 kertaa vuonna 1997. Aikaisempi hallitus kokoontui alkuvuoden aikana 12 kertaa.

Toimitusjohtajana on 1.7.1997 lähtien toiminut pääjohtaja Iiro Viinanen ja varatoimitusjohtajana johtaja Pirkko Alitalo.

YHTIÖITTÄMINEN

Pohjolan vahinkoensivakuutustoiminta ja henkilälleenvakuutus on 1.7.1998 tarkoitus siirtää Pohjolan täysin omistamaan Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolaan (Vahinko-Pohjola), joka sai toimiluvan syyskuussa ja joka merkittiin kaupparekisteriin 27.10.1997. Siirtämisen edellyttämien muiden viranomaislupien hakeminen on vireillä.

Myös Pohjolan kenttäorganisaatio ja tietohallinto on tarkoitus yhtiöittää 1.7.1998. Kenttäorganisaatiota varten on perustettu Pohjolan Asiakaspalvelu Oy (Palvelu-Pohjola) ja tietohallintoa varten perustetaan oma yhtiö (Systeemi-Pohjola).

NÄKYMÄT

Kansantalouden myönteinen kehitys antaa vakuutustoiminnalle hyvät kasvumahdollisuudet. Erityisesti henkivakuutuksen ennustetaan kasvavan.

Liiketoimintojen yhtiöittämisellä Vahinko-Pohjolaan, Palvelu-Pohjolaan ja Systeemi-Pohjolaan pyritään entistä tehokkaampaan toimintaan.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen maksutasotarkistuksilla parannetaan lajien kannattavuutta. Henkivakuutuksen maksutulon ennakoidaan kasvavan lokakuussa 1997 käyttöönotetun vakuutussäästämisen uuden palvelu- ja tuotekokonaisuuden sekä lisääntyneen vakuutussäästämissiinnostuksen myötä.

Liikekulut ja konserniliikkeen poisto kasvavat, koska henkivakuutustoiminta on mukana koko vuoden osalta. Myös varautuminen eurooppalaiseen yhteisvaluuttaan lisää kuluja.

Yhtiön myönteinen kehitys ja korkea vakaavuus luovat edellytykset toiminnan vakaalle kehitykselle.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITON KÄYTÖSTÄ

Emoyhtiön vapaa oma pääoma on 921 264 967,67 markkaa.

Konsernin vapaa oma pääoma, josta on vähennetty vapaaehtoisista varauksista ja poistoerosta omaan pääomaan siirretty osuus sekä konsernin omistamien emoyhtiön osakkeiden kirjanpitoarvo, on 870 907 816,27 markkaa.

Hallitus ehdottaa tilikauden voiton käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Jaetaan osinkoa 3,00	
markkaa osakkeelta	122 130 000,00
Varataan yleishyödyllisiin lahjoituksiin	150 000,00
Siirretään käyttörahastoon	446 554 504,02
	<hr/>
	568 834 504,02

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma				
1000 mk	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet				
Tulorahoitus				
Voitto ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	825 922	402 436	793 825	370 434
Sijoitusten vähennys	–	–	164 303	–
Satunnaiset tuotot ja kulut	–	-23 594	–	-25 807
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	1 040 683	361 746	554 730	385 276
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonnkorotukset	-69 032	-93 157	-109 833	-52 605
Poistot	224 210	102 949	95 297	69 907
Osakkuusyritysten yhdistely	576	1 631	–	–
	2 022 359	752 011	1 498 322	747 205
Pääomarahoitus				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys	–	1 774	–	50
Vähemmistöosuuden lisäys	–	1 516	–	–
Oman pääoman lisäys	1 537	963	45	28
	1 537	4 253	45	78
Varojen lähteet yhteensä	2 023 896	756 264	1 498 367	747 283
Varojen käyttö				
Voitonjako				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot	35 333	18 185	13 182	15 788
Verot	235 442	79 478	220 488	86 604
Osingot	81 420	61 065	81 420	61 065
Muu voitonjako	150	220	150	200
	352 345	158 948	315 240	163 657
Investoinnit				
Investoinnit henkivakuutusliiketoimintaan	696 873	–	1 119 461	–
Sijoitusten lisäys (netto)	738 856	662 509	–	567 309
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	107 302	82 891	99 119	79 482
	1 543 031	745 400	1 218 580	646 791
Pääoman palautukset				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	20 627	19 350	17 972	19 314
Vähemmistöosuuden vähennys	2 453	–	–	–
	23 080	19 350	17 972	19 314
Varojen käyttö yhteensä	1 918 456	923 698	1 551 792	829 762
Liikepääoman lisäys/vähennys	105 440	-167 434	-53 425	-82 479
Liikepääoman muutos				
Henkivakuutusliiketoiminnan osto	207 889	–	–	–
Saamisten muutos	23 970	-140 053	-14 514	-100 977
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	-35 372	7 418	-38 200	29 144
Siirtosaamisten muutos	-3 668	-732	24 735	-8 462
Jälleenvakuutuslatterivelkojen muutos	-47	346	2	152
Velkojen muutos	17 170	14 639	59 581	39 439
Siirtovelkojen muutos	-104 502	-49 052	-85 029	-41 775
Liikepääoman lisäys/vähennys	105 440	-167 434	-53 425	-82 479

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	3	3 049 682	2 927 888	2 941 665	2 827 180
Jälleenvakuuttajien osuus		-277 891	-323 720	-272 904	-334 638
		2 771 791	2 604 168	2 668 761	2 492 542
Vakuutusmaksuvastuun muutos		-40 565	-15 743	-38 151	-16 186
Jälleenvakuuttajien osuus		24 192	-20 586	24 181	-20 609
		-16 373	-36 329	-13 970	-36 795
Vakuutusmaksutuotot yhteensä		2 755 418	2 567 839	2 654 791	2 455 747
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset		-2 365 721	-2 569 792	-2 249 318	-2 343 016
Jälleenvakuuttajien osuus		117 271	313 026	139 252	317 140
		-2 248 450	-2 256 766	-2 110 066	-2 025 876
Korvausvastuun muutos	9	-385 405	15 614	-307 110	-50 339
Jälleenvakuuttajien osuus		48 636	-199 164	4 271	-169 595
		-336 769	-183 550	-302 839	-219 934
Korvauskulut yhteensä		-2 585 219	-2 440 316	-2 412 905	-2 245 810
Liikekulut	7, 9	-588 116	-564 649	-539 683	-529 023
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta		-417 917	-437 126	-297 797	-319 086
Tasoitusmäärän muutos		-174 935	-141 867	-152 064	-128 547
Vakuutustekninen kate		-592 852	-578 993	-449 861	-447 633
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	4	705 080			
Jälleenvakuuttajien osuus		-6 291			
		698 789			
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	8	146 725			
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset					
Maksetut korvaukset	5	-241 204			
Jälleenvakuuttajien osuus		5 525			
		-235 679			
Korvausvastuun muutos					
Korvausvastuun muutos		-78 256			
Jälleenvakuuttajien osuus		199			
		-78 057			
Korvauskulut yhteensä		-313 736			
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun muutos	6, 7	-434 943			
Jälleenvakuuttajien osuus		394			
		-434 549			
Liikekulut	7	-76 322			
Muut vakuutustekniset kulut		-341			
Vakuutustekninen tulos		20 566			

Tuloslaskelma					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
MUU KUIN					
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate		-592 852	-578 993	-449 861	-447 633
Henkivakuutuksen tekninen tulos		20 566	–		
Sijoitustoiminnan tuotot	8, 9	2 029 770	1 257 469	1 583 571	1 149 845
Sijoitusten arvonorotus	8	1 524	–	–	–
Sijoitustoiminnan kulut	8	-450 731	-295 593	-354 121	-349 302
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	8	-362	-364	–	–
		1 580 201	961 512	1 229 450	800 543
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	8	-146 725	–	–	–
Muut tuotot	9	193 675	3 706	329 792	3 385
Muut kulut	9				
Konserniliikkeen poisto		-73 442	–	–	–
Liikkeen poisto		-2 700	–	–	–
Muut		-188 817	-2 121	-328 738	-1 650
		-264 959	-2 121	-328 738	-1 650
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-243 862	-96 283	-221 618	-96 719
Aikaisempien tilikausien verot	9	484	14 152	1 130	4 017
Laskennallisen verovelan muutos		7 936	-3 859	–	–
		-235 442	-85 990	-220 488	-92 702
Osuus osakkuusyritysten voitoista/ tappioista verojen jälkeen		684	146	–	–
Voitto varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		555 148	298 260	560 155	261 943
Satunnaiset tuotot ja kulut					
Satunnaiset tuotot					
Vakuutusmaksutulo		35 570	–	35 570	–
Maksetut korvaukset		50 287	–	50 287	–
Tasointumäärän muutos		47 459	–	47 459	–
		133 316	–	133 316	–
Satunnaiset kulut					
Yhteistakuuerän muutos		-133 316	–	-133 316	–
Muut satunnaiset kulut	10	–	-23 594	–	-25 806
		-133 316	-23 594	-133 316	-25 806
Välittömät verot satunnaisista tuotoista/kuluista		–	6 513	–	6 098
		–	-17 081	–	-19 708
Voitto satunnaiserien jälkeen		555 148	281 179	560 155	242 235
Poistoeron vähennys/lisäys				6 459	-23 391
Vapaaehtoisten varausten vähennys				2 220	12 670
				8 679	-10 721
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta		-108	-346		
Tilikauden voitto		555 040	280 833	568 834	231 514
Siirretään oman pääoman eriin:					
Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero		-20 503	9 822		
Tilikauden voitto		575 543	271 011		
		555 040	280 833		

Tase					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
Vastaavaa					
Aineettomat hyödykkeet	11				
Aineettomat oikeudet		37 188	28 884	31 195	27 252
Liikearvo		65 354	20 695	14 054	20 695
Konserniliikearvo		660 446	357	–	–
Muut pitkävaikutteiset menot		50 119	17 390	38 832	17 043
		813 107	67 326	84 081	64 990
Sijoitukset	12				
Kiinteistösijoitukset	13				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	15	2 538 701	2 199 870	1 598 086	1 756 291
Lainasaamiset konserniyrityksiltä		1 672	2 438	111 081	230 629
		2 540 373	2 202 308	1 709 167	1 986 920
Sijoitukset konserni- ja osakkuusyrityksiin					
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet	14,15	40 851	40 788	1 366 844	229 521
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	14,15	42 910	17 469	40 983	15 794
		83 761	58 257	1 407 827	245 315
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	15	4 849 500	2 600 912	2 914 768	2 595 476
Rahoitusmarkkinavälineet		8 301 896	2 982 008	2 015 271	2 045 989
Kiinnelainasaamiset	16	327 508	410 760	343 587	427 440
Muut lainasaamiset	16	245 580	336 507	274 674	394 431
Talletukset		337 932	127 470	133 354	85 999
		14 062 416	6 457 657	5 681 654	5 549 335
Jälleenvakuutustalletesaamiset		49 050	50 681	2 261	2 497
Sijoitukset yhteensä		16 735 600	8 768 903	8 800 909	7 784 067
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	17	136 334	–		
Saamiset	18				
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		575 459	520 777	531 402	510 232
Vakuutusedustajilta		12 529	14 739	6 730	9 152
		587 988	535 516	538 132	519 384
Jälleenvakuutustoiminnasta		98 230	107 308	76 436	102 284
Muut saamiset		324 904	338 715	354 365	361 798
		1 011 122	981 539	968 933	983 466
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Kalusto	19	112 943	92 850	110 313	88 002
Muut aineelliset hyödykkeet		13 124	12 898	13 124	12 898
		126 067	105 748	123 437	100 900
Rahat ja pankkisaamiset		165 679	177 847	60 885	99 085
Muu omaisuus		12 391	12 300	12 391	12 300
		304 137	295 895	196 713	212 285
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat		340 498	121 039	91 437	91 516
Muut siirtosaamiset		107 266	81 248	86 570	61 756
		447 764	202 287	178 007	153 272
Vastaavaa yhteensä		19 448 064	10 315 950	10 228 643	9 198 080

Tase					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
Vastattavaa					
Oma pääoma	20				
Sidottu					
Osakepääoma		203 550	203 550	203 550	203 550
Vararahasto		946 018	946 018	945 434	945 434
Arvonkorotusrahasto		42 372	58 321	38 292	48 544
Muuntoerot		14 893	4 492	–	–
		1 206 833	1 212 381	1 187 276	1 197 528
Vapaa					
Käyttöraho		351 008	200 704	352 431	202 441
Vapaaehtoisista varuksista ja poisto-	21	48 052	58 449	–	–
erosta omaan pääomaan siirretty osuus					
Edellisten tilikausien voitto/tappio		-55 243	-85 517	–	–
Tilikauden voitto		575 543	271 011	568 834	231 514
		919 360	444 647	921 265	433 955
Oma pääoma yhteensä		2 126 193	1 657 028	2 108 541	1 631 483
Vähemmistöosuus		23 128	25 472		
Varaukset	21				
Kertynyt poistoero				44 639	51 098
Vapaaehtoiset varaukset				17 810	20 030
				62 449	71 128
Pääomalainat	22	550 000	–		
Vakuutustekninen vastuuvulka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		1 005 324	964 760	979 383	941 232
Jälleenvakuuttajien osuus		-83 208	-59 016	-82 959	-58 779
		922 116	905 744	896 424	882 453
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	23	6 192 251	–	–	–
Jälleenvakuuttajien osuus		-6 562	–	–	–
		6 185 689	–	–	–
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	24	6 677 599	6 292 194	5 738 798	5 431 689
Jälleenvakuuttajien osuus		-413 054	-364 418	-375 892	-371 621
		6 264 545	5 927 776	5 362 906	5 060 068
Henkivakuutuksen korvausvastuu		1 172 191	–	–	–
Jälleenvakuuttajien osuus		-1 679	–	–	–
		1 170 512	–	–	–
Vahinkovakuutuksen tasoitismäärä		784 896	657 420	700 050	595 445
Vahinkovakuutuksen yhteistakuuerä		133 316	–	133 316	–
Vakuutustekninen vastuuvulka yhteensä		15 461 074	7 490 940	7 092 696	6 537 966
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvulka		94 191	–		
Jälleenvakuutuslataukset		2 280	1 659	201	203
Velat	25				
Ensivakuutustoiminnasta		14 385	17 023	9 522	14 990
Jälleenvakuutustoiminnasta		180 314	229 879	81 717	93 472
Lainat rahoituslaitoksilta		32 377	34 993	1 572	1 636
Eläkelainat		238 120	256 130	237 923	255 831
Laskennallinen verovelka		17 741	21 746	–	–
Muut velat		148 994	182 328	179 320	221 698
		631 931	742 099	510 054	587 627
Saadut ennakot ja siirtovelat		559 267	398 752	454 702	369 673
Vastattavaa yhteensä		19 448 064	10 315 950	10 228 643	9 198 080

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

a) Muutokset laskentaperiaatteissa

Pohjolan liiketoiminnan laajentuminen vaikuttaa myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin. Kun konserniin kuuluu sekä vahinko- että henkivakuutusta harjoittavia yhtiöitä, suoritetaan tuloksen, vakavaraisuuden ja sijoituskannan analysointi toimialakohtaisesti. Vahinko- ja henkivakuutuksen tunnuslukujen laskentakaavat on yhdenmukaistettu. Aikaisempien vuosien tunnusluvut on muutettu vastaavasti.

Tilinpäätöksessä on aikaisemmin kerrottu Pohjolaan työsuhteessa olleesta henkilöstöstä vain sen henkilöstön määrä, joka on työskennellyt yhtiökohtaisten työmäärien suhteessa Pohjolan ja sen konsernin hyväksi. Kun henkilöt siirtyivät tehtävien mukaisesti eri työsuhteisiin, entisestä esittämistavasta luovuttiin ja 1.7.1997 alkaen henkilömääränä kerrotaan konserniin työsuhteessa olevan henkilöstön määrä. Kaluston ja aineettomien hyödykkeiden yhteisomistus purettiin myös 1.7.1997. Myynnit tapahtuivat kirjanpitoarvoon. Niillä ei ollut vaikutusta tulokseen, kaluston poistoon muutosta lukuunottamatta.

Pohjola-yhtiöiden sisäisten palveluveloitusten kirjaamisessa siirryttiin menolajikohtaisista menonsiirroista pääosin kokonaisveloituksiin. Kokonaisveloitukset esitetään suoritemyynninä muissa tuotoissa ja niitä vastaavat kulut muissa kuluissa. Menettelytavan muutos pienentää kiinteistösijoitusten vuokratuottoja ja lisää vastaavalla määrällä muita tuottoja. Liikevaihtoa muutos kasvattaa suoritemyynnin määrällä. Menolajikohtaiset kulut eivät ole vertailukelpoiset vuoden 1996 lukujen kanssa, mutta toimintokohtaisten kulujen vertailukelpoisuuteen muutos ei vaikuta.

Taloudellisen pitoajan lyhenemisen vuoksi työasemien poisto-aika muutettiin viidestä vuodesta kolmeen vuoteen. Aikaisempien vuosien takautuva poisto ja tilikauden korkeampi poisto pienensivät tulosta.

Vuoden 1997 alusta tulivat voimaan lakisääteisten vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvät lait. Korvausvastuuseen varattiin yhteistakuuerä, sillä yhtiöiden on varauduttava ennakkolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden vastuuvelan määrät taseessa ja vastuuvelan muutokset tuloslaskelmassa on muutettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Jotta tuloslaskelmaan merkitty vastuuvelan muutos täsmäisi aloittavan ja päättävän taseen vastuuvelan erotukseen, on vuoden alun vastuuvelan kurssierolla oikaistu vuodesta 1997 alkaen maksettuja korvauksia.

Vakuutusyhtiölaki muuttui 1.9.1997. Sen mukaisesti on konsernitilinpäätökseen vuodesta 1997 alkaen sisällytetty kaikki sellaiset yhteisöt, joissa Pohjolla on määräysvalta. Muutoksen vaikutus oli vähäinen.

b) Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään sellaiset yhteisöt, joissa emoyhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti määräysvalta. Pohjolan kaikissa tytäryrityksissä määräysvalta perustuu äänenemmistöön.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty Ilmarista, Keskinäistä Vakuutusyhtiötä Varmaa (selvitystilassa) ja Asunto Oy Kukkosalamaa lukuunottamatta kaikki tytäryhtiöt. Ilmarinen tytäryhtiöineen on jätetty konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle, sillä työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavaa yhtiötä ei saa yhdistellä

muun yrityksen konsernitilinpäätökseen. Yhdistelykielto perustuu työeläkevakuutusta koskeviin rajoituksiin. Lisäksi on säädetty, ettei yhdistelemättä jättämisen vaikutuksella oikaista emoyhtiön jakokelpoisen oman pääoman määrää. Pohjolla ja Ilmarisella on joitakin keskinäisiä liiketapahtumia, jotka liittyvät tavanomaiseen vakuustointimintaan tai siihen liittyvään toimintaan. Yhtiöillä on mm. osittain yhteinen sijoitus- ja markkinointiorganisaatio. Yhteistyö perustuu sopimukseen ja on sosiaali- ja terveysministeriön valvonnan alaisena. Yhtiöillä on myös yhteinen atk-käyttöpalveluista vastaava osakkuusyhtiö. Toimintakertomuksessa on kerrottu Ilmarisen tuloksen ja vakavaraisuuden kehittyminen kahdelta vuodelta. Varma puolestaan on jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, sillä yhtiö asetettiin vapaaehtoiseen selvitystilaan hankinnan jälkeen. Osuuksien hankintameno on kirjattu kokonaisuudessaan kuluksi. Asunto Oy Kukkosalamassa määräysvalta jää lyhytaikaiseksi.

Konsernitilinpäätös laaditaan emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista eliminoidaan yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, aktivoidut sisäiset katteet sekä keskinäinen osakeomistus. Vuoden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja vuoden aikana myytyt yhtiöt yhdistellään myyntihetkeen saakka. Eliminoidut sisäiset katteet tuloutetaan suunnitelmapoistojen tai arvonalennusten tahdissa. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen.

Konsernin keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva jaetaan tytäryhtiöiden omaisuuserille ja poistetaan näiden poistosuunnitelman mukaan. Kohdistamaton osuus esitetään taseessa erillisenä konsernilikearvona, joka poistetaan suunnitelman mukaan yleensä viidessä, enintään kuitenkin kymmenessä vuodessa. Henki-Pohjolan hankintaan liittyvä konserniaktiiva on käsitelty kokonaisuudessaan konsernilikearvona, sillä se liittyy pääosin sijoitusomaisuuteen.

Tytäryhtiöosakkeiden arvonorotukset on asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osalta merkitty konsernitaseella tytäryhtiöiden omistamien kiinteistöjen arvonorotuksiksi.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilinpäätösluvut on muutettu Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Konsernin keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnista syntyneet muuntoerot on merkitty jaettuna konsernin sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Muut valuuttakurssien muutoksesta johtuvat erot eli lähinnä sisäisten saamisten ja velkojen kurssierot on viety tuloslaskelmaan.

Osakkuusyhtykset eli yritykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20-50 prosenttia, on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä lukuunottamatta Asunto Oy Helsingin Korppaanmäkeä, joka on yhdistelty yhteisyhtykseenä. Yhdistelemättä on jätetty muut omistukset keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä. Koska näiden yhtiöiden kulut katetaan osakkaalta perittävällä yhtiövastikkeella, on yhdistelemättä jättämisen vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan vähäinen. Henkivakuutusyhtiö Warta Viton osakkeet on esitetty hankintameno määräisenä, sillä omistussuuden on tarkoitus alentua alle 20 prosenttiin.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tuloslaskelmaan sisältyy konsernin osuus osakkuusyritysten tuloksista. Taseessa osakkuusyritysten hankintamenoon ja konsernin vapaaseen omaan pääomaan lisätään konsernin osuus hankinnan jälkeen kertyneistä osakkuusyritysten voitoista tai tappioista. Konsernin ja osakkuusyritysten välisistä kaupoista syntyneet aktivoituvat sisäiset katteet eliminoidaan konsernin omistussuuden suhteessa. Konserniaktiiva ja eliminoitu sisäinen kate kirjataan tuloslaskelmaan samoja periaatteita noudattaen kuin tytäryhtiöitäkin yhdisteltäessä.

Helsingin Korppaanmäki on yhdistelty rivi riviltä omistussuuden (50 %) mukaan soveltaen muutoin samoja periaatteita kuin tytäryritystenkin yhdistelyssä.

c) Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määrällisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määrällisenä. Joidenkin kiinteistösisjoitusten arvoja on korotettu. Suunnitelmapoisto vähennetään myös rakennusten tuloutetuista arvokorotuksista.

Sijoitusomaisuudeksi katsottavat muut osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määrällisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Vastaerä merkitään hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Joidenkin arvopapereiden arvoja on korotettu.

Käyttöomaisuudeksi katsottavat osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa pysyvillä arvonalennuksilla vähennetyn hankintameno määrällisenä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen.

Saamisiksi katsottavat sijoitukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määrällisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalta osuudelta.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvuon katteeksi hankitut sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan arvokorotuksena, arvonalennuksena tai niiden oikaisuna.

Johdannaissopimuksia käytetään suojaamaan joukko-velkakirjalainasalkkua korkoriskiltä. Sopimusten määrä ei ollut merkittävä salkun markkina-arvoon nähden.

d) Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Aineettomat hyödykkeet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määrällisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Oman atk-suunnittelun kiinteitä menoja on aktivoitu yhden vakuutusmenojärjestelmän osalta.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alemman todennäköiseen arvoon.

e) Suunnitelmapoistojen perusteet

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Rakennusten ja rakennelmien suunnitelman mukaiset poistot on laskettu rakennuskohtaisesta hankintamenoista ja tuloutetusta arvokorotuksesta rakennuksen arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat keskimääräisesti seuraavat:

Asuinrakennukset	50 vuotta	2 %
Toimisto- ja hotellirakennukset	30-50 vuotta	2-3,3 %
Liike- ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta	2-5 %
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta	6,7-10 %
Aktivoituiden korjaus- ja muutostyöt	10-20 vuotta	5-10 %
Muut aktiivat	10 vuotta	10 %
Tuloutetut arvokorotukset	kuten rakennus	
Rahastoidut arvokorotukset	ei poistoa	

Käyvän arvon aleneminen on tarvittaessa otettu huomioon rakennuksen ylimääräisenä suunnitelmapoistona.

Aineettomien hyödykkeiden ja kaluston suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hyödykeryhmäkohtaisesta hankintamenoista hyödykeryhmän arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat:

Aineettomat oikeudet (atk-ohjelmat)	5 vuotta	20 %
Liikearvo	10 vuotta	10 %
Konserniliikearvo	5-10 vuotta	10-20 %
Aktivoitu atk-suunnittelu	5 vuotta	20 %
Muut pitkävaikutteiset menot	10 vuotta	10 %
Työasemat	3 vuotta	33,3 %
Kuljetusvälineet ja muut atk-laitteet	5 vuotta	20 %
Muu kalusto	10 vuotta	10 %

f) Sijoitusten arvokorotukset

Maa- ja vesialueiden, rakennusten ja arvopapereiden arvoja voidaan korottaa. Sijoitusomaisuudeksi katsottavien hyödykkeiden arvokorotusten vastaerä on vuodesta 1978 alkaen pitänyt kirjata tuloslaskelmaan. Muiden arvokorotusten vastaerät on kirjattu arvokorotusrahoon. Arvokorotusrahoista saa käyttää rahastoantiin siltä osin kuin se rahastoantia toteutettaessa kohdistuu käyttöomaisuudeksi katsottaviin sijoituksiin.

Jos arvokorotus osoittautuu aiheettomaksi, tuloutettu arvokorotus oikaistaan tulosvaikutteisesti ja rahastoitu arvokorotus peruutetaan arvokorotusrahoista.

Rakennusten tuloutettu arvokorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

g) Sijoitusten käypä arvo ja arvostuserot

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kerrotaan tase-eräkohtaisesti sijoitusten jäljellä oleva hankintameno, kirjanpitoarvo ja käypä arvo. Kahden ensiksi mainitun arvon erotus muodostuu arvokorotuksista ja osakkuusyritysten

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

yhdistelyyn liittyvistä oikaisuista. Kahden viimeksi mainitun arvon erotus osoittaa taseeseen kirjaamattomat arvostuserot.

Yhtiön omat asiantuntijat määrittelevät vuosittain kullekin kiinteistölle ja kiinteistöosakkeelle käyvän arvon. Kiinteistöjä arvostettaessa lähtökohtana ei ole pidetty välitöntä realisointia nykyisessä markkinatilanteessa, vaan käyvät arvot on määritelty lähinnä tuottoarvomethodilla. Rinnakkaisena arviointimenetelmänä on käytetty tonttien ja asuinkiinteistöjen osalta alueellisia markkinahintatilastoja ja rakennusten osalta teknisiä nykyarvoja. Käyvät arvot on määritelty yksilöllisesti kohteittain ja varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Vuoteen 1994 saakka käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä ostokurssia. Muiden arvopapereiden käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alemmaa todennäköistä arvoa.

h) Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen vastuuelka

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilinpäätöspäivän jälkeeseen aikaan kohdistuvan osuuden vakuutusmaksutulosta. Vakuutusmaksuvastuu on luonteeltaan siirtovelkaa (tuloennakkoa).

Korvausvastuu sisältää sattuneista vakuutustapahtumista ja niiden selvittelystä vielä maksamatta olevat erät. Korvausvastuu on luonteeltaan siirtovelkaa (menojäämää). Korvausvastuun määrä on eläke- ja muotoisten korvausten ja eräiden muiden pitkäaikaisten vastuiden osalta laskettu nykyarvomethodilla. Korkoutuksessa käytetty korkokanta on valittu turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella. Vahinkojen selvämisäika perustuu yhtiön tilastomateriaaliin.

Korvausvastuuseen kuuluu lakisääteisten vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvä, erikseen taseeseen esitettävä, yhteistakuuerä, jolla yhtiöt varautuvat ennakolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen. Jos jokin näitä vakuutuksia myöntävä yhtiö joutuu selvitystilaan tai konkurssiin, vastaavat muut yhtiöt korvauksista yhdessä.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseeseen esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärän tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasoittaminen ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Uudet perusteet on vahvistettava etukäteen. Tasoitusmäärä kasvaa, jos kuluvan vuoden vahinkosuhte alittaa aikaisempien vuosien keskiarvon, ja purkautuu, jos kuluvan vuoden vahinkosuhte ylittää em. keskiarvon. Lisäksi tasoitusmäärään on siirrettävä vahvistettujen perusteiden mukainen määrä, joka voi olla 0-15 prosenttia a.o. vakuutusluokan omalla vastuulla olevista vakuutusmaksutuotoista. Tasoitusmäärää on aina myös kasvatettava vuoden alun tasoitusmäärälle lasketulla neljän prosentin korolla.

Vakuutustekninen vastuuelka merkitään taseeseen nettoperiaatteella siten, että velan vähennyseränä esitetään jälleenvakuuttajien osuus. Velka ja siitä vähennetty saaminen eivät ole kuitattavissa keskenään, sillä velkoja ja velallinen eivät niissä ole samat.

i) Henkivakuutuksen vakuutustekninen vastuuelka

Vastuuelkaa laskettaessa on käytetty sopimuskohtaista laskentaa. Käytetty laskuperustekorkokanta eri vakuutusryhmille on valittu turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella. Käytetyt korkokannat täyttävät sosiaali- ja terveysministeriön vaatimukset.

Vakuutusten hankinnasta aiheutuneet menot on esitetty tuloslaskelmassa liikekuluina. Vakuutusten hankintamenoista osa jaksotetaan myöhemmille vuosille vähentämällä ne vakuutusmaksuvastuusta (ns. zillmerointimenetely). Zillmeroinnin kuoletusaika on enintään 10 vuotta. Muuta vakuutusten hankintamenojen jaksotusmenetelyä ei ole käytetty.

Vakuutustekniseen vastuuelkaan sisältyy lisätujen vastuu. Lisätuja (asiakasetuja) ovat sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaan kaikki ne edut, joihin vakuutusyhtiö ei ole sitoutunut vakuutussopimuksissa, esim. maksun alennukset, lisäsummat, asiakashyvytykset ja lisätuvastuu tulevia asiakashyvytyksiä varten.

Vakuutustekninen vastuuelka merkitään taseeseen nettoperiaatteella kuten vahinkovakuutussakin.

j) Henkivakuutuksen kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisätuihin (asiakasedut). Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina (asiakasedut) näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisätujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät arvostuserot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutuksenottajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta ko. varoihin.

Henki-Pohjola soveltaa kohtuusperiaatetta seuraavasti:

- Yhtiön tavoitteena on antaa yhtiön tulokseen sidotuille asiakkaiden vakuutussäästöille 1,5-2 prosenttiyksikköä suurempi tuotto (bruttotuotto ennen liikekustannusten vähentämistä) kuin minkä saisi pituudeltaan vakuutusajaa vastaavasta riskittömästä sijoituksesta. Vuotuisten asiakashyvytysten suuruus ja jatkuvuus määräytyvät tältä pohjalta.
- Yhtiön sijoituskannan rakennetta kehitetään niin, että vakuutussäästöille saadaan tavoitteena oleva tuotto. Tällöin pitkällä aikavälillä yhtiön omaisuudesta vähintään 50 % on sijoitettu reaaliomaisuuteen, lähinnä osakkeisiin.
- Omaisuuden arvojen vaihtelun varalta yhtiön suhteellinen vakavaraisuus, vakavaraisuusasteella mitattuna, pidetään suhdannevaiheesta riippuen 20-30 %:n tasolla.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

k) Toimintapääoma

Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Keskeisimpänä mittarina käytetään toimintapääomaa, jolla tarkoitetaan varovaiseen käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotusta lisätynä tietyt ehdot täyttävillä pääomalainoilla. Toimintapääoman, oman pääoman ja tasoitusmäärän on täytettävä vakuutusyhtiölaissa säädetty vaatimukset. Toimintapääoma kerrotaan liitetiedoissa.

l) Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voi tilinpäätökseen kirjata vapaaehtoisia varauksia ja suunnitelman ylittäviä poistoja. Nämä erät ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vain, jos ne on vähennetty myös kirjanpidossa.

Konsernitilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset ja suunnitelman ylittävät poistot (poistoero) on jaettu toisaalta tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan sekä toisaalta laskennallisen verovelan muutokseen ja laskennalliseen verovelkaan.

m) Lykätty verovelka

Tuloutetut arvonorotukset luetaan korotusvuoden verotettavaan tuloon ja niistä tehty poisto ja arvonalennus vähennetään vastaavasti verotettavasta tulosta. Arvonorotusrahastoon merkityjä arvonorotuksia sen sijaan verotetaan vasta omaisuuden myynnin yhteydessä. Arvonorotusrahastoon merkittyihin arvonorotuksiin ja liitetiedoissa esitettyihin arvostuseroihin sisältyvää lykättyä verovelkaa ei ole tilinpäätöksessä esitetty erikseen velkana.

Vapaaehtoisin varauksiin ja poistoeroon sisältyvää lykättyä verovelkaa ei ole esitetty velkana emoyhtiön tilinpäätöksessä. Konsernitilinpäätöksessä niihin liittyvä laskennallinen verovelka on esitetty erikseen tilinpäätöstä laadittaessa voimassa olevan verokannan mukaisena.

Verokanta on 28 prosenttia.

n) Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoina olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat muutetaan Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Sekä tilikaudella että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan ao. tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssi-erot liittyvät rahoitustapahtumiin.

o) Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Emoyhtiössä ja kotimaisissa tytäryhtiöissä työskentelevien eläketurva on järjestetty Ilmarisesta ja Henki-Pohjola otetuilla eläkevakuutuksilla. Ulkomaisilla tytäryhtiöillä ei ole omaa henkilöstöä.

Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

p) Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava

Vakuutusyhtiöiden tuloslaskelmakaava edellyttää toimintokohtaista laskentaa. Liikekulut sekä aineettomien hyödykkeiden ja kaluston poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvausten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sisällytetään maksettuihin korvauksiin ja sijoitusten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vain vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä yleishallinnon kulut. Menevästä jälleenvakuutuksesta saadut palkkiot ovat liikekulujen vähennyserä. Muista tuotoista (suoritemyynnistä) aiheutuneet kulut sisältyvät muihin kuluihin. Rakennusten suunnitelmapoistot esitetään sijoitustoiminnan kuluina.

q) Toimialakohtaiset tiedot

Konsernituloslaskelmassa kaikki erät esitetään konsernieliminoitien jälkeen. Henki-Pohjolan alakonsernin osuus näin lasketusta sijoitustoiminnan nettotuotosta siirretään muusta kuin vakuutusteknisestä laskelmasta henkivakuutuksen vakuutustekniseen laskelmaan.

Konsernin vakavaraisuuspääomasta erotetaan Henki-Pohjolan alakonsernitilinpäätöksen osoittama vakavaraisuuspääoma henkivakuutukselle kuuluvaksi ja erotus kerrotaan vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääomana. Toimialakohtaisissa analyyseissä toimialojen välisiä konsernieliminoitteja ei peruueta, sillä niiden vaikutus on vähäinen.

r) Kirjanpitolautakunnan poikkeuslupa

Kirjanpitolautakunta on antanut 22.12.1997 vakuutusyhtiöille luvan poiketa valtiovarainministeriön päätöksen säännöksistä seuraavien tietojen osalta:

- Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden markkina-arvoja ei eritellä erikseen tase-erittäin, sillä kunkin tase-erän yhteenlaskettu käypä arvo kerrotaan liitetietona.
- Tilauskantaa, tutkimus- ja kehitysmenoja ja käyttöomaisuuden bruttoinvestointeja ei esitetä vakuutus-toiminnan erityisluonteen perusteella.
- Sijoitetun pääoman tuottoprosentin sijasta esitetään kokonaispääoman tuottoprosentti.

Poikkeuslupa on annettu vuosille 1997-2000.

2. Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappiota ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Konserni Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Konserni Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien paikkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus-tekeminen kate
Ensivakuutus						
Lakisäiteinen tapaturma						
1997	752 233	741 771	-840 960	-47 439	-204	-146 832
1996	612 189	606 634	-750 534	-38 464	-57	-182 421
1995	618 348	601 932	-688 366	-31 049	1 134	-116 349
Muu tapaturma ja sairaus						
1997	233 432	227 529	-163 815	-66 402	-5 396	-8 084
1996	220 916	214 467	-170 460	-59 787	-2 959	-18 739
1995	206 208	201 966	-138 361	-53 767	-6 694	3 144
Moottoriajoneuvonvastuu						
1997	447 264	418 181	-435 548	-93 970	37	-111 300
1996	402 954	380 515	-470 205	-95 020	409	-184 301
1995	379 261	333 603	-390 399	-91 922	-1 660	-150 378
Maa-ajoneuvot						
1997	375 530	371 545	-257 763	-72 705	-853	40 224
1996	368 767	371 511	-238 292	-75 200	-827	57 192
1995	377 824	393 688	-252 842	-72 001	325	69 170
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus						
1997	190 925	193 339	-87 495	-48 893	-23 530	33 421
1996	218 678	220 864	-135 505	-40 830	-19 970	24 559
1995	249 160	246 367	-147 376	-34 619	-35 577	28 795
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
1997	641 635	648 530	-507 053	-192 880	-27 394	-78 797
1996	644 192	647 954	-434 371	-192 636	-60 787	-39 840
1995	650 663	666 386	-472 755	-172 705	-61 895	-40 969
Vastuu						
1997	151 915	123 759	-98 535	-27 610	13 476	11 090
1996	148 335	129 025	-79 300	-27 395	-30 865	-8 535
1995	144 777	154 174	-20 239	-24 136	-64 376	45 423
Luotto ja takaus						
1997	21 956	24 986	-8 354	-9 045	-2 918	4 669
1996	32 145	32 183	7 421	-7 468	-7 866	24 270
1995	38 523	45 449	-15 329	-11 802	-8 609	9 709
Oikeusturva						
1997	12 477	11 924	-14 496	-4 167	-	-6 739
1996	11 181	11 011	-14 223	-4 379	-	-7 591
1995	10 884	10 765	-17 330	-6 373	-	-12 938
Muut						
1997	67 088	69 770	-59 411	-14 953	-16 289	-20 883
1996	79 246	79 489	-93 406	-20 488	-43 581	-77 986
1995	68 876	81 356	-39 610	-16 030	-17 455	8 261
Ensivakuutus yhteensä						
1997	2 894 455	2 831 334	-2 473 430	-578 064	-63 071	-283 231
1996	2 738 603	2 693 653	-2 378 875	-561 667	-166 503	-413 392
1995	2 744 524	2 735 686	-2 182 607	-514 404	-194 807	-156 132
Jälleenvakuutus						
1997	181 062	177 781	-277 697	-46 214	11 444	-134 686
1996	219 592	218 492	-175 303	-53 817	-13 106	-23 734
1995	270 036	261 981	-355 300	-63 826	99 523	-57 622
Yhteensä						
1997	3 075 517	3 009 115	-2 751 127	-624 278	-51 627	-417 917
1996	2 958 195	2 912 145	-2 554 178	-615 484	-179 609	-437 126
1995	3 014 560	2 997 667	-2 537 907	-578 230	-95 284	-213 754
Tasoitustamäärän muutos						
1997						-174 935
1996						-141 867
1995						-191 421
Yhteensä						
1997						-592 852
1996						-578 993
1995						-405 175

Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

	Kokonaisvakuutusmaksutulo (ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta)	Vakuutusmaksutuotot (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Emoyhtiö Korvauskulut (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälleenvakuuttajien paikkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutus-tekeminen kate
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
1997	752 234	741 771	-840 981	-47 501	-204	-146 915
1996	612 189	606 634	-750 645	-38 533	-57	-182 601
1995	618 348	601 932	-689 028	-31 315	1 134	-117 277
Muu tapaturma ja sairaus						
1997	130 031	124 341	-95 650	-31 994	-4 420	-7 723
1996	118 149	112 632	-102 163	-33 435	-2 051	-25 017
1995	106 414	102 549	-76 214	-28 106	-2 904	-4 675
Moottoriajoneuvonvastuu						
1997	447 264	418 182	-435 590	-94 092	37	-111 463
1996	402 954	380 515	-470 710	-95 295	408	-185 082
1995	379 261	333 603	-391 044	-92 711	-1 660	-151 812
Maa-ajoneuvot						
1997	375 530	371 546	-257 806	-72 835	-854	40 051
1996	368 766	371 511	-238 707	-75 436	-827	56 541
1995	377 824	393 688	-253 351	-72 620	325	68 042
Alukset, ilma-alukset, raitteilla liikkuva kalusto ja kuljetus						
1997	138 208	140 645	-57 195	-24 217	-23 367	35 866
1996	164 575	166 872	-107 884	-25 878	-20 965	12 145
1995	196 344	193 523	-121 859	-19 306	-36 326	16 032
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
1997	641 236	648 133	-509 086	-192 951	-27 968	-81 872
1996	660 428	663 044	-468 555	-197 543	-26 108	-29 162
1995	649 238	663 761	-471 484	-176 250	-47 845	-31 818
Vastuu						
1997	151 915	123 759	-98 549	-27 646	13 476	11 040
1996	147 290	128 028	-78 861	-27 267	-30 277	-8 377
1995	143 490	152 950	-19 956	-24 082	-63 648	45 264
Luotto ja takaus						
1997	21 956	24 986	-8 357	-9 046	-2 918	4 665
1996	32 145	32 183	7 421	-7 468	-7 866	24 270
1995	38 523	45 449	-15 592	-11 530	-9 359	8 968
Oikeusturva						
1997	12 477	11 925	-14 499	-4 177	-	-6 751
1996	11 181	11 011	-14 223	-4 378	-	-7 590
1995	10 884	10 765	-17 371	-6 427	-	-13 033
Muut						
1997	67 088	69 770	-57 462	-14 937	-16 289	-18 918
1996	63 976	64 219	-14 516	-15 126	-33 734	843
1995	65 646	78 349	-24 421	-11 569	-29 644	12 715
Ensivakuutus yhteensä						
1997	2 737 939	2 675 058	-2 375 175	-519 396	-62 507	-282 020
1996	2 581 653	2 536 649	-2 238 843	-520 359	-121 477	-344 030
1995	2 585 972	2 576 569	-2 080 320	-473 916	-189 927	-167 594
Jälleenvakuutus						
1997	228 192	228 456	-181 252	-55 912	-7 069	-15 777
1996	275 452	274 346	-154 512	-59 222	-35 668	24 944
1995	336 783	325 424	-297 796	-68 359	21 978	-18 753
Yhteensä						
1997	2 966 131	2 903 514	-2 556 427	-575 308	-69 576	-297 797
1996	2 857 105	2 810 995	-2 393 355	-579 581	-157 145	-319 086
1995	2 922 755	2 901 993	-2 378 116	-542 275	-167 949	-186 347
Tasoisuuden muutos						
1997						-152 064
1996						-128 547
1995						-207 349
Yhteensä						
1997						-449 861
1996						-447 633
1995						-393 696

3. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Ensivakuutus				
Kotimaasta	2 889 992	2 710 922	2 733 738	2 552 932
ETA-valtioista	5 812	26 453	5 549	27 721
Muista valtioista	-1 348	1 228	-1 348	1 000
Yhteensä	2 894 456	2 738 603	2 737 939	2 581 653
Jälleenvakuutus				
Vahinkovakuutus	150 453	188 529	199 602	244 388
Henkivakuutus	30 610	31 063	28 590	31 064
Yhteensä	181 063	219 592	228 192	275 452
Kokonaisvakuutusmaksutulo	3 075 519	2 958 195	2 966 131	2 857 105
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-25 837	-30 307	-24 466	-29 925
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	3 049 682	2 927 888	2 941 665	2 827 180
Vakuutusmaksuvero ja muut siirtotulot				
Vakuutusmaksuista ennen tuloslaskelmaan merkitsemistä vähennetty:				
Vakuutusmaksuvero	371 218	362 240	359 796	350 258
Palosuojelumaksu	7 348	7 490	7 348	7 490
Liikenneturvallisuusmaksu	6 420	6 130	6 420	6 130
Työturvallisuusmaksu	12 770	11 438	12 770	11 438
Täpäturvavakuutuslain 58 §:ssä säädetty maksu	–	2 885	–	2 885
Valtiolle perittävä sairaanhoitomaksu	64 295	68 643	64 295	68 643
	462 051	458 826	450 629	446 844

4. Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Ensivakuutus				
Kotimaasta	704 694	–		
Jälleenvakuutus				
Henkivakuutus	437	–		
Kokonaisvakuutusmaksutulo	705 131	–		
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-51	–		
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	705 080	–		
Ensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulon erittely				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	191 385	–		
Kapitalisaatiosopimus	175 306	–		
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	6 277	–		
Muu ryhmähenkivakuutus	5 220	–		
Yhteensä	378 188	–		
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	175 401	–		
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	151 105	–		
Yhteensä	326 506	–		
Yhteensä	704 694	–		
Jatkuvat vakuutusmaksut	296 219	–		
Kertamaksut	408 475	–		
Yhteensä	704 694	–		
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka eivät oikeuta hyvitykseen	115	–		
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	659 679	–		
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	44 900	–		
Yhteensä	704 694	–		

5. Henkivakuutuksen maksetut korvaukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Ensivakuutus				
Maksetut korvaukset				
Henkivakuutus	109 564	–		
Eläkevakuutus	90 682	–		
Yhteensä	200 246	–		
Takaisinostot				
Henkivakuutus	31 078	–		
Eläkevakuutus	8 166	–		
Yhteensä	39 244	–		
Ensivakuutus yhteensä	239 490	–		
Jälleenvakuutus	–	–		
Korvausten selvittelykulut	1 714	–		
Yhteensä	241 204	–		

6. Henkivakuutuksen lisäedut (asiakasedut)

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Lisätujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen ¹⁾	40 264	–		

¹⁾ Henki-Pohjolassa tämän erän koko vuoden vaikutus vakuutustekniseen tulokseen on -212 936 tmk.

7. Kulujen erittely

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
KULUT TOIMINNOITTAIN (tuloslaskelman nimike on kerrottu suluissa)				
Vahinkovakuutus				
Korvausten selvittelykulut (maksetut korvaukset)				
Suoraan kohdistetut	27 146	33 392	21 983	27 426
Osuus kiinteistä kuluista	199 438	185 853	167 290	161 574
Yhteensä	226 584	219 245	189 273	189 000
Liikekulut (liikekulut)				
Vakuutusten hankintakulut (sisältää palkkiot)	242 403	240 499	225 540	227 712
Vakuutusten hoitokulut	281 018	272 911	258 996	258 950
Hallintokulut	100 858	102 074	90 772	92 919
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-36 163	-50 835	-35 625	-50 558
Yhteensä	588 116	564 649	539 683	529 023
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Suoraan kohdistetut ¹⁾	94 529	101 061	139 981	143 579
Osuus kiinteistä kuluista	27 480	31 371	23 729	27 237
Yhteensä	122 009	132 432	163 710	170 816
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	170 222 ²⁾	2 088	328 728 ²⁾	1 640
Varhaiseläkejärjestely (satunnaiset kulut)	–	23 594	–	21 779
Yhteensä tuloslaskelmassa	1 106 931 ²⁾	942 008	1 221 394 ²⁾	912 258

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Kulujen erittely				
Henkivakuutus				
Korvausten selvittelykulut (maksetut korvaukset)				
Suoraan kohdistetut	8	–		
Osuus kiinteistä kuluista	1 707	–		
Yhteensä	1 715	–		
Liikekulut (liikekulut)				
Vakuutusten hankintamenot (sisältää palkkiot)	42 799	–		
Vakuutusten hoitokulut	25 323	–		
Hallintokulut	8 200	–		
Yhteensä	76 322	–		
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Suoraan kohdistetut ¹⁾	11 530	–		
Osuus kiinteistä kuluista	2 966	–		
Yhteensä	14 496	–		
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	18 585	–		
Yhteensä tuloslaskelmassa	111 118	–		
Vahinko- ja henkivakuutus yhteensä	1 218 049 ²⁾	942 008	1 221 394 ²⁾	912 258
KULUT MENOLAJEITTAIN				
Vahinko- ja henkivakuutus				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	474 109	381 911	458 733	357 755
Luontoisetujen raha-arvo	17 032	13 863	16 443	11 991
Eläkekulut	88 437	102 907	84 925	96 171
Muut henkilösivukulut	51 544	41 325	49 752	38 654
	631 122	540 006	609 853	504 571
Ensivakuutuksen palkkiot	33 375	28 658	20 182	19 902
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	30 567	43 953	44 467	54 055
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-36 164	-50 835	-35 625	-50 558
Suunnitelmapoistot tuloslaskelmanimikkeittäin				
Maksetut korvaukset	10 711	4 507	9 567	4 028
Liikekulut	42 164	26 222	35 867	25 161
Sijoitustoiminnan kulut	3 604	2 445	3 355	2 396
Muut kulut	5 621	139	9 328	–
Yhteensä	62 100	33 313	58 117	31 585
Muut kulut ¹⁾	536 149	416 707	555 243	427 480
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot (-)/tappiot (+)	-970	-793	-923	-752
Menonsiirrot	-38 130	-69 001	-29 920	-74 025
Yhteensä tuloslaskelmassa	1 218 049 ²⁾	942 008	1 221 394 ²⁾	912 258
Suunnitelmapoistoihin sisältyy				
Liikearvon poistoa	2 796	3 570	2 796	3 570
Konserniliikearvon poistoa	–	89	–	–
VAKUUTUSTEN AKTIVOITUJEN HANKINTAMENOJEN MUUTOS				
Henkivakuutus				
Vakuutusmaksuvastuun muutokseen sisältyy				
Uusi aktivointi	-10 218	–		
Aikaisempien aktivointien - poisto (säännönmukainen)	2 292	–		
Kulu/tuotto (-) tuloslaskelmassa	-7 926	–		
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen kokonaismäärä (zillmeeraus) näkyy liitetiedossa 23.				
¹⁾ Sisältää kiinteistöjen hoitokulut ja yhtiövästikkeet				
²⁾ Vuonna 1997 liikekulut on esitetty bruttoperiaatteella; myydyt palvelut (suoritemyynti) on esitetty muissa tuotoissa. Vuoden 1996 liikekulut ovat nettomääräiset.				

8. Sijoitustoiminnan nettotuotto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Osinkotuotot	2 399	2 444	2 812	4 884
Tuotot sijoituksista osakkuusyrytyksiin				
Osinkotuotot	–	–	1 750	10 703
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Korkotuotot				
Konserniyritykset	150	205	10 791	14 244
Muut	2 074	4 418	2 008	4 418
Vuokra- ym. tuotot				
Konserniyritykset	351	3 019	403	6 769
Muut	228 787	217 097	178 223	188 238
Yhteensä	231 362	224 739	191 425	213 669
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	232 671	167 353	230 078	167 325
Korkotuotot				
Konserniyritykset	307	305	1 219	1 541
Muut	494 173	335 607	229 665	262 152
Muut tuotot	30 284	27 477	17 092	18 077
Yhteensä	757 435	530 742	478 054	449 095
Yhteensä	991 196	757 925	674 041	678 351
Palautuneet arvonalennukset	212 102	136 457	213 955	142 611
Myyntivoitot	826 472	363 087	695 575	328 883
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	2 029 770	1 257 469	1 583 571	1 149 845
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	114 771	112 122	145 634	151 870
Kulut muista sijoituksista	33 839	40 213	23 643	29 398
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	13 228	15 795	14 475	17 799
Muut	35 974	10 588	13 057	7 659
Yhteensä	197 812	178 718	196 809	206 726
Arvonalennukset	144 232	42 936	104 123	100 945
Rakennusten suunnitelmapoistot	85 968	69 637	37 896	38 322
Myyntitappiot	22 719	4 302	15 293	3 309
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	450 731	295 593	354 121	349 302
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia	1 579 039	961 512	1 229 450	800 543
Sijoitusten arvonorotus	1 524	–	–	–
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	-362	-364	–	–
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	1 580 201	961 512	1 229 450	800 543
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	54 992	40 297	55 120	49 833
Henkivakuutuksen osuus tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotosta	146 725	–	–	–
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus em. henkivakuutuksen nettotuotosta	1 634	–	–	–

9. Tuloksen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tuotto- ja kuluerät

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Vahinkovakuutus				
Korvausvastuun muutos (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)				
Vastuuvélkaperusteiden muutos	-149 567	-216 494	-149 567	-216 494
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista osakkuusyrityksiin				
Yhtiöveron hyvitys vuodelta 1994 (veronoikaispäätös)	-	-	-	8 333
Sijoitustoiminnan tuotot	4 353	18 755	4 395	22 244
Muut tuotot	10 194	-	19 605	-
Pohjola-ryhmän sisäisten vuokrien veloittamis- tapa muuttui 1997, jolloin vuokrat sisältyvät muissa tuotoissa esitettävään suoritemyyntiin				
Muut tuotot (suoritemyynti)	190 417	-	326 917	-
Muut kulut (suoritemyynnin kulut)	-185 716	-	-326 093	-
Pohjola-ryhmän sisäisen suoritemyynnin esittämistapa muuttui 1997 bruttomääräiseksi				
Liikekulut, kaikki toiminnot yhteensä				
Atk-työasemien poistoajan lyhennys				
takautuva poisto	-5 707	-	-5 380	-
tilikauden poiston kasvu	-9 209	-	-9 027	-
Aikaisempien tilikausien verot				
Osakkuusyrityksen myynnin käsittely muuttunut (veronoikaispäätös)	-	8 333	-	-

10. Muut satunnaiset kulut

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Varhaiseläkejärjestely	-	-23 594	-	-21 779
Fuusiotappiot tytäryhtiöistä	-	-	-	-4 027
	-	-23 594	-	-25 806

11. Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Aineettomat oikeudet ja muut				
pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	60 506	44 059	57 572	42 144
Edellisenä vuonna loppuun poistettut	-7 254	-8 454	-7 058	-8 321
Henki-Pohjolasta	4 133	-	-	-
Hankinnat	39 813	24 900	28 322	23 749
Myynnit	-2 722	-	-5 471	-
Hankintameno 31.12.	94 476	60 505	73 365	57 572
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	23 758	23 493	22 519	22 594
Edellisenä vuonna loppuun poistettut	-7 254	-8 454	-7 058	-8 321
Henki-Pohjolasta	1 844	-	-	-
Suunnitelmapoistot	15 054	8 719	12 608	8 247
Myynnit	-2 436	-	-3 006	-
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	30 966	23 758	25 063	22 520
Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt 31.12.	23 797	9 526	21 724	9 243
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	87 307	46 273	70 026	44 295
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	67	101	-	-
Henki-Pohjolasta	292	-	-	-
Suunnitelman alittavat poistot	-29	-34	-	-
Myynnit	-213	-	-	-
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	117	67	-	-
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	87 190	46 206	70 026	44 295
Liikearvo ja konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	110 724	116 814	107 544	113 634
Lisäys	787 531	-	-	-
Vähennys	-100	-	-	-
Tarkistus	-3 845	-6 090	-3 845	-6 090
Hankintameno 31.12.	894 310	110 724	103 699	107 544
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	89 672	86 012	86 849	83 279
Suunnitelmapoistot	78 938	3 659	2 795	3 570
Myynnit	-100	-	-	-
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	168 510	89 671	89 644	86 849
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	725 800	21 053	14 055	20 695
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	813 107	67 326	84 081	64 990

12. Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo
	1997	1997	1997	1996	1996	1996
Konserni						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	1 838 360	2 066 306	2 693 757	1 586 231	1 916 814	2 602 745
Konserniyhtiöosakkeet	1 723	1 723	3 010	-	-	-
Osakkuusyhtiöosakkeet	391 165	391 165	412 454	180 546	180 546	198 903
Muut kiinteistöosakkeet	79 467	79 507	94 067	102 429	102 510	119 262
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	1 672	1 672	1 672	2 438	2 438	2 438
Konserniyritykset						
Osakkeet ja osuudet	40 851	40 851	40 851	40 788	40 788	40 788
Osakkuusyrietykset						
Osakkeet ja osuudet	43 576	42 910	42 530	35 805	17 469	17 253
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	4 814 593	4 849 500	10 406 470	2 558 298	2 600 912	6 013 196
Rahoitusmarkkinavälineet	8 299 313	8 301 896	8 771 055	2 981 210	2 982 008	3 102 380
Kiinnelainasaamiset	327 508	327 508	327 508	410 760	410 760	410 760
Muut lainasaamiset	245 580	245 580	245 580	336 507	336 507	336 507
Talletukset	337 932	337 932	337 932	127 470	127 470	127 470
Jälleenvakuutustalletesaamiset	49 050	49 050	49 050	50 681	50 681	50 681
	16 470 790	16 735 600	23 425 936	8 413 163	8 768 903	13 022 383
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-95 161			-12 025		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		181 266			272 249	
Arvonkorotusrahastoon merkittyjä arvonkorotuksia		84 211			101 827	
		265 477			374 076	
Arvostusero			6 690 336			4 253 480

Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo
	1997	1997	1997	1996	1996	1996
Emoyhtiö						
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	733 734	932 765	1 295 044	779 518	1 031 538	1 450 526
Konserniyhtiöosakkeet	347 553	347 553	444 230	405 037	405 037	531 713
Osakkuusyhtiöosakkeet	244 124	244 124	258 874	217 688	217 687	238 261
Muut kiinteistöosakkeet	73 604	73 644	88 204	101 949	102 029	118 782
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	111 081	111 081	111 081	230 629	230 629	230 629
Konserniyhtykset						
Osakkeet ja osuudet	1 366 845	1 366 845	1 372 150	229 521	229 521	229 521
Osakkuusyhtykset						
Osakkeet ja osuudet	40 983	40 983	41 778	15 794	15 794	16 514
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	2 879 860	2 914 767	7 861 727	2 552 861	2 595 476	6 005 766
Rahoitusmarkkinavälineet	2 015 271	2 015 271	2 111 200	2 045 989	2 045 989	2 130 043
Kiinnelainasaamiset	343 587	343 587	343 587	427 440	427 440	427 440
Muut lainasaamiset	274 674	274 674	274 674	394 431	394 431	394 431
Talletukset	133 354	133 354	133 354	85 999	85 999	85 999
Jälleenvakuutustalletesaamiset	2 261	2 261	2 261	2 497	2 497	2 497
	8 566 931	8 800 909	14 338 164	7 489 353	7 784 067	11 862 122
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-26 344			-7 926		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		153 847			204 330	
Arvonorotusrahastoon merkittyjä arvonorotuksia		80 132			90 384	
		233 979			294 714	
Arvostusero			5 537 254			4 078 055

13. Kiinteistösijoitukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Rakennukset				
Hankintameno 1.1.	2 100 204	2 053 067	1 070 189	1 056 757
Hankinnat	288 993	40 712	14 126	28 002
Myynnit	-323 349	-15 126	-58 657	-14 570
Siirrot	-	21 551	-	-
Hankintameno 31.12.	2 065 848	2 100 204	1 025 658	1 070 189
Arvonkorotukset 1.1.	359 389	375 745	304 725	304 724
Myynnit	-84 091	-16 356	-50 370	-
Arvonkorotukset 31.12.	275 298	359 389	254 355	304 724
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	929 582	869 109	506 862	474 782
Suunnitelmapoistot	85 968	69 637	37 896	38 322
Myynnit	-151 765	-9 164	-36 563	-6 242
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	863 785	929 582	508 195	506 862
Kirjanpitoarvo suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	1 477 361	1 530 011	771 818	868 051
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	22 582	14 399	20 888	16 226
Suunnitelman alittavat/ylittävät poistot	-4 951	6 851	-183	4 807
Myynnit	-350	1 332	-1 036	-146
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	17 281	22 582	19 669	20 887
Rakennusten arvo kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	1 460 080	1 507 429	752 149	847 164
Maa- ja vesialueet sekä kiinteistöosakkeet				
Hankintameno 1.1.	792 649	821 297	1 216 136	1 208 533
Hankinnat	488 550	10 428	48 396	33 249
Myynnit	-74 186	-17 525	-151 373	-23 007
Siirrot ja fuusiot	-	-21 551	-	-2 638
Hankintameno 31.12.	1 207 013	792 649	1 113 159	1 216 137
Arvonkorotukset 1.1.	56 432	66 023	30 669	30 669
Myynnit	-16 746	-9 591	-40	-
Arvonkorotukset 31.12.	39 686	56 432	30 629	30 669
Kertyneet arvonlennukset 1.1.	179 222	167 138	358 566	338 683
Arvonlennukset	20 302	18 858	28 896	32 458
Palautuneet arvonlennukset	-7	-3 142	-7 128	-13 325
Myynnit	-14 158	-3 632	-62 814	-
Fuusiot	-	-	-	750
Kertyneet arvonlennukset 31.12.	185 359	179 222	317 520	358 566
Kirjanpitoarvo arvonlennusten jälkeen 31.12.	1 061 340	669 859	826 268	888 240
Kirjanpitoarvo yhteensä 31.12.	2 538 701	2 199 870	1 598 086	1 756 291

Kiinteistösijoitukset	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Lainasaamiset konserniyrityksiltä				
Hankintameno 1.1.	2 438	2 255	230 629	257 709
Lisäys	–	881	3 495	881
Vähennys	-766	-698	-123 043	-27 961
Hankintameno 31.12.	1 672	2 438	111 081	230 629
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	–	–	–	-2 696
Arvonalennus ja kurssiero	–	–	-2 023	-2 419
Vähennys	–	–	2 023	5 115
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	–	–	–	–
Kirjanpitoarvo arvonalennusten jälkeen 31.12.	1 672	2 438	111 081	230 629
Kiinteistösijoitukset yhteensä 31.12.	2 540 373	2 202 308	1 709 167	1 986 920
Omassa käytössä olevat kiinteistösijoitukset¹⁾				
Jäljellä oleva hankintameno	429 333	355 254	394 997	282 811
Kirjanpitoarvo	459 710	381 901	425 345	307 339
Käypä arvo	573 360	465 842	512 710	368 137
Konserniyhtiöt				
Yhdistellyt				
Yhtiöiden lukumäärä (Pohjolan, Bothnian ja Henki-Pohjolan omistamat) 31.12.	82	78		
Yhtiöiden yhteenlaskettu tilikauden voitto (tappio)	1 439	19 261		
Yhtiöiden yhteenlaskettu oma pääoma	565 417	465 999		
Yhdistelemättä jätetty				
Asunto Oy Kukkosalama (omistusosuus 51,73 %)	1	–		
Tilikauden voitto	15	–		
Oma pääoma	909	–		
Yhtiöiden lukumäärä (Ilmarisen omistamat) 31.12.	152	132		
Yhtiöiden yhteenlaskettu tilikauden voitto (tappio)	-57 067	-41 740		
Yhtiöiden yhteenlaskettu oma pääoma	1 617 971	1 658 366		

¹⁾ Vuonna 1997 myös myytyjen palveluiden tuottamisessa käytetyt tilat on esitetty omassa käytössä olevina tiloina.

14. Sijoitukset konserni- ja osakkuusyrityksiin

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	40 788	40 788	270 890	270 890
Lisäykset	63	–	1 136 693	–
Vähennykset	–	–	-100	–
Siirrot	–	–	14 732	–
Hankintameno 31.12.	40 851	40 788	1 422 215	270 890
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	–	–	-41 369	-220
Arvonalennukset	–	–	-270	-41 149
Siirrot	–	–	-13 732	–
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	–	–	-55 371	-41 369
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	40 851	40 788	1 366 844	229 521
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.			37 115	49 609
Lisäykset			26 159	38
Vähennykset			-7 000	-12 532
Siirrot			-13 732	–
			42 542	37 115
Omistusta vastaava osuus osakkuusyritysten omista pääomista 1.1.	36 046	53 005	–	–
Lisäykset	26 111	93	–	–
Vähennykset	-7 000	-17 053	–	–
Siirrot	-11 500	–	–	–
	43 657	36 045	–	–
Konserniliikearvo/reservi 1.1.	2 729	-1 736	–	–
Lisäykset	49	4 465	–	–
Siirrot	-3 248	–	–	–
	-470	2 729	–	–
Hankintameno 31.12.	43 187	38 774	42 542	37 115
Kertyneet arvonalennukset 1.1.			-21 321	-19 767
Arvonalennukset	–	–	-88	-1 586
Vähennykset	–	–	6 118	32
Siirrot	–	–	13 732	–
Kertyneet konserniliikearvon poistot/konsernireservin vähennys 1.1.	-2 970	1 375	–	–
Konserniliikearvon poisto/reservin vähennys tilikaudella	111	-4 345	–	–
Siirrot	3 248	–	–	–
Kertyneet arvonalennukset/konserniliikearvon poistot/konsernireservin vähennys 31.12.	389	-2 970	-1 559	-21 321
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	43 576	35 804	40 983	15 794

15. Osakkeet ja osuudet

						Konserni		Emoyhtiö	
	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen voitto/tappio		Osakkeiden optio-todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/äänistä %	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo	1997	1997
Emoyhtiö									
Vakuutusosakeyhtiö Pohjola			2 000	–	10	400 ¹⁾	–	400	–
Konserniyritykset									
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International	49 309	165 665	1 500 000	100,00	15 000		125 000		
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	5 948	34 009	2 800 000	100,00	14 000		29 734		
Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarinen	18 757	149 422	2 820	67,14	28 200	40 851	40 851		
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	31 201	414 376	8 000 000	100,00	80 000		1 119 461		
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	14	14 014	1 400 000	100,00	14 000		14 000		
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma (selvitystilassa)	-449	-882	25	100,00 ²⁾	25 000	–	–		
Moorgate Insurance Company Limited, Iso-Britannia	3 052	44 378	10 000 000	100,00	GBP 10 000		37 172		
Vakuutusyhtiöt yhteensä	107 832	820 982				40 851	1 366 218		
Finnish Insurance Services Oy	11	141	900	85,71	90		90		
Northclaims Oy	-1	281	150	100,00	15		501		
Osmo Oy	–	37	10 000	100,00	20		20		
Pohjola Insurance Service Oy	-242	-9	6 000	100,00	60		–		
Pohjola International Consulting Oy	–	9	1 500	100,00	15		15		
	107 600	821 441				40 851	1 366 844		
Osakkuusyritykset									
Vakuutusyhtiöt									
FAMLAT – Latvian vakuutusosakeyhtiö, Latvia	-150	4 929	49 500	45,00	LVL 247	2 218	2 454		
Seesam International Insurance Company Ltd, Eesti	1 173	13 826	45 277	45,28	EEK 4 528	6 139	6 942		
Seesam Life Insurance Company Limited, Eesti	-104	4 474	38 100	30,00	EEK 3 810	1 461	1 466		
Standard Union Reassurance S.A., Luxemburg	–	7 349	2 500	50,00	LUF 25 000	3 674	2 797		
Towarzystwo Ubezpieczen na Zycie "WARTA VITA" S.A., Puola	-6 215	13 320	818 043	37,87/29,95	PLN 8 180	21 686	21 686		
Vakuutusyhtiöt yhteensä	-5 296	43 898				35 178	35 345		
Muut yhtiöt									
Autovahinkokeskus Oy	-1 980	16 540	1 651	22,93	4 127	3 796	4 112		
Pohjolan Atk-palvelu Oy	2 043	3 208	175	35,00	175	1 123	175		
Pohjolan Energianvälitys Oy	–	15	8	50,00	8	7	8		
Securus Oy	12	684	346 317	9,89	3	63	–		
			285 606	8,16	3		–		
Vahinkopalvelu Oy	1 433	4 306	840	46,67	336	2 010	1 343		
Euro-Center Holding A/S, Tanska	306	3 650	800	20,00	DKK 800	730	–		
Nordic Claims Service, Inc., Yhdysvallat	-1 257	1 457	100	50,00	USD 1	3	–		
	-4 739	73 758				42 910	40 983		
Kiinteistöyhtiöt									
Kiinteistö Oy Electrocitiy I	-4	45 193	3 206	48,07	2 885	25 000	25 000		
Kiinteistö Oy Eteläesplanadi 12	–	66 071	28	27,18	1	35 937	35 938		
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki	13 874	90 303	500 000	50,00	500	–	48 400		
Kiinteistö Oy Läkkitori	-82	23 042	15 489	46,67	15	11 259	–		
Kiinteistö Oy Salomonkatu 7-9	-15	70 011	4 680	14,22 ³⁾	468	59 179	59 179		
Kiinteistö Oy Keravan Kauppakaari 1	-13	57 119	6 597	43,98	7	14 560	–		
Kiinteistö Oy Lippulaiva	1 190	261 772	2 750	34,38	344	113 000	–		
Asunto Oy Luode	-31	475	71	25,54	1	2 753	–		
Kiinteistö Oy Myyrmäen Kauppakeskus	–	106 414	8 316	28,29	83	53 340	–		
Muut (25 yhtiötä)						76 137	75 607		
						391 165	244 124		

1) Sisältyy sijoitussidonnaisen vakuutusten katteena oleviin osakkeisiin

2) Keskinäinen vakuutusyhtiö

3) Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen omistusosuus mukaan lukien 34,76 %

	Osakkeet ja osuudet			Konserni	Emoyhtiö
				1997	1997
	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %	Nimellis- arvo	Kirjan- pitoarvo	Kirjan- pitoarvo
Muut yritykset					
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, takuupääoma			3 000	3 000	3 000
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ), Ruotsi	4 640 000	4,53	SEK 23 200	504 691	504 691
Vakuutusyhtiöt yhteensä				507 691	507 691
Aamulehti-yhtymä Oy	300 909	3,13/6,40	3 009	57 173	57 173
Asko Oyj	338 900	0,96	3 389	32 872	
	142 000	0,40	1 420		13 774
Aspoyhtymä Oy	258 905	5,64	2 589	15 848	
	193 905	4,22	1 939		6 311
Cultor Oyj	324 500	1,40/1,07	3 894	70 935	
	218 600	0,94/0,80	2 623		48 012
Efore Oy	18 260	0,92/0,41	182	1 997	
Enso Oyj	1 160 000	0,37/0,24	11 600	43 955	
	132 300	0,84	264	9 585	
Espoon Sähkö Oyj	36 000	0,23	72		2 016
Finnair Oyj	843 000	1,02	4 215	28 850	
	841 800	4,31	8 418	44 091	
Finnlines Oy	445 000	2,28	4 450		5 695
Oy Hartwall Ab	31 300	0,26/0,08	156	4 985	
Huhtamäki Oy	847 446	2,85/4,08	16 949	105 631	
	600 146	2,02/3,27	12 003		62 961
Instrumentarium Oy	287 700	1,42/1,39	2 877	42 488	
	93 600	0,46/0,47	936		15 554
KCI Konecranes International Oyj	98 000	0,65	784	16 598	
Kemira Oyj	2 705 000	2,10	27 050	114 805	
	1 780 000	1,38	17 800		73 738
Kesko Oy	2 133 900	2,36/0,04	21 339	143 904	
	1 428 500	1,58/0,03	14 285		96 829
Kone Oy	510 400	7,60/2,97	25 520	79 458	
	470 400	7,00/2,74	23 520		55 453
Kyro Oyj Abp	286 000	0,72	286	9 009	
Lassila & Tikanoja Oyj	1 097 600	7,28	10 976	41 375	
	798 800	5,30	7 988		21 028
Lemminkäinen Oy	1 447 400	8,93	14 474	65 728	
	1 322 400	8,16	13 224		60 830
Oy Leo-Longlife Ltd	33 682	3,06/0,60	337	3 436	3 436
Lännen Tehtaat Oy	156 000	2,42	1 560	6 833	6 833
Merita Oyj	15 448 416	1,86/2,00	154 484	400 678	
	13 880 000	1,67/1,80	138 800		370 206
Metra Oy Ab	779 000	1,44/1,33	15 580	99 891	
	374 600	0,69/0,65	7 492		48 036
Metsä Tissue Oyj	181 000	0,60	1 810	9 503	
Neste Oy	1 058 800	1,08	10 588	87 555	
	834 800	0,85	8 348		68 694
Nokia Oyj	6 532 200	2,18/6,31	32 661	427 679	
	5 340 400	1,78/5,14	26 702		172 492
Nokian Renkaat Oy	139 000	1,36	1 390	11 936	
Nordic Aluminium Oy	55 000	1,19	412	2 365	
Orion-yhtymä Oyj	898 450	1,28/1,32	8 984	91 994	
	624 470	0,89/0,92	6 245		62 215
Outokumpu Oyj	959 000	0,77	9 590	63 767	
	350 000	0,28	3 500		23 275
PK Cables Oy	38 800	0,74	78	2 532	
Polar-Yhtymä Oy	2 483 310	2,07	24 833	11 920	
	2 425 500	2,02	24 255		11 642
Jaakko Pöyry Group Oyj	75 700	0,55	378	4 391	
Rauma Oy	1 587 214	3,00	15 872	134 906	
	1 117 621	2,11	11 176		94 998
Rautakirja Oyj	582 415	8,98/10,68	11 648	30 415	
	552 415	8,52/10,13	11 048		25 214
Rautaruukki Oy	1 593 000	1,20	15 930	65 261	
	720 000	0,54	7 200		29 575
Raute Oy	25 000	0,66/0,10	250	1 238	1 238
Rocla Oyj	69 600	1,80	348	2 914	
Santasalo-JOT Oy	116 800	1,13	1 168	8 723	
Silja Oy Ab	1 343 980	6,16/6,42	26 880	33 683	33 683

Osakkeet ja osuudet

				Konserni	Emoyhtiö
	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %	Nimellis- arvo	1997 Kirjan- pitoarvo	1997 Kirjan- pitoarvo
Starckjohann Oyj	560 334	0,43	560	3 996	
	440 334	0,34	440		3 149
OY Stockmann AB	113 000	0,78/0,13	2 260	26 678	
Suunto Oyj	155 000	2,87	775	7 850	
Tamfelt Oyj Abp	64 287	0,96/0,47	643	6 091	
	48 687	0,73/0,09	487		4 223
TT Tieto Oy	261 000	2,97	2 610	25 974	
	195 000	2,22	1 950		9 198
UPM-Kymmene Oyj	13 011 700	4,81	130 117	423 531	
	11 740 000	4,34	117 400		290 846
Vaisala Oy	27 000	0,63/0,13	270	9 140	
	9 000	0,21/0,04	90		2 679
Valmet Oyj	1 712 800	2,20	17 128	128 806	
	865 000	1,11	8 650		65 048
Werner Söderström Osakeyhtiö--WSOY	635 764	5,30/2,98	6 358	15 053	
	575 764	4,80/2,86	5 758		11 552
YIT-Yhtymä Oy	3 080 000	10,51	30 800	92 723	
	2 730 000	9,32	27 300		73 691
Aboa Venture Ky 1				1 171	1 171
Alfred Berg Finland				9 987	
Alfred Berg Markka				5 134	
Alfred Berg Obligaatio				3 188	
Alfred Berg Optimal				26 540	
Ab Chips Oy Ltd	43 770	1,31/2,33	438	8 822	8 822
Finnventure Rahasto I Ky				13 299	13 299
Finnventure Rahasto III Ky				5 600	
Forenvia Venture I Ky				1 196	
HEX Oy, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö	209 470	2,10	2 095	2 320	2 320
Honkarakenne Oy	88 000	2,20/0,91	880	3 001	
Ilkka Oy	15 763	0,97/0,98	158	1 539	1 539
Innopoli Oy	126 500	18,29	12 650	5 543	
	49 500	7,16	4 950		2 169
Kontram-Yhtiöt Oyj	115 074	5,93	575	2 980	2 980
Kytösuontien Pysäköinti Oy	238	5,62	1	3 099	
Martela Oy	135 100	6,51/1,73	1 351	15 391	
	95 100	4,58/1,22	951		10 351
MB Equity Fund Ky				2 449	
MB Equity Fund II Ky				1 337	
Merita Fennia				1 074	
MTV-Yhtymä Oy	840	1,52	420	3 348	3 348
Olvi Oyj	51 930	2,57/0,55	519	5 808	
	14 930	0,74/0,16	149		1 322
Oulun Teknologia kylä Oyj	25 200	2,62	1 260	1 744	1 744
Oy Radiolinja Ab	292	0,54/0,85	1 460	1 460	1 460
Rakentajain Konevuokraamo Oy	440 902	13,02/18,35	4 409	6 322	
	440 414	13,01/18,35	4 404		6 303
Sadepo Oy	170	19,19	1 700	1 700	1 700
Sato-Yhtymä Oyj	136 162	6,20	1 362	1 951	1 951
Savon Teknia Oy	30 000	5,27	1 200	1 200	1 200
Sentra Oyj	89 444	7,85/0,75	894	20 540	20 540
Sponsor Fund I Ky				11 691	
					5 845
Suomen Kantaverkko Oyj	150	4,52/2,00	15 000	30 000	
	75	2,26/1,00	7 500		15 000
Suomen Viestintärahoitus Oy	5 000	2,98/0,30	500	1 000	1 000
Teknoventure Oy	10 000	1,28	1 000	1 000	1 000
Telecomia Venture I Ky				1 568	
Tietosavo Oy	10 000	2,01	100	1 000	1 000
Oy TKKK Education Ltd	10	10,00	10	10	10
Vaahto Group Ltd Oy	33 700	1,17	168	3 500	
Oy Villas Ab	30	11,19	6	4	4
ABB AB, Ruotsi	570 000	0,06/0,01	SEK 2 850	36 576	
	195 000	0,02/0,00	SEK 975		12 513
AGA AB (publ), Ruotsi	280 000	0,12/0,02	SEK 1 400	20 109	
	75 000	0,03/0,01	SEK 375		5 405
Alfred Berg Norden (Sicav), Luxemburg	6 524			12 915	
Astra AB (publ), Ruotsi	635 000	0,04/0,00	SEK 794	54 427	
	180 000	0,01/0,00	SEK 225		15 736

Osakkeet ja osuudet

				Konserni	Emoyhtiö	
				1997	1997	
	Osakkeiden/ optio- todistuksien lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/ äänistä %		Nimellis- arvo	Kirjan- pitoarvo	Kirjan- pitoarvo
Atlas Copco AB, Ruotsi	142 000	0,08/0,11	SEK	710	22 045	
Eastern Europe Equity Fund, Alankomaat	45 000	0,02/0,03	SEK	225	39 246	7 319
	14 000					9 815
EIC Corporation Ltd., Bermuda	40 000	2,59/3,08	USD	50	4 231	4 231
Aktiebolaget Electrolux, Ruotsi	75 000	0,10/0,00	SEK	1 875	25 986	
	19 000	0,03/0,00	SEK	475		7 185
Europe Mid Cap Fund, Ranska	29 300				38 233	
	14 400					18 802
Fleming Fund Management (Luxembourg) S.A.						
FFF-Fleming American Fund, Luxemburg	57 697				17 915	
	28 848					8 957
Gartmore Capital Strategy Fund Limited Asia Pacific Fund, Jersey	130 570				2 169	
Gartmore Capital Strategy Fund Limited Continental Europe Fund, Jersey	127 409				5 639	
Gartmore Capital Strategy Fund Limited Global Bond Fund, Jersey	1 483 234				10 653	
Gartmore Capital Strategy Fund Limited Global Equity Fund, Jersey	460 580				12 166	
Gartmore Capital Strategy Fund Limited Japan Fund, Jersey	775 956				16 407	
	320 000					6 766
Gartmore Capital Strategy Fund Limited North America Fund, Jersey	71 835				1 583	
Gränges AB, Ruotsi	15 250	0,04	SEK	381	1 013	
Hambro European Ventures III UK Limited Partnership, Iso-Britannia					4 241	
Incentive AB, Ruotsi	44 500	0,07/0,04	SEK	445	21 489	
	16 000	0,02	SEK	160		7 782
Industri Kapital 1997 Limited Partnership I, Jersey					4 148	
ISA Asian Growth Fund, Luxemburg	142 700				42 483	
	94 221					28 050
P.T.F. European Opportunity, Luxemburg	14 417				12 782	
	5 959					5 283
Pilkington plc, Iso-Britannia	2 260 634	0,22	GBP	1 130	26 019	
	1 547 923	0,15	GBP	774		17 816
Placements Obligations, Ranska	116				1 226	
Procuritas Capital Partners II, LP, Guernsey					2 827	
Sandvik AB, Ruotsi	228 000	0,09/0,01	SEK	1 368	35 520	
	83 000	0,03/0,00	SEK	498		12 931
Scania AB, Ruotsi	345 000	0,17/0,18	SEK	3 450	42 302	
	110 000	0,06/0,05	SEK	1 100		13 503
Schroder International Selection Fund Japanese Equity C, Luxemburg	1 371 000				41 265	
	370 000					11 136
Schroder International Selection Fund Pacific Equity C, Luxemburg	2 283 113				48 399	
	826 299					17 516
SINSER (Bermuda) Ltd, Bermuda	1 800	15,00	USD	1	10	10
SINSER (Ireland) Limited, Irlanti	750	15,00	IEP	1	10	10
SINSER (Luxembourg) S.à.r.l., Luxemburg	75	15,00	LUF	75	948	948
Skanska AB, Ruotsi	56 000	0,05/0,03	SEK	672	11 780	
Aktiebolaget SKF, Ruotsi	50 000	0,04/0,00	SEK	625	5 553	
Svenska Handelsbanken AB (publ), Ruotsi	210 000	0,08/0,10	SEK	2 100	33 618	
	55 000	0,02	SEK	550		9 998
Trans Europe Fund N.V., Alankomaat	302 000				90 606	
	59 300					20 122
Ulkomaisia osakkeita ²⁾					312 892 ²⁾	118 286 ²⁾
Muut osakkeet					15 262	9 473
Optiotodistukset					477	108
					4 961 126 ¹⁾	2 914 767

1) Sisältää sijoitussidonnaisen vakuutusten katteena olevia osakkeita 111 626 tmk

2) 143:n/92:n eurooppalaisen yhtiön osakkeita, joiden omistusprosentit ovat 0,00051-0,115 / 0,00050-0,02962 välillä

16. Lainasaamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan ryhmiteltyinä				
Pankkitakaus	26 814	42 778	20 071	42 778
Vakuutuskirja	14 284	6	4	6
Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeet ja osuudet	49 679	92 700	49 679	92 700
Valtion, kuntien ja seurakuntien takaukset sekä kunnille ja seurakunnille myönnettyt lainat	112 722	162 548	112 722	162 548
Muut	42 081	38 475	92 198	96 399
Yhteensä	245 580	336 507	274 674	394 431
Rahalainat konserniyhtiöiden johdolle	2 122	1 926	2 122	1 926

Konsernin vähemmistöosakkaille ei ole myönnetty rahalainoja.

17. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

	Konserni		Konserni	
	1997 Alkuperäinen hankintameno	1997 Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)	1996	1996
Osakkeet ja osuudet	97 824	112 027		
Rahoitusmarkkinavälineet	19 201	21 001		
Rahat ja pankkisaamiset	2 045	2 045		
Kertyneet korot	1 261	1 261		
Yhteensä	120 331	136 334		
Etukäteen hankitut sijoitukset	-39 233	-45 316		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvulkaa vastaavat sijoitukset	81 098	91 018		
Rahat ja pankki- ym. saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu		2 980		

18. Saamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Saamiset konserniyrityksiltä				
Jälleenvakuutustoiminnasta	–	–	13 510	15 608
Muut saamiset	12 817	11 312	62 184	27 862
Yhteensä	12 817	11 312	75 694	43 470
Saamiset osakkuusyrityksiltä				
Ensivakuutustoiminnasta	715	842	–	–
Jälleenvakuutustoiminnasta	–	658	–	658
Muut saamiset	5 999	10 003	5 997	18 080
Yhteensä	6 714	11 503	5 997	18 738

19. Kalusto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Hankintameno 1.1.	176 654	139 362	167 557	131 742
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-21 501	-15 972	-20 540	-15 116
Henki-Pohjolasta	7 895	-	-	-
Hankinnat	61 100	54 845	65 626	52 204
Myynnit	-1 259	-1 580	-1 385	-1 273
Hankintameno 31.12.	222 889	176 655	211 258	167 557
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	83 836	79 630	79 587	75 429
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-21 501	-15 972	-20 540	-15 116
Henki-Pohjolasta	4 092	-	-	-
Suunnitelmapoistot	44 248	20 934	42 712	19 768
Myynnit	-729	-755	-814	-494
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	109 946	83 837	100 945	79 587
Ennakkomaksut	-	32	-	32
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	112 943	92 850	110 313	88 002
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	33 059	12 782	30 211	11 481
Henki-Pohjolasta	2 761	-	-	-
Suunnitelman alittavat/ylittävät poistot	-7 198	19 493	-6 144	17 986
Myynnit	-2 271	785	904	744
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	26 351	33 060	24 971	30 211
Menojäännös kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	86 592	59 790	85 342	57 791

20. Oma pääoma

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Sidottu oma pääoma				
Osakepääoma				
A-osakkeet, 10 ääntä/osake	101 489	103 200	101 489	103 200
B-osakkeet, 1 ääni/osake	102 061	100 350	102 061	100 350
	203 550	203 550	203 550	203 550
Vararahasto	946 018	946 018	945 434	945 434
Arvonkorotusrahasto				
Pääoma 1.1.	58 321	62 353	48 544	48 544
Arvonkorotusten peruutus	-15 949	-4 032	-10 252	-
	42 372	58 321	38 292	48 544
Rakennusrahasto				
Pääoma 1.1.	-	177	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-	-177	-	-
	-	-	-	-
Muuntoerot				
Pääoma 1.1.	4 492	-8 737	-	-
Muutos	13 443	13 229	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-3 042	-	-	-
	14 893	4 492	-	-
Sidottu oma pääoma yhteensä	1 206 833	1 212 381	1 187 276	1 197 528

Oma pääoma	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
	Vapaa oma pääoma			
Käyttörahassto				
Pääoma 1.1.	200 704	70 607	202 441	87 845
Edellisen tilikauden voitosta	150 259	120 264	149 945	114 568
Nostamattomat osingot	45	28	45	28
Edellisten tilikausien voitosta/tappiosta	-	9 805	-	-
	351 008	200 704	352 431	202 441
Lainanlyhennysrahassto				
Pääoma 1.1.	-	611	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-	-611	-	-
	-	-	-	-
Vapaaehtoisista varauksista ja poistoeroista omaan pääomaan siirretty osuus				
Pääoma 1.1.	58 448	51 166	-	-
Edellisen tilikauden voitosta	-	-2 539	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	10 108	-	-	-
Tilikauden voitosta	-20 504	9 822	-	-
	48 052	58 449	-	-
Edellisten tilikausien voitto/tappio				
Pääoma 1.1.	-85 517	-11 001	-	-
Edellisen tilikauden voitosta/tappiosta	39 183	-53 205	-	-
Käyttörahasstoon	-	-9 805	-	-
Konsernin kokoonpanon muutos	-	-2 802	-	-
Muuntoero	-8 909	-8 704	-	-
	-55 243	-85 517	-	-
Edellisen tilikauden voitto	271 011	125 805	231 515	175 833
Emoyhtiön osingonjakoon	-81 420	-61 065	-81 420	-61 065
Käyttörahasstoon	-150 259	-120 264	-149 945	-114 568
Edellisten tilikausien voittoon/tappioon	-39 182	53 205	-	-
Vapaaehtoisiin varauksiin ja poistoeroon	-	2 539	-	-
Yleishyödyllisiin lahjoituksiin	-150	-220	-150	-200
	-	-	-	-
Tilikauden voitto	575 543	271 011	568 834	231 514
Vapaa oma pääoma yhteensä	919 360	444 647	921 265	433 955
Oma pääoma yhteensä	2 126 193	1 657 028	2 108 541	1 631 483
Arvonkorotusrahassto				
Käyttöomaisuuteen liittyvä	56 487	65 888	52 733	57 276
Sijoitusomaisuuteen liittyvä	27 725	35 939	27 399	33 108
Yhteensä	84 212	101 827	80 132	90 384
Rahastoannit	-41 840	-41 840	-41 840	-41 840
Vähemmistöosuus	-	-1 666	-	-
Erotus	42 372	58 321	38 292	48 544
Vakuutusyhtiölain mukaan vain korotushetkellä käyttöomaisuuteen liittyvää arvonkorotusrahassto voi käyttää rahastoantiin.				
	Osakkeiden lukumäärä	Nimellisarvo	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjanpito-arvo)
Konsernin hallussa olevat emoyhtiön osakkeet				
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleviin sijoituksiin sisältyy emoyhtiön B-sarjan osakkeita seuraavasti:				
Vakuutuksiin linkatut osakkeet	997	5	84	199
Etukäteen hankitut osakkeet	1 003	5	85	201
	2 000	10	169	400
Hallituksen valtuutukset				
Hallituksella ei ole voimassa olevia uusmerkintää, optio-oikeuksien antamista tai vaihtovelkakirjalainan ottamista koskevia valtuutuksia.				

21. Varaukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Kertynyt poistoero				
Aineettomat hyödykkeet	117	67	–	–
Rakennukset	17 281	22 582	19 668	20 887
Kalusto	26 350	33 060	24 971	30 211
Yhteensä	43 748	55 709	44 639	51 098
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus				
Varaus 1.1.	20 465	20 309	20 030	19 700
Vähennys/lisäys	-851	157	-2 220	330
Varaus 31.12.	19 614	20 466	17 810	20 030
Siirtymävaraus				
Varaus 1.1.	1 491	16 291	–	13 000
Käytetty hankintoihin	–	-14 800	–	-13 000
Tuloutettu	-1 491	–	–	–
Varaus 31.12.	–	1 491	–	–
Yhteensä	19 614	21 957	17 810	20 030
Varaukset yhteensä	63 362	77 666	62 449	71 128
Jaettu				
Omaan pääomaan	48 052	58 449		
Vähemmistöosuuteen	-2 431	-2 529		
Laskennalliseen verovelkaan	17 741	21 746		
	63 362	77 666		

22. Pääomalainat

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Pääomalainat	550 000	–		

Pääomalainat ovat voimassa toistaiseksi. Velkojan osalta irtisanomisaika on viisi vuotta ja konsernin osalta kuukausi. Vuotuinen korko on sidoksissa henkivakuutusäästöjen kokonaistuottoon. Velkoja on Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi.

23. Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Vakuutusmaksuvastuusta on vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja (zillmeeraus)				
Henkivakuutus	15 799	–		
Eläkevakuutus	21 475	–		
	37 274	–		
Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy siirtovastuun täydennyserä	654	–		

24. Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Korvausvastuun korkoutus (muut kuin eläkemuotoiset korvaukset)				
Korvausvastuu				
Vastuun bruttomäärä	6 688 855	6 305 636	5 738 798	5 431 689
Korkoutuksen määrä	-11 256	-13 442	-	-
Vastuun nettomäärä	6 677 599	6 292 194	5 738 798	5 431 689
Jälleenvakuuttajien osuus				
Vastuun bruttomäärä	413 054	364 418	375 892	371 621
Omalla vastuulla olevan korvausvastuun nettomäärä	6 264 545	5 927 776	5 362 906	5 060 068
	Korvausten keskimääräinen selviämisaika, vuotta		Käytetty korkokanta, %	
	1997	1996	1997	1996
Konserni				
Vahinkoryhmät, joihin korkoutusta on sovellettu				
Bothnian vastuuvakuutus (ei kuitenkaan asbesti- ja ympäristösopimusten kollektiivisesti varattu korvausvastuu)	5,5	5,5	3	3
Bothnian yhdistelmävuutus (ei meri)	4	4	3	3

25. Velat

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Velat konserniyrityksille				
Jälleenvakuutustoiminnasta	-	-	7	-
Lainat rahoituslaitoksilta	1 322	1 360	1 322	1 360
Eläkelainat	237 943	255 876	237 923	255 831
Muut velat	1 423	4 838	35 044	45 506
Yhteensä	240 688	262 074	274 296	302 697
Velat osakkuusyrityksille				
Jälleenvakuutustoiminnasta	100	1 057	100	1 057
Muut velat	460	4 770	920	4 770
Yhteensä	560	5 827	1 020	5 827
Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	16 865	17 324	1 282	1 334
Eläkelainat	165 520	177 979	165 520	177 978
Yhteensä	182 385	195 303	166 802	179 312

26. Vakuudet ja vastuusitoumukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Kiinteistökiinnitykset				
Omien velkojen vakuudeksi	26 928	31 940	328	–
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	–	–	4 650	10 991
Yhteisyritysten velkojen vakuudeksi	20 250	20 250	–	–
Omiin tontteihin liittyvien velvoitteiden vakuudeksi	520	520	360	360
	47 698	52 710	5 338	11 351
Kiinnityksiä vastaavat omat velat	26 616	19 212	218	–
Pantit				
Omien velkojen vakuudeksi	185 751	269 204	115 710	192 171
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	–	–	46 019	52 514
	185 751	269 204	161 729	244 685
Pantteja vastaavat omat velat	124 388	188 998	72 918	112 163
Takaukset				
Omien velkojen vakuudeksi	44 295	47 428	–	–
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	–	–	44 295	47 428
	44 295	47 428	44 295	47 428
Takauksia vastaavat omat velat	29 530	29 643	–	–
Optiosopimukset				
Kiinteistöjen myyntisopimukset				
Kirjanpitoarvo	144 288	6 931	24	1 029
Käypä arvo	154 000	7 902	2 000	2 000
Sovittu luovutushinta	152 000	5 902	–	–
Käyvän arvon ja luovutushinnan ero	2 000	2 000	2 000	2 000
Leasingvastuut				
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	1 389	1 246	1 389	1 246
Seuraavina vuosina maksettava määrä	1 016	834	1 016	834
Yhteisvastuumäärä				
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen Pohjola on muiden Pohjolan verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävistä arvonlisäveroista				
Konserniyritykset	12 109	–	12 109	–
Osakkuusyritykset	102	–	102	–
	12 211	–	12 211	–
Muut sitoumukset				
Sitouduttu merkitsemään Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden yhtiöosuuksia	142 077	1 467	16 521	1 467

Konsernilla ei ole muita vastuusitoumuksia osakkuusyrityksissä eikä avoimia johdannaissopimuksia.

27. Konsernin johdon eläkesitoumukset ja lainat

Konsernin kotimaisten vakuutusyhtiöiden toimitusjohtajilla ja varatoimitusjohtajilla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä täydelle TEL:n mukaiselle 60 %:n eläkkeelle. Muilla tytäryhtiöiden entisillä ja nykyisillä hallituksen jäsenillä on sama oikeus kuin muillakin Pohjolan toimihenkilöillä siirtyä 63 vuotta täytettyään täydelle TEL:n mukaiselle 60 %:n eläkkeelle edellyttäen, että he ovat palvelleet vähintään 30 vuotta.

	Konserniyhtiöiden johto		Emoyhtiön johto	
	1997	1996	1997	1996
Hallintoneuvostojen ja hallitusten jäsenille sekä toimitusjohtajille ja varatoimitusjohtajille myönnetyt lainat (sisältää myös Ilmarisen myöntämät lainat)				
Alkuperäinen pääoma	3 866	4 080	–	–
Jäljellä oleva pääoma	2 472	2 596	–	–
Korko	5,00–6,75 %	5,00–7,25 %		
Laina-aika	2–24 v	4–24 v		
Vakuus			Kiinnitys tai asunto-osakkeita	

28. Vakavaraisuus

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Toimintapääoma				
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	2 003 913	1 575 458	1 986 261	1 549 914
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	–	–	62 450	71 128
Laskennallinen verovelka	17 741	21 746	–	–
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	6 690 335	4 253 480	5 537 255	4 078 055
Pääomalainat	550 000	–	–	–
Aineettomat hyödykkeet	-813 106	-67 326	-84 081	-64 991
Muut erät	-16 765	-19 785	-78 618	-110 898
	8 432 118	5 763 573	7 423 267	5 523 208
Tasoitusbilanssi				
Runasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuuvélkaan sisältyvä tasoitusbilanssi	831 828	657 420	700 050	595 445
Vähemmistöosuus	23 128	25 472	–	–
Vakavaraisuuspääoma	9 287 074	6 446 465	8 123 317	6 118 653
Vahinkovakuutus				
Vakavaraisuuspääoma	7 369 196	6 446 465	8 123 317	6 118 653
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 §:n toimintapääomavaatimus			552 741	534 988
Tasoitusbilanssi suhteessa täyteen määräänsä			24 %	22 %
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin (= vastuunkantokyky)	267 %	251 %	306 %	249 %
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuuvélkaan vähennettynä tasoitusbilanssilla	101 %	94 %	127 %	103 %
Henkivakuutus				
Vakavaraisuuspääoma (= Henki-Pohjolan konsernin vakavaraisuuspääoma)	1 917 879	–		
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 4 §:n toimintapääomavaatimus	313 249	–		
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuuvélkaan vähennettynä tasoitusbilanssilla ja 75 %:lla sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélasta	26 %	–		

Helsingissä 6. päivänä maaliskuuta 1998

Tauno Matomäki

Aatto Prihti

Jaakko Ihmuotila

Olavi Nevanlinna

Lars-Eric Petersson

Pertti Voutilainen

Iiro Viinanen

VAKUUTUSOSAKEYHTIÖ POHJOLAN

OSAKKEENOMISTAJILLE

Olemme tarkastaneet Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Juha Wahlroos on vastannut valvontatilintarkastuksesta ja antanut siitä erillisen kertomuksen.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määräysten ja muiden säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot vakuutusyhtiölain mukaisen konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitalinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tilikauden voiton käsittelystä on lain mukainen.

Olemme perehtyneet tilikauden aikana julkistettuun osavuosisikatsaukseen. Käsityksemme mukaan se on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Helsingissä 16. päivänä maaliskuuta 1998

Tauno Haataja
KHT

Juha Wahlroos
KHT

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
Ulpu Laaksonen
KHT

Yleistä

Tunnusluvut lasketaan konsernin tietoina ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti.

Konsernitiilinpäätöksessä vapaahoitot varaukset ja poistoero jaetaan toisaalta tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan sekä toisaalta veroihin ja verovelkaan. Rahastoihin arvonorotuksiin ja arvostuseroihin liittyvää lykättyä verovelkaa ei sisällytetä veroihin eikä verovelkaan, sillä sijoitukset ovat pitkäaikaisia ja niiden arvostuseroja tulotetaan pitkän ajan kuluessa.

Liikevaihto =

Vahinkovakuutus

+ Vakuutusmaksutuotot ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta

+ Sijoitustoiminnan tuotot

+ Muut tuotot

+ Myynnin yhteydessä realisoituneet tuloutetut arvonorotukset

Henkivakuutus

+ Vakuutusmaksutulo ennen luotto-tappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta

+ Sijoitustoiminnan tuotot sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut

+ Muut tuotot

Kokonaisvakuutusmaksutulo =

Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta

Liikevoitto tai -tappio =

Vahinkovakuutus

± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, sijoitusten arvonorotuksia ja niiden oikaisua, satunnaiseriä ja veroja

Henkivakuutus

± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, lisätuja (asiakasetuja), satunnaiseriä ja veroja

Oman pääoman tuotto käyvin arvo in (%) =

± Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä ja veroja

± Arvonkorotusrahastoon kirjattu arvonorotus/peruutus

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserojen muutos

- Verot x 100

+ Oma pääoma

+ Vähemmistöosuus

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan.

Henki-Pohjolan omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyvää vakuutuksenottajien osuutta (ks. kohta j kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvo in (%) =

± Liikevoitto tai -tappio

+ Vieraan pääoman korot ja kulut

+ Vastuuelvan perustekorko

± Sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut (vahinkovakuutus)

± Arvonkorotusrahastoon kirjattu arvonorotus/peruutus

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserojen muutos x 100

+ Taseen loppusumma

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot

(vuoden alun ja lopun keskiarvo)

Omavaraisuusaste käyvin arvo in (%) =

+ Oma pääoma

+ Vähemmistöosuus

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot

+ Pääomalainat

x 100

+ Taseen loppusumma

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä =

Tunnusluku on laskettu keskiarvona kuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä. Vuodesta 1995 alkaen laskelmaa on oikaistu yksinomaan osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta

Vahinkosuhte (%) (vahinkovakuutus) =

Korvauskulut x 100
Vakuutusmaksutuotot

Liikekulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

Liikekulut x 100
Vakuutusmaksutuotot

Yhdistetty kulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

Vahinkosuhte + liikekulusuhde

Liikekustannussuhde (%) (henkivakuutus) =

+ Liikekulut x 100
+ Korvausten selvittelykulut

Kuormitustulo

Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä.

Toimintapääoma =

+ Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen

+ Laskennallinen verovelka

± Sijoitusten arvostuserot

+ Pääomalainat

- Aineettomat hyödykkeet

± Muut asetuksella säädetyt erät

Vakavaraisuuspääoma =

Toimintapääoma + tasoitusmäärä

+ vähemmistöosuus

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta (vahinkovakuutus) =

Vakavaraisuuspääoma x 100
- Vakuutustekninen vastuuelva

- Tasoitusmäärä

Vastuunkantokyky (%) (vahinkovakuutus) =

Vakavaraisuuspääoma x 100
Vakuutusmaksutuotot

12 kuukaudelta

Vakavaraisuusaste (%) (henkivakuutus) =

Vakavaraisuuspääoma x 100
+ Vakuutustekninen vastuuelva

- Tasoitusmäärä

- 75 % sijoituSSIDonnaisten vakuutusten vastuuelasta

Osakekohtainen tulos =

± Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä ja veroja

- Verot

- Vähemmistön osuudet em. eristä

Osakkeiden osakeantioikaistu keski-

määräinen lukumäärä

Osakekohtainen oma pääoma =

Oma pääoma

Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan. Henki-Pohjolan omaan pääomaan liittyvää vakuutuksenottajien osuutta (ks. kohta j kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Osakekohtainen substanssi käyvin arvo in =

+ Oma pääoma

± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot

- Vähemmistön osuus

arvostuseroista

Osakkeiden osakeantioikaistu

lukumäärä 31.12.

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedut sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan.

Henki-Pohjolan omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyvää vakuutuksenottajien osuutta (ks. kohta j kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Osakekohtainen osinko =

Tilikaudelta jaettu osinko

Osakkeiden osakeantioikaistu

lukumäärä 31.12.

Osinko tuloksesta prosentteina =

Osakekohtainen osinko x 100

Osakekohtainen tulos

Efektiiivinen osinkotuotto (%) =

Osakekohtainen osinko x 100

Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskiarvo

Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskiarvo

Hinta/voitto -suhte =

Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskiarvo

Osakekohtainen tulos

Osakkeiden osakeantioikaistu keskiarvo =

Osakkeen markkamääräinen kokonaisvaihto

Vaihdetun osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä

Osakkeiden osakeantioikaistu alin ja ylin kurssi =

Alin ja ylin kurssi julkisessa kaupankäynnissä

Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12. =

Tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskiarvo

Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12. x

Osakkeiden lukumäärä 31.12. x tilikauden viimeisen kauppapäivän kaupankäyntimäärällä painotettu keskiarvo

Osakkeiden vaihdon kehitys =

Tilikauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä ja sen prosentuaalinen osuus osakesarjan kaikkien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä

Hallitus

Tauno Matomäki (*1937)

vuorineuvos,
Rauma Oy,
puheenjohtaja

Aatto Prihti (*1939)

Helsingin kauppakorkeakoulun
kansleri,
varapuheenjohtaja

Jaakko Ihamuotila (*1939)

vuorineuvos, pääjohtaja,
Neste Oy

Olavi Nevanlinna (*1948)

professori,
Teknillinen korkeakoulu

Lars-Eric Petersson (*1950)

toimitusjohtaja,
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)

Pertti Voutilainen (*1940)

toimitusjohtaja,
Merita Pankki Oy

Hallintoneuvosto

30.6.1997 saakka

Tauno Matomäki (*1937)

vuorineuvos,
Rauma Oy,
puheenjohtaja

Pertti Voutilainen (*1940)

toimitusjohtaja,
Merita Pankki Oy,
varapuheenjohtaja

Antti Aarnio-Wihuri (*1940)

hallituksen puheenjohtaja,
Wihuri Oy

Seppo Ahonen (*1942)

diplomi-insinööri

Felix Björklund (*1943)

toimitusjohtaja,
Oy Karl Fazer Ab

Mikko Ennevaara (*1946)

ekonomi

Pertti Hellemaa (*1930)

ekonomi

Pekka Herlin (*1932)

hallituksen puheenjohtaja,
Kone Oy

Jaakko Ihamuotila (*1939)

vuorineuvos, pääjohtaja,
Neste Oy

L.J. Jouhki (*1944)

toimitusjohtaja,
Thomesto Trading Yhtiöt Oy

Erkki Järnefelt (*1939)

toimitusjohtaja,
Siemens Osakeyhtiö

Pauli Komi (*1936)

varatuomari, kauppatieteiden tohtori h.c.

Juhani Maijala (*1939)

toimitusjohtaja,
Lassila & Tikanoja-yhtymä

Markku Mannerkoski (*1936)

pääjohtaja,
Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Jorma Ollila (*1950)

toimitusjohtaja,
Nokia-yhtymä

Timo Peltola (*1946)

toimitusjohtaja,
Huhtamäki Oy

Antti Potila (*1938)

pääjohtaja,
Finnair Oy

Aatto Prihti (*1939)

Helsingin kauppakorkeakoulun
kansleri

Timo Rajala (*1947)

toimitusjohtaja,
Pohjolan Voima Oy

Eva-Riitta Siitonen (*1940)

ylipormestari,
Helsingin kaupunki

Matti Sundberg (*1942)

vuorineuvos, pääjohtaja,
Valmet-Konserni

Ilkka Suominen (*1939)

pääjohtaja,
Alko-Yhtiöt Oy

Heikki Tavela (*1932)

pääkonsuli,
hallituksen puheenjohtaja,
Oy MK-tuote Ab

Martti Ursin (*1934)

toimitusjohtaja,
Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva

Seppo Vikström (*1956)

toimitusjohtaja,
Isku Oy

Björn Wolrath (*1943)

johtaja,
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)

Tilintarkastajat

Juha Wahlroos

kauppatieteiden maisteri, KHT,
valvontatilintarkastaja

Tauno Haataja

kauppatieteiden maisteri, KHT,
valvontatilintarkastajan varamies

SVH Coopers & Lybrand Oy

KHT-yhteisö

Varatilintarkastajat

Sari Airola

ekonomi, KHT

Leena Rajala

ekonomi, KHT

Sirkku Valkjärvi

ekonomi, KHT

Jobto

Iiro Viinanen

pääjohtaja

Pirkko Alitalo

Sijoitukset

Veli Kalle Tavakka

Vahinkoensivakuutus

Jorma Hämäläinen

Henkilövakuutus (30.6.1998 saakka)

Eino Halonen

Henkilövakuutus (1.7.1998 alkaen)

Kari Puro

Työeläkevakuutus

Jukka Peltola

Ulkomaan vakuutus

Hannu Ervamaa

Aluepalvelut

Hannu Ketola

Tietohallinto

Jukka Rantala

Tutkimus, sijoittajasuhteet

KUN ASIAKASSUHDE ON TUTTU, LÄHEINEN JA LÄMMIN,
ON VAKUUTUS HARKITTU INVESTOINTI,
JOKA JÄTTÄÄ TILAA ELÄMÄLLE

Avaintietoja					
	1993 ¹⁾	1994	1995	1996	1997
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
Kokonaisvakuutusmaksutulo					
Pohjolan konserni	3 110	3 041	3 015	2 958	3 781
Ilmarisen konserni	6 247	6 576	7 277	8 282	8 444
Suomi-yhtiön konserni	1 122	1 184	1 890	2 987	1 526
Sijoitustoiminnan nettotuotto					
Pohjolan konserni	795	487	665	962	1 582
Ilmarisen konserni	2 925	2 245	2 531	2 974	3 365
Suomi-yhtiön konserni	742	498	675	1 056	1 697
Korvauskulut					
Pohjolan konserni	2 813	2 433	2 269	2 440	2 904
Ilmarisen konserni	6 343	7 220	7 079	7 843	7 982
Suomi-yhtiön konserni	1 148	901	1 062	1 061	901
Liikekulut					
Pohjolan konserni	552	518	521	565	664
Ilmarisen konserni	187	138	144	151	160
Suomi-yhtiön konserni	181	184	184	218	158
Vastuuvelka					
Pohjolan konserni	6 958	6 879	7 107	7 491	15 555
josta tasoitusmäärä	459	620	516	657	832
Ilmarisen konserni	36 398	39 266	42 832	46 881	52 212
Suomi-yhtiön konserni	7 815	8 935	10 353	13 204	8 973
Vakavaraisuuspääoma					
Pohjolan konserni	5 350	5 781	4 866	6 447	9 287
Ilmarisen konserni ²⁾	2 374	1 743	2 626	4 865	7 904
Suomi-yhtiön konserni	2 772	2 487	2 430	4 026	4 899
Taseen loppusumma					
Pohjolan konserni	9 639	9 576	9 719	10 316	19 448
Ilmarisen konserni	37 357	40 437	44 481	48 761	53 852
Suomi-yhtiön konserni	8 610	9 647	11 511	14 160	9 774
Henkilöstö keskimäärin					
Pohjolan konserni ³⁾	2 512	2 533	2 359	2 255	2 816
Ilmarisen konserni	474	474	459	467	478
Suomi-yhtiön konserni ³⁾	756	639	579	619	–

¹⁾ Ilmarisen luvut vanhan laskentakäytännön mukaan

²⁾ Ilmarisen emoyhtiön toimintapääoma

³⁾ Vuodet 1993-96 työmäärien subteessa, 1997 työsubteen perusteella

Vakuutusosakeyhtiö Pohjola on pörssi-yhtiö ja konsernin emoyhtiö. Pohjola tarjoaa asiakkailleen eri yhtiöidensä välityksellä kaikki vakuutus- ja korvauspalvelut. Emoyhtiö keskittyy 1.7.1998 toteutettavan yhtiöittämisen jälkeen konsernin hallinto- ja sijoituspalvelujen tuottamiseen sekä jälleenvakuutustoimintaan.

VAHINKOVAKUUTUS

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan (Vahinko-Pohjolan) tuotevalikoimaan kuuluvat 1.7.1998 jälkeen kaikki yritysten ja yksityistalouksien vahinkoensivakuutukset. Myös työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksen jälleenvakuutus hoidetaan Vahinko-Pohjolassa.

Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen on matkavakuutusyhtiö.

Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International, lontoolainen Moorgate Insurance Company Limited ja Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma (selvitystilassa) hoitavat Pohjolan irtisanottua ulkomaista vakuutuskantaa. Ne eivät myönnä uusia vakuutuksia.

HENKIVAKUUTUS

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan (Henki-Pohjolan) tuotteistoon kuuluvat niin yksityistalouksien kuin yritystenkin henki-, eläke- ja sijoitusvakuutukset. Yhtiö on Pohjolan tytäryhtiö. Pohjola-yhtiöiden kaikki uudet henkilövakuutukset on 1.7.1997 lukien merkitty Henki-Pohjolan nimiin.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi hoitaa nykyistä yksityishenkilöiden vakuutuskantaansa ja siitä kertyvää maksutuloa. Yhtiö on Pohjolan yhteistoimintayhtiö. Suomi-yhtiö ei myönnä uusia vakuutuksia.

TYÖELÄKEVAKUUTUS

Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarisen toimialaan kuuluvat lakisääteiset työeläke- ja yrittäjäeläkevakuutukset lisäetuineen. Yhtiö on Pohjolan tytäryhtiö. Työeläkevakuutusyhtiölain mukaan eläkevakuutusyhtiön lukuja ei saa yhdistellä muunlaisen yhtiön konsernilukuihin.

OSAKKUUSYRITYKSET

Standard Union Reassurance S.A. on Pohjolan ja Skandian yhdessä puoliksi omistama jälleenvakuutusyhtiö Luxemburgissa.

Seesam International Insurance Company Limited on virolainen vahinkovakuutusyhtiö, jonka osakkeista Pohjola omistaa 45 %.

Seesam Life Insurance Company Ltd on virolainen henkivakuutusta harjoittava yhtiö. Pohjola omistaa sen osakkeista 30 %.

FAMLAT–First International Insurance Company of Latvia on latvialainen vahinkovakuutusyhtiö, josta Pohjola omistaa 45 %.

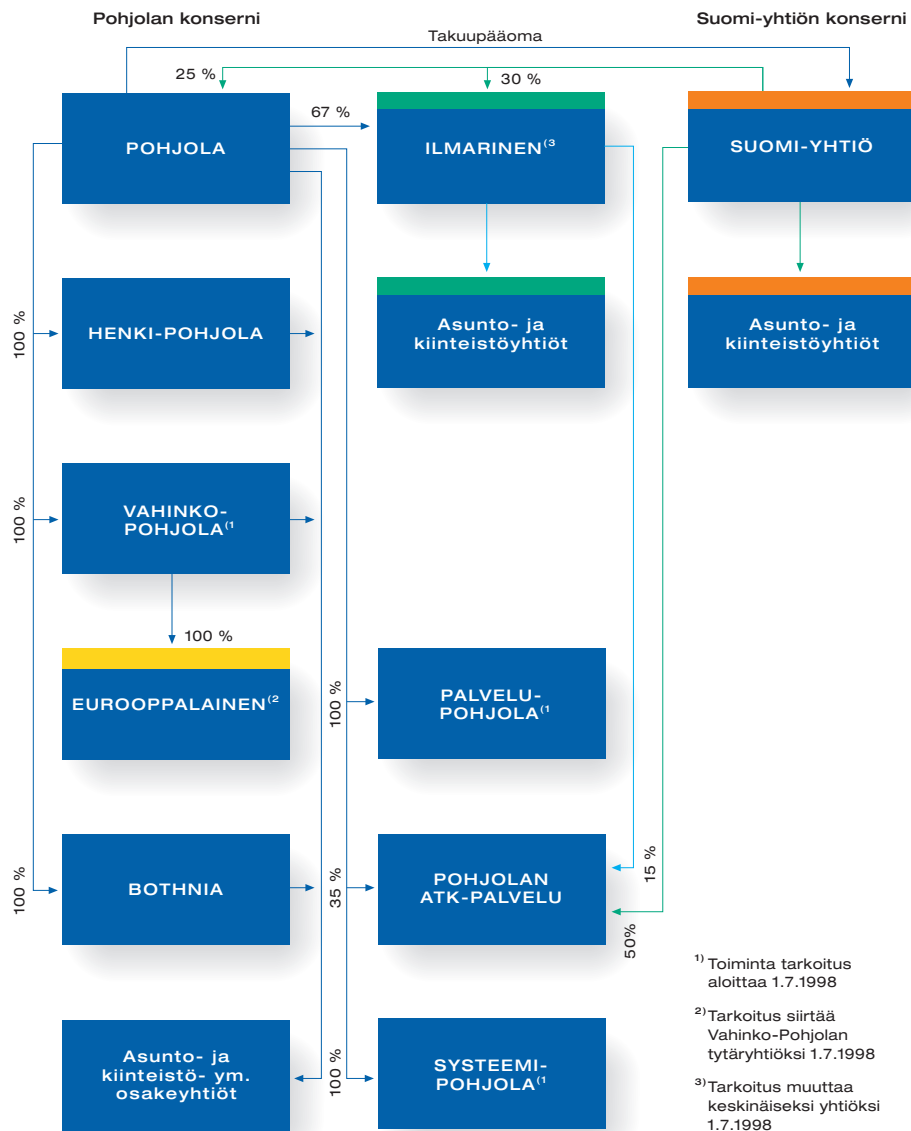
Towarzystwo Ubezpieczeń na Zycie "WARTA VITA" S.A. on puolalainen henkivakuutusyhtiö. Pohjolan omistusosuus yhtiöstä on 38 %, mutta osuutta on tarkoitus alentaa 16 %:iin.

PALVELUYHTIÖT

Pohjolan Atk-palvelu Oy aloitti toimintansa vuonna 1994. Sen tarkoituksena on tietojenkäsittelyn käyttöpöydien tuottaminen. Omistus on jaettu eri Pohjola-yhtiöiden kesken.

Pohjolan kenttäorganisaatio ja Pohjolan tietohallinto on tarkoitus yhtiöittää 1.7.1998. Kenttäorganisaatiota varten on perustettu Pohjolan Asiakaspalvelu Oy (Palvelu-Pohjola) ja tietohallintoa varten perustetaan oma yhtiö (Systeemi-Pohjola).

Yhtiö rakenne

Sijoituskanta					
Mmk		Pohjolan konserni	Ilmarisen konserni	Suomi-yhtiön konserni	Yhteensä
Käypä arvo					
Kiinteistösisjoitukset	1997	3 205	5 356	2 466	11 027
	1996	2 923	4 882	3 301	11 106
	1995	3 002	4 641	3 416	11 059
Osakkeet	1997	10 490	9 549	6 576	26 615
	1996	6 071	6 572	5 384	18 027
	1995	4 325	3 644	3 030	10 999
Joukkolainat	1997	8 227	25 396	3 713	37 336
	1996	2 879	21 205	6 858	30 942
	1995	1 925	13 575	4 746	20 246
Muut rahoitusmarkkinavälineet	1997	544	3 669	538	4 751
	1996	223	2 553	804	3 580
	1995	623	2 766	806	4 195
Lainasaamiset	1997	573	1 275	184	2 032
	1996	747	1 675	257	2 679
	1995	994	2 459	308	3 761
Vakuutusmaksulainat	1997		9 028		9 028
	1996		11 296		11 296
	1995		14 654		14 654
Muut sijoitukset	1997	387	337	163	887
	1996	179	408	50	637
	1995	202	715	265	1 182
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset	1997	136		-	136
	1996	-		69	69
	1995	-		51	51
Yhteensä	1997	23 562	54 610	13 640	91 812
	1996	13 022	48 591	16 723	78 336
	1995	11 071	42 454	12 622	66 147
Arvostusero					
Kiinteistösisjoitukset	1997	665	556	533	1 754
	1996	721	499	599	1 819
	1995	720	441	612	1 773
Osakkeet	1997	5 556	3 369	3 368	12 293
	1996	3 412	2 100	2 061	7 573
	1995	2 197	919	743	3 859
Joukkolainat	1997	469	1 383	190	2 042
	1996	120	1 436	537	2 093
	1995	65	663	325	1 053
Kirjanpitoarvo yhteensä	1997	16 872	49 302	9 549	75 723
	1996	8 769	44 556	13 526	66 851
	1995	8 089	40 431	10 942	59 462
Sijoitustoiminnan nettotuotto 1997					
Käteistuotot					
Korot		481	2 260	395	3 136
Osingot		235	178	134	547
Kiinteistötuotot		117	325	143	585
Muut tuotot/kulut		18	42	7	67
Yhteensä		851	2 805	679	4 335
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot		804	692	236	1 732
Arvonlennukset		-145	-142	-33	-320
Palautuneet arvonalennukset		212	176	111	499
Poistot kiinteistöistä		-86	-153	-45	-284
Arvonkorotukset/oikaisut		1	-	628	629
Yhteensä		786	573	897	2 256
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut		-35	-1	-12	-48
Sijoitusten hoitokulut		-21	-12	-10	-43
Yhteensä		1 581	3 365	1 554	6 500
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		1	-	143	144
Yhteensä		1 582	3 365	1 697	6 644

Merkittävimmät osakeomistukset									
	Pohjolan konserni		Ilmarisen konserni		Suomi-yhtiön konserni		Yhteensä		
	Prosenttia osakkeista	äänistä	osakkeista	äänistä	osakkeista	äänistä	osakkeista	äänistä	
Pörssiyritykset									
Aamulehti-yhtymä Oy	3,1	6,4	2,8	4,2	0,1	0,2	6,0	10,8	
Asko Oyj	1,0	1,0	2,1	2,1	0,1	0,1	3,2	3,2	
Aspoyhtymä Oy	5,6	5,6	4,3	4,3	2,0	2,0	11,9	11,9	
Cultor Oyj	1,4	1,1	2,7	3,4	0,8	0,2	4,9	4,7	
Espoon Sähkö Oyj	0,8	0,8	2,5	2,5	1,4	1,4	4,7	4,7	
Finnair Oyj	1,0	1,0	2,7	2,7	1,1	1,1	4,8	4,8	
Finnlines Oy	4,3	4,3	5,2	5,2	1,7	1,7	11,2	11,2	
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ), Ruotsi	4,5	4,5	2,6	2,6	3,4	3,4	10,5	10,5	
Huhtamäki Oy	2,9	4,1	5,5	11,6	1,7	2,5	10,1	18,2	
Instrumentarium Oy	1,4	1,4	2,7	2,6	1,2	1,1	5,3	5,1	
Kemira Oyj	2,1	2,1	2,5	2,5	1,0	1,0	5,6	5,6	
Kesko Oy	2,4	0,1	3,4	0,1	1,6	0,0	7,4	0,2	
Kone Oy	7,6	3,0	3,1	1,2	2,5	1,0	13,2	5,2	
Lassila & Tikanoja Oyj	7,3	7,3	5,4	5,4	1,6	1,6	14,3	14,3	
Lemminkäinen Oy	8,9	8,9	0,9	0,9	0,1	0,1	9,9	9,9	
Oy Leo-Longlife Ltd	3,1	0,6	4,0	0,8			7,1	1,4	
Lännen Tehtaat Oy	2,4	2,4	3,5	3,5			5,9	5,9	
Merita Oyj	1,9	2,0	1,2	1,3	1,6	1,7	4,7	5,0	
Metra Oy Ab	1,4	1,3	1,9	1,7	0,4	0,4	3,7	3,4	
Metsä-Serla Oyj	0,0	0,0	1,3	2,5			1,3	2,5	
Neste Oy	1,1	1,1	0,9	0,9	0,5	0,5	2,5	2,5	
Nokia Oyj	2,2	6,3	1,2	3,4	0,8	2,5	4,2	12,2	
Nokian Renkaat Oy	1,4	1,4	4,2	4,2	1,3	1,3	6,9	6,9	
Nordic Aluminium Oy	1,2	1,2	3,1	3,1	1,2	1,2	5,5	5,5	
Orion-yhtymä Oyj	1,3	1,3	2,3	2,2	1,0	0,8	4,6	4,3	
Outokumpu Oyj	0,8	0,8	2,3	2,3	0,5	0,5	3,6	3,6	
Vakuutusosakeyhtiö Pohjola	0,0	0,0			25,0	39,4	25,0	39,4	
Rauma Oy	3,0	3,0	3,2	3,2	1,5	1,5	7,7	7,7	
Rautakirja Oyj	9,0	10,7	1,5	1,3	2,3	2,8	12,8	14,8	
Rautaruukki Oy	1,2	1,2	3,2	3,2	0,9	0,9	5,3	5,3	
Rocla Oyj	1,8	1,8	2,2	2,2	1,2	1,2	5,2	5,2	
Silja Oy Ab	6,2	6,4	0,4	0,8	0,6	0,7	7,2	7,9	
OY Stockmann AB	0,8	0,1	3,8	0,6			4,6	0,7	
Suunto Oyj	2,9	2,9	5,5	5,5	1,7	1,7	10,1	10,1	
TT Tieto Oy	3,0	3,0	2,0	2,0	1,8	1,8	6,8	6,8	
UPM-Kymmene Oyj	4,8	4,8	3,7	3,7	1,2	1,2	9,7	9,7	
Valmet Oyj	2,2	2,2	4,5	4,5	0,9	0,9	7,6	7,6	
Werner Söderström Osakeyhtiö-WSOY	5,3	3,0	2,1	4,7	0,8	0,2	8,2	7,9	
YIT-Yhtymä Oy	10,5	10,5	1,8	1,8	1,7	1,7	14,0	14,0	
Muut yritykset									
Ab Chips Oy Ltd	1,3	2,3					1,3	2,3	
Helsinki Media Company Oy	0,5	0,5	2,1	1,1			2,6	1,6	
Innoli Oy	18,3	18,3	3,2	3,2			21,5	21,5	
Kontram-Yhtiöt Oyj	5,9	5,9					5,9	5,9	
Martela Oy	6,5	1,7	1,9	0,5			8,4	2,2	
MTV-Yhtymä Oy	1,5	1,5	0,8	0,8	0,5	0,5	2,8	2,8	
Olvi Oyj	2,6	0,6	4,5	1,0	2,2	0,5	9,3	2,1	
Rakentajain Konevuokraamo Oy	13,0	18,4			14,4	18,7	27,4	37,1	
Sanoma Osakeyhtiö	0,8	0,8	3,5	1,9			4,3	2,7	
Sato-Yhtymä Oyj	6,2	6,2	4,4	4,4			10,6	10,6	
Sentra Oyj	7,9	0,8	1,5	1,0			9,4	1,8	
Suomen Kantaverkko Oyj	4,5	2,0	10,5	4,7			15,0	6,7	

Puhelin-Pohjola
9800-4800 kaikkialla Suomessa.

Yksitystaloudet puh. 010 55 88 00
Vakuutussäästäminen puh. 010 55 88 33
Yritykset ja yhteisöt puh. 010 55 88 55
Yrittäjät puh. 010 55 88 66
Auto- ja kotivahinkojen hätäpalvelu
puh. 010 55 88 112
Euro-matkahätäpalvelu
puh. 010 55 88 111

Luettelo sisältää Pohjola-yhtiöiden konttorit ja asiakastoimistot. Lisäksi Pohjola palvelee kaikissa posteissa koko maassa.

ETELÄINEN ALUE

Helsinki
Puhelinpalvelu
puh. 010 559 555, faksi 010 559 3083
Lapinmäentie 1
puh. 010 559 504, faksi 010 559 5904
Aleksanterinkatu 15
puh. 010 558 500, faksi 010 559 5900
Siltasaarenkatu 18-20
puh. 010 559 501, faksi 010 559 5901
Puutarhurinkuja 2
puh. 010 559 505, faksi 010 559 5905
Pasilan asema
puh. 010 559 509, faksi 010 559 4461
Itäkeskus, Tällinnanaukio 6
puh. 010 559 502, faksi 010 559 5902
Ala-Malmin tori 5
puh. 010 559 503, faksi 010 559 5903

Espoo
Tapiola, Länsituulentie 6
puh. 010 559 506, faksi 010 559 5906
Espoonlahti, Espoonlahdenkatu 4-6
puh. 010 559 507, faksi 010 559 5907
Leppävaara, Läkkipätkäkuja 3
puh. 010 559 512, faksi 010 559 5912
Hyvinkää, Hämeenkatu 14
puh. 010 558 217, faksi 010 558 2917
Järvenpää, Sibeliuksenkatu 23
puh. 010 558 216, faksi 010 558 2916
Karkkila, Huhdintie 10-12
puh. 010 558 220, faksi 010 558 2920
Kerava, Kauppakaari 1
puh. 010 558 215, faksi 010 558 2915
Kirkkonummi, Kirkkotallintie 4
puh. 010 558 223, faksi 010 558 2923
Lohja, Laurinkatu 52
puh. 010 558 222, faksi 010 558 2922
Mäntsälä, Vanha Porvoontie 2
puh. 010 558 214, faksi 010 558 2914
Nurmijärvi, Pratikankuja 3
puh. 010 558 219, faksi 010 558 2919
Nummela, Tuusantie 1
puh. 010 558 221, faksi 010 558 2921
Porvoo, Runeberginkatu 36
puh. 010 558 213, faksi 010 558 2913
Riihimäki, Keskuskatu 20
puh. 010 558 218, faksi 010 558 2918
Tammisaari, Viherlehdonkatu 11
puh. 010 558 224, faksi 010 558 2924

Vantaa
Myyrmäki, Liesikuja 4
puh. 010 558 212, faksi 010 558 2912
Tikkurila, Peltolantie 2
puh. 010 559 508, faksi 010 559 5908

LÄNTINEN ALUE

Turku, Yliopistonkatu 21
puh. 010 558 310, faksi 010 558 3910
Forssa, Hämeentie 11
puh. 010 558 317, faksi 010 558 3917
Huittinen, Karpintie 8
puh. 010 558 318, faksi 010 558 3918
Kaarina, Kuskinkatu
puh. 010 558 311, faksi 010 558 3911
Kankaanpää, Kuninkaanlähteenkatu 8
puh. 010 558 322, faksi 010 558 3922
Laitila, Vihtorinkatu 8
puh. 010 558 323, faksi 010 558 3923
Loimaa, Kauppalankatu 13
puh. 010 558 316, faksi 010 558 3916
Maarianhamina, Norragatan 5
puh. 010 558 319, faksi 010 558 3919
Pori, Isolinnankatu 22
puh. 010 558 320, faksi 010 558 3920
Raisio, Tasalanaukio 5
puh. 010 558 312, faksi 010 558 3912
Rauma, Nortamonkatu 18
puh. 010 558 321, faksi 010 558 3921
Salo, Helsingintie 7
puh. 010 558 314, faksi 010 558 3914
Somero, Turuntie 6
puh. 010 558 315, faksi 010 558 3915
Uusikaupunki, Koulukatu 3
puh. 010 558 313, faksi 010 558 3913

KESKINEN ALUE

Tampere, Hämeenkatu 7
puh. 010 558 410, faksi 010 558 4910
Alajärvi, Järvikatu
puh. 010 558 429, faksi 010 558 4929
Alavus, Kuulantie 3
puh. 010 558 428, faksi 010 558 4928
Hämeenlinna, Hallituskatu 14
puh. 010 558 420, faksi 010 558 4920
Jyväskylä, Vapaudenkatu 48-50
puh. 010 558 433, faksi 010 558 4933
Jämsä, Keskuskatu 8
puh. 010 558 438, faksi 010 558 4938
Kangasala, Kuohunharjuntie 31
puh. 010 558 411, faksi 010 558 4911
Kauhajoki, Topeeka 24
puh. 010 558 427, faksi 010 558 4927
Kokkola, Tehtaankatu 12
puh. 010 558 432, faksi 010 558 4932
Lammi, Mommilantie 16
puh. 010 558 419, faksi 010 558 4919
Lapua, Poutuntie 7
puh. 010 558 430, faksi 010 558 4930
Mänttä, Ratakatu 10
puh. 010 558 415, faksi 010 558 4915
Nokia, Välimäenkatu 12
puh. 010 558 412, faksi 010 558 4912
Orivesi, Keskustie 32
puh. 010 558 414, faksi 010 558 4914
Parkano, Keskuskatu 5
puh. 010 558 417, faksi 010 558 4917
Pietarsaari, Asematie 1
puh. 010 558 431, faksi 010 558 4931
Saarijärvi, Paavontie 31
puh. 010 558 436, faksi 010 558 4936
Seinäjoki, Kauppakatu 1
puh. 010 558 426, faksi 010 558 4926
Vaasa, Hovioikeudenpuistikko 19
puh. 010 558 425, faksi 010 558 4925
Välkekoski, Keskusaukio 3
puh. 010 558 413, faksi 010 558 4913

Vammala, Puistokatu 18
puh. 010 558 418, faksi 010 558 4918
Viitasaari, Rantatie 9
puh. 010 558 435, faksi 010 558 4935
Virrat, Virtaintie 33
puh. 010 558 416, faksi 010 558 4916
Äänekoski, Torikatu 5
puh. 010 558 434, faksi 010 558 4934

ITÄINEN ALUE

Lahti, Vapaudenkatu 12
puh. 010 558 510, faksi 010 558 5910
Anjalankoski, Päätie 23
puh. 010 558 513, faksi 010 558 5913
Hamina, Sibeliuskatu 32
puh. 010 558 514, faksi 010 558 5914
Heinola, Kauppakatu 9
puh. 010 558 511, faksi 010 558 5911
Iisalmi, Pohjolankatu 8
puh. 010 558 538, faksi 010 558 5938
Imatra, Einonkatu 3
puh. 010 558 517, faksi 010 558 5917
Joensuu, Siltakatu 20
puh. 010 558 535, faksi 010 558 5935
Kitee, Kiteentie 4
puh. 010 558 534, faksi 010 558 5934
Kotka, Kirkkokatu 8
puh. 010 558 515, faksi 010 558 5915
Kouvola, Kauppamiehenkatu 4
puh. 010 558 512, faksi 010 558 5912
Kuopio, Asemakatu 22-24
puh. 010 558 530, faksi 010 558 5930
Lappeenranta, Toikankatu 4
puh. 010 558 516, faksi 010 558 5916
Lieksa, Moisionkatu 2
puh. 010 558 536, faksi 010 558 5936
Mikkeli, Porrassalmenkatu 29
puh. 010 558 520, faksi 010 558 5920
Nurmes, Kauppatori 3
puh. 010 558 537, faksi 010 558 5937
Pieksämäki, Keskuskatu 17-19
puh. 010 558 532, faksi 010 558 5932
Savonlinna, Olavinkatu 53
puh. 010 558 519, faksi 010 558 5919
Suonenjoki, Rautalamminatie 14
puh. 010 558 531, faksi 010 558 5931
Varkaus, Kauppakatu 26
puh. 010 558 533, faksi 010 558 5933

POHJOINEN ALUE

Oulu, Kirkkokatu 33
puh. 010 558 610, faksi 010 558 6910
Kajaani, Lönnrotinkatu 18
puh. 010 558 613, faksi 010 558 6913
Kemi, Valtakatu 11-13
puh. 010 558 621, faksi 010 558 6921
Kemijärvi, Vapaudenkatu 8
puh. 010 558 623, faksi 010 558 6923
Kuusamo, Kirkantie 18
puh. 010 558 614, faksi 010 558 6914
Raahe, Sovionkatu 10
puh. 010 558 611, faksi 010 558 6911
Rovaniemi, Valtakatu 16
puh. 010 558 620, faksi 010 558 6920
Sodankylä, Unarintie 13
puh. 010 558 624, faksi 010 558 6924
Tomio, Lukiokatu 12
puh. 010 558 622, faksi 010 558 6922
Ylivieska, Asemakatu 12
puh. 010 558 612, faksi 010 558 6912

PÄÄKONTTORI

Vakuutusosakeyhtiö Pohjola
Lapinmäentie 1
FIN-00013 Pohjola
Puh. 010 559 2040
Faksi 010 559 2434
E-mail: <http://www.pohjola.fi>

BENELUX-MAAT

Skandia
Verzekeringsmaatschappij
Boompjes 410
NL-3011 XZ Rotterdam
The Netherlands
Puh. +31 10 411 0255
Faksi +31 10 413 7799

ISO BRITANNIA

Pohjola Insurance
(London Contact Office) Ltd.
Skandia House
23 College Hill
London EC4R 2SE
England
Puh. +44 171 220 3731
Faksi +44 171 220 3740

Skandia (U.K.)
Insurance plc
Nordic Risks
Skandia House
23 College Hill
London EC4R 2SE
England
Puh. +44 171 220 3630
Faksi +44 171 329 3218

LATVIA

Famlat- Joint Stock Insurance
Company of Latvia
Jekaba Kazarmas
Torna iela 4, 1B - 201
Riga LV-1050
Latvia
Puh. +371 783 0190
+371 783 0191
Faksi +371 783 0192

POHJOIS-AMERIKKA

Nordic Risk Department
Wausau Insurance
Companies
1177 Avenue of the
Americas
New York
N.Y. 10036-2797 USA
Puh. +1 212 703 0381
Faksi +1 212 703 0385

RANSKA

Skandia Insurance Co Ltd
4, rue Cambon
F-75001 Paris
France
Puh. +33 1 4286 0064
Faksi +33 1 4286 0976

RUOTSI

Skandia, Skandinavia
Industrial Division
Barks väg 15
S-10350 Stockholm
Sweden
Puh. +46 8 788 3141
Faksi +46 8 788 14 20

SAKSA

SkandiaVersicherungs AG
Siemenstrasse 9
D-63263 Neu-Isenburg (Frankfurt)
Germany
Puh. +49 6102 710 710
Faksi +49 6102 710 771

VENÄJÄ

General Insurance
Company Ltd.
16, Ruzovskaya St.
198147 St.Petersburg
Russia
Puh. +7 812 112 7240
Faksi +7 812 316 7971

Rossiya Insurance Company
3-A, Olminkogo Pr.
129085 Moscow
Russia
Puh. +7 095 216 7745
Faksi +7 095 216 7771

VIRO

Seesam International
Insurance Co.
Vambola 6
EE-0001 Tallinn
Estonia
Puh. +372 6 281 800
Faksi +372 6 312 109

Global Risk Division, osa Royal & SunAlliance Groupin yritysvaluutusvakuutusosastoa, tarjoaa 23 oman konttorin ja 121 maata kattavan palveluverkon kautta vakuutusista, jälleenvakuutusista ja riskien hallinnasta koostuvien palveluiden kokonaisuuden.

YHTEYSTIEDOT

Lapinmäentie 1, 00300 Helsinki
Postiosoite 00013 Pohjola

Lönrotinkatu 5, 00120 Helsinki
Postiosoite PL 1068, 00101 Helsinki

Puh. 010 559 11
Internet <http://www.pohjola.fi>

TIEDOTUSOSASTO

Puh. 010 559 2867, fax 010 559 3590

SIJOITTAJASUHTEET

Jukka Rantala
tutkimusjohtaja
Puh. 010 559 2500, fax 010 559 3365

Auli Hietala-Ruohisto
vahinkovakuutuscontroller
Puh. 010 559 2398, fax 010 559 3255

Onerva Savolainen
henkivakuutusaktuaari
Puh. 010 559 6707, fax 010 559 6935

Vuosikertomuksia ja osavuositarkastuksia voi tilata puh. 010 559 2867, fax 010 559 3590 (suomi) ja 010 559 2884, fax 010 559 3570 (englanti).

Jäljennös alkuperäisestä allekirjoitetusta tilinpäätöksestä on saatavissa yhtiön pääkonttorista, puh. 010 559 3032.

Pyydämme ystävällisesti osakkeen-omistajia tekemään osoitteenmuutoksensa joko pankkiin tai Suomen Arvopaperikeskukseen arvo-osuustilin sijainnista riippuen.

